Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Frajer Folksblat פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

פֿרייער פֿאָלקסבלאַט

אונפּארטייאישע פּאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 42/1337	Łódź, Piątek 17 lutego 1928 r.	זעקסטער יאהרגאַנג	לאדז, פרייטאג כו שבט תרפ"ח	Nr. 42/1337

אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71-24. Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

4 וואל-קאמיטעט פון „בונד"

אריגינעלע קארוזעל-וואל-מיטינגען 4

קומען פאַר אין זאל פון „קאלאסעאום", זאַכאַדניאַ 53 פרייטאג, דעם 17 ה. ח. פון 7 אין אָוונד און שבת דעם 18 ה. ח. אַ גאַנצען טאָג.

אלע בענקעל-כאפערס און וואהל-בלאפערס וועלען אויף די מיטינגען אין ספעציעלע בגדים זיך דרעהען אויף

קארוזעל-פערדלעך

:-: און האלטען זייערע :-: פראגראם-דרשות

יעדער רעדנער וועט בעגלייט ווערען מיט ספעציעל קאטערינקעס, פויקן, צימבאלן, טאנץ א.אַ.וו. בולעטען באַצאָהלט צו בעקומען אין ארבייטער-יוגנט פארגרוניאַ 20 און פּאַר איהם פּעראַפעסט פּאַראדיעם און מוזיק אין וואל-ביוראָ פּאָמאָרסקאַ 18 צום פרייז פון 50 גראשען ביז 1 גילדען.

4 איז די ליסטע —פון— „בונד"!

18 יוד. וואהל-קאמיטעט ביים בלאק פון די נאַציאָנאלע מינדערהייטען. 18

פינף גרויסע וואהל-מיטינגען

מארגען, שבת, דעם 18. פעברואר ד. י.:

א) 4 נאָכמיטאָג אין „התאחדות" (שענקעוויטשאַ 3/5

ב) 7 אָוועגד אין „בני-ציון" (רזשגאָווסקאַ 7

ג) 8.30 אָוועגד אין דער ציוניסט. ארגאניזאציע (צעגעלנ. 4).

זונטאג, דעם 19. פעברואר ד. י., 8.30 אווענד:

ד) זאל „קאלאסעאום" (זאַכאַדניאַ 53

ה) „ „התאחדות" (שענקעוויטשאַ 3/5

(פאַר דער ארבייטער אינטעליגענץ).

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: ג. דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, ד"ר א. טארטאקאָווער, רעד. י. אונגער, י. אייגעס (וואַרשאַ), א. אסט, ראַטמאַן י. מ. ביאַלער, סטוד. ש. געליבטער, מ. גרייווער, מ. טעמפּעלהאָף, לאַווניק א. יאַעל, פּ. לוביאַניקעס (א"י), ח. מרגליות, רעד. א. נייגאָלדבערג, ד"ר נ. עק, ד"ר מ. פעלדמאַן, נ. פאלמאן, ד"ר יוסף שאלמאַן (וואַרשאַ), צ. רינגארט א.א. איינגאנג לויט איינלאדונגען.

33 אלג. יודיש נאציאנאלער וואהל-בלאק צום סיים און סענאט, לאדז, מאניושקי 5, טעלעפאן 88-70. 33

צו דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז!

היינט פרייטאג און מארגען שבת קומען פאר פאלגענדע מיטינגען:

היינט פרייטאג, 7 אָוועגד אין פאלקס-הויז, זאַוואַדזקאַ נ' 5 פאַר דער דראָזשקעס-סעקציע.

מוצאי שבת,	7 אָוועגד	סאלנא 7	פאַר האַנדעלס-אָנגעשטעלטע.
„	7	„	פאלקס-הויז זאוו. 5, פאַר קליינהענדלער
„	7	„	„אגודה" נאַרוטאָוויטש 11 פאַר יוגענד.
„	7	„	נ. זאַרזשעווסקאַ 7 פאַר מענער.
„	7	„	קילינסקי 116 פאַר שייבלערס ראַיאָן.
„	7	„	לוין-וועבער-מייסטער-פ. בזשעזשינער 7

33

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דעפּ. מינצבערג, סענ. מענדעלסאן, אדוו. וויצמאן, דר. הערשפינקעל, זילבערשטיין, ליבערמאן, אינפעלד, קירשבוים, מינץ, פרייס, פראַנקענטאַל, בערלינגער, שטשעקאַץ, אבראַמאָוויטש, העניק, כארי, גלאַטמאַן, יוזעפאָוויטש, מאַשקאָוויטש, טארקאַ, קושעפּיצקי א. אַ.

יודען! בעזוכט מאסענווייז די מיטינגען!

איינגאנג נאר פאר וואהלבערעכטיגטע!

Teatr Miejski

Cegielniana 63.

Dyr.: **B.Gorczyński.**

נור 2 פארשטעלונגען!

מיטוואך, דעם 22. און דאנערשטאג, דעם 23. פעברואר ד. י., האלב 9 אָוועגד ווערט אויפגעפיהרט

די הערליכע אפערע פון פוטשיני

„מאדאם בוטערפליי"

מיט דער בעטייליגונג פון די כאָרען פון דער היגער אָפערן-געזעלשאַפט, פערגרעסערטען סימפאָנישען אָרקעסטער און אַרטיסטען פון דער וואַרשאָווער אָפערע.

די הויפּט-ראָלען פיהרען אויס: **Teodorja Skoneczna, Bron. Olecka**

St. Dobosz, Fr. Freszel, S. Lewitin, I. Wayland i i.

רעזשי: **Fr. Freszel** (רעזשיסער פון דער ווארש. אָפערע) און **K.Tatarkiewicz** (רעזש. פון שטאָטישען טעאַטער). מוזיקאַל. לייטונג: **J.Bojanowski** (דיריגענט פון דער לעמבערגער אָפערע) און **D.Kleidt** (מוזיק.לייטער פון דער לאָדזער אָפערן-געזעלש.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער צוקערניע פון גאָסטאָמסקי, פעטריק. 76, טעל. 64-00.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען!

מעטאל-בעטען, שפּאַציר-וועגעלעך, מאַטראַצען נעבעטע, דראָטמאַטראַצען, ווי אויך צו האָלטבעטען „Patent" לויט מאָס; וואַש-טישען און ווינ-מאַשינקעס אַבילינסטען

אין פאַבריקס-לאַגער

„**DOBROPOL**" Łódź

Piotrkowska 73 w podwórzu

ענגלישער זאַל, : אַכטונג, לאדזער יודען!

אַלעיאַ 1 מאַי 2 : אונווידערופליך!

פרייטאג-צונאַכטס דעם 17 פעברואר און שבת מברכים פ' „שקלים" דעם 18, 9 אַ זייגער פריה וועט אין ענגלישען זאַל דאַווענען דער קעניג החזנים

ה' גרשון סיראָטאַ

מיט דער בעטייליגונג פון דעם בעוואוסטען גוט-איינגעשטודירטען כאָר פון 40 פערזאָן אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ה' ישראל רובין, וועלכער האָט ספעציעל פאַרבערייטעט נייע נגונים. פאַר פרויען ספעציעל רעזערווירטע פּלעצער.

אַכטונג, די געקויפטע בילעטען אויף ה' סיראָטאַס דאַווענען אין פילהאַרמאָניע זענען גילטיג פאַר'ן ענגלישען זאַל. צוליב שבת איז דער בילעטען פערקויף נור פרייטאָג פון 9—4 נאָכמ. אין ענגלישען זאַל און ביי זעלמאַנאָוויטש פעטריק. 12.

האנדווערקער-פעראיין פון דער פוילישער רעפובליק

66 זאַכאַדניאַ 66

אכטונג, דאמען-מאגאזין-שניידער!

קומט אַלע מאָרגען 10 אין דער פריה אויף דער גרויסער פאַך-פערזאַמלונג, וואו עס וועט בעהאַנדעלט ווערען וועגען דער לוין-אַקציע.

אכטונג, מענער-בעשטעלטע שניידער!

מאָרגען, 6 אָוועגד אַ וויכטיגע פערזאַמלונג וועגען עפענען דאָס געוועלב פון שניידער צודאַטען, צו וועלכער אַלע מוזען אומבעדינגט קומען.

אכטונג, איבערהעמדער- און פארהעמדלעך-נייער!

מאָרגען, 3 בייטאָג אַ וויכטיגע פאַך-פערזאַמלונג.

אכטונג, שטריקער, זאקענמאכער און טריקאטאזש-נייער!

מאָרגען, 7 אָוועגד אַ וויכטיגע פאַך-פערזאַמלונג.

אכטונג, קראגען-נייערינס!

מאָרגען, 12 בייטאָג אַ בעריכטס-פערזאַמלונג פון פערענדיגטען שטרייק.

אכטונג, מיטגלידער!

דער פעראיין האָט געשלאָסען אַן אָפּמאַך מיט אַן אַדוואָקאַט אַ ספעציאַליסט, וואו די מיטגלידער וועלען בעקומען יורידישע הילף אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען. עס איז אויך געשלאָסען געוואָרען אַ צוגאַב-אָפּמאַך מיט נאָך אָנגעזעהענע דאָקטוירים אויף בעקוועמע פרייזען.

216

אחרי מחלה כבדה וממושכה גוע ונאסף אל עמיו ביום ה', כ"ה שבט תרפ"ח בעלי האהוב, אבינו, חותננו ואבינו זקננו היקר, איש התרומות התורני

נ.ע. אברהם פראשקער

בן ר' משה ז"ל

בשנת השבעים ותשע לימי חייו.

ההלויה תהיה היום, ביום ו', עש"ק, בשעה 12 בצהרים בדיוק מבית האבל רחוב קילינסקי (ווידזעווסקאַ) 18.

השרויים בצער עמוק

משפחתו המתאבלת.

„גאָלדענער זאַל" פון „גראַנד-האָטעל"

איינגאַנג דורך פעטריק. 72, אָדער טראַוגוטא 1, אין הויף רעכטס אָפּיצינע.

מאָרגן שבת, ד. 18. פעבר. 6 אָוונט קומט-פאָר די פייערליכע ערעפענונג פון דער חערליכער

בילדער-אויסשטעלונג

פון בעריהמטען יודישען קונסט-מאַלער

מוריצי מינקאָווסקי

די אויסשטעלונג איז אָפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אין אָוונד.

די אויסשטעלונג וועט דויערן נאָר 10 טעג. :—: בילעטען צום פרייז פון 1 זלאָטי פאַר דערוואַקסענע און 50 גר. פאַר שול-יוגענד און פראָפּסס. פאַראייגען צו בעקומען ביי דער קאַסע. 189

מוסטערן גראַטיס און פראַנקאָ! מוסטערן גראַטיס און פראַנקאָ!

!!!וויכטיג!!!

פאַר אַלע פּראַינטערעסירטע פון פליגענפענגער.

פערלאַנגט זאַפּאַרט מוסטערן און אָפּערטען

פון האָניג-פליגען-פענגער

מיט'ן » AEROXON « מיט'ן שטיפט.

פאַרוואָס איז Aeroxon א וועלט מאַרקע געוואָרען ???

1. ווייל די דאָזיגע קוואַליטעט זענען די אַרציגע בעסטע.

2. ווייל צוליב'ן שטיפט קומט אָן בע-קוועם און לייכט אויפצו-העגען די פליגענפענגער אויס'ן סופיט פון צימער, וואו ס'האַלטען זיך אויף אַם-מערסטען אויף די פליגען.

3. ווייל די דאָזיגע זענען וואַכען-לאַנג פאַנג-פעהיג, און גישט ווי אַנדערע, וועלכע טריקענען אויס אין עטליכע טעג אַרום.

4. ווייל נור קענען אויסנוצען זע-רען בוי צום לעצטען פלעק. ס'ווערט גאַראַנטירט אויף א 3 יעהריגע איבערוויגטעט-רונג און עס קען גישט פאַר-קומען, אז די איבעריגע בעקלעבנעסן פאַלענפענגער זאָלען אין דעם נאַכזומער פריה-לינג מוזען פערוועטערט ווע-רען אויף ברען-מאַטעריאַל.

5. ווייל דער פערקויף ווערט אונ-טערשטיצט דורך א ברייטע רעקלאַמע.

קרייז-פערטרעטער ווערען איבעראַל אויפגענומען.

פאַר פאַלסיפיקאַטען ווערט געוואָרענט.

פאַבריקס-אַפּטיילונגען:

Prag, C.S.R. · Maribor, H.u.S. · Liesthal, Schweiz · Bozen Italien

Malines, Belgien · Bregenz, Oesterreich

Waiblingen und Würzburg Deutschland.

Fliegenfängerfabrik AEROXON

R. STEVSPAL

Biała, Szpitalna 6-8

צו די תנאים פון אונזער שוועסטער-טאָכטער

פרל. רוזשאַ האַמפּעל

מיט ה' משה טינטפּוללוער

ווינשען מיר א גליקליך און פריידיג צוזאַמענלעבען

מ. עלבוים און פאַמיליע. 191

צו דער פעדלאָבונג פון אונזער קוזינקע

פרל. רוזשאַ האַמפּעל

מיט ה' משה טינטפּוללוער

גראַטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק

יוסף אַלטער פאַלישקאָווסקי און פרוי. 192

שרה קריש, מאַרקוס קאַרמיאַל.

אַבראַם גליקסמאַן

גנניאַ הערשענבערג

פערלאָבט.

לאָדז אין פעברואר 1928. 873

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ברודער און שוואָגער

אַבראַם גליקסמאַן

מיט פרל. גנניאַ הערשענבערג

ווינשען איין גליקליכע צוקונפט

מענדעל גליקסמאַן און פרוי. 178

צו דער פערלאָבונג פון אונזער זוהן און ברודער

אַבראַם גליקסמאַן

מיט פרל. גנניאַ הערשענבערג

ווינשט צווייגט צופרידענהייט.

מוטער און געשוויסטער.

צו דער פערלאָבונג פון פרל.

גנניאַ הערשענבערג

מיט ה' אַבראַם גליקסמאַן

ווינשען א גליקליך צוזאַמענלעבען

דוד בערקאָוויטש און פרוי.

צו דער פערלאָבונג פון מיין פריינד ה'

אַבראַם גליקסמאַן

מיט פרל. גנניאַ הערשענבערג

ווינשט א הערציגען מזל טוב און גליק

יחיאל ראָטענבערג און פרוי. 182

צו דער פערלאָבונג פון

ה' אַבראַם גליקסמאַן

מיט פרל. גנניאַ הערשענבערג

גראַטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק

הלל וויינקראַנץ און פרוי

פ. האַסמאַן און פרוי

און נאַטאַן פלאַצקי.

צו דער אַקציסט-פייערונג פון פרל.

פייגעלע זילבערבערג

מיט ה' לייזער ניימאַן

ווינשט א גליקליכע צוקונפט 177

נאַטאַן פריימאַן, מאיר פּרוצט און פרוי.

צו דער אַקציסט-פייערונג פון פרל.

פייגעלע זילבערבערג

מיט ה' לייזער ניימאַן

ווינשען פיל גליק און א צופרידען צוזאַמענלעבען

פישעל פעדערמאַן און פרוי. 177

צו דער חתונה פון פרל.

פעלא סיועק

מיט ה' יוסף גערשט

וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 14. פעברואר ד. י.

ווינשט א הערציגען מזל טוב.

יעקב פלום און פרוי. 197

א טיכטיגער רייזענדער

בעקאַנט מיט דער קונדשאַפט אין פאָמערן ווי אויך אין פּוזען ווערט פון זאַפאָרט געזוכט אין א היגע קאָנפעק-ציאָנס-פירמע. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „רייזענדער" רעפערענצען געוואונשען. 185

א טיכטיגע פּערקויפערין

אין דער שיך-בראַנזשע 179

ווערט פון זאַפאָרט געזוכט. צו ערפאַהרען אין אַדמינ.

גרויסער קאָנצערט

געזעלשאַפט „הזמיר" אַל. קאָשטשושקי 21

היינט און טעגליך פון 10 פריה ביז 9 אין אָוונד איז אָפען אין איינגענעם ניי-רעמאָנטירטען לאָקאַל די הערליכע

בילדער-אויסשטעלונג

פון די לאָדזשער קינסטלער:

מוריצי טרעמבאַטש, אַדאָלף בערמאַן, נתן שפיגעל, סאַמועל פינקעלשטיין און איגנאַצי הירשפאַנג.

בילעטען צום פרייז פון 1 זלאָטי פאַר דערוואַקסענע, 50 גראָשען פאַר יוגענד און 30 גראָשען פאַר שולער און גרופּעס איז צו בעקומען בייא דער קאַסע. 779

לאָדזשער יודישער געגנזייטיגער הילפס-פאַריין „גמילת חסדים" גלובנא — 62 —

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען אויף דער

יעהרליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

זונטאַג, דעם 19-טען פעברואר ד. י., 2 זייגער צום ערשטען טערמין און 5 א זייגער צום 2-טען טערמין, אין איינענעם לאָקאַל, גלובנא 62.

טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפענונג פון דער פערזאַמלונג און וואַהלען פון א פּאַרזיצענדען, 2) בעריכט פון דער פערוואַלטונג פאַר'ן יאָהר 1927, 3) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 4) ביודזשעט פאַר'ן יאָהר 1928, 5) פרייע פאַרשלאַ-גען, 6) וואַהלען פון דער פערוואַלטונג, קאַנדידאַטען און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע.

די פערוואַלטונג. 191

געזעלשאַפט „הזמיר", אַלעע קאָשטשושקי 21.

מאָרגען שבת, דעם 18-טען פעברואר ד. י., האַלב 9 אין אָוונד קומט-פאָר אין איינענעם לאָקאַל דער דריטער

גרויסער קאָנצערט

מיט דער בעטייליגונג פון: הזמיר-כאָר אונטער דער לייטונג פון ד"ר. י. פיוויזשיס, פרוי סאַבינא ראָזענבלאַט (געזאַנג), פרל. ב. ראָט-שטאַט (פידעל), ד"ר ל. פריבולסקי (געזאַנג), ס. לעווינזאָן (געזאַנג). בייים קלאַוויר: דיר. ל. רידער און פרל. ל. לאָקס.

אין פּראָגראַם: „רעקויעם" פון ווערדי, פראַגמענטען פון הידענ'ס אָרא-טאָריע „מעשה בראשית", סאָנאַטע פון הענדעל א. א.

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 זלאָטעס צו בעקומען אין דער קאַסע פון „הזמיר".

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ג' פערוואַלטונגס-מיטגליד

ה' מענדיל שאַנצער און פרוי

צוליב דער פערלאָבונג פון זייער טאָכטער

פרל. ליבא שאַנצער מיט ה' לייביל אַלבעק

ראַט און פערוואַלטונג פון קליינהענדלער-באַנק

לאָדז, אַגראַדאָווע 10. 150

חודש שבט תרפ״ח לאָדז.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנק. בעהאַנדל. מענער-שוואַכע

נעמט אָן פון 9—5 אָוונט.

קינא

בייים קאַאָפעראַטיוו פון מלוכה קאַמונאַלע און געזעלשאַפט-ליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשאַ 40

אַנהויב אין כנה. טעג. 3.30 נ.מ. לעצטער 9.30 שבת, זונטאַג און יום-טוב 30 2 נאַכמיטאָג, 4 00, 5.30, 730 און 9 30 אין אָוונט.

גרויסע פּרעמיערע! נור ביז מאָנטאַג, דעם 20-טען פעברואַר ד. י. גרויסע פּרעמיערע!

דער קעניג פון דאַנסינג

(דער מאַן וועמען מען צאַהלט צו)

גרויסע עראָטישע דראַמע אין 8 אַקטען לויט די בעשרייבונג פון דער עסטרייכישער זיטען-פּאָליציי.

צוזאַמענבורך פון עסטרייך! ענטזאַגונג פון האַבסבורגער דינאַסטיע! אונגאַרישער אַרמעע! פּלוצים פון הערשענדער פאַמיליע!

רעוויעס און דאַנסינגען! וויען אין יאָהר 1918 ביזן היינטיגען טאָג! פּרעכטיגע אויסשטאַטונג!

אין די הויפּטראָלען — ANNA ONDRA i BRUNO KASTNER — אַנאָנס! קירצליך: דאָס געשפּענסט פון לובר" (Belfegor)

אויפ'ן ערשטען סעאַנס אין געוו. טעג, א חוץ שבת און יום-טוב פון 4—5, שבת, זונטאַג און יום-טוב פון 2.30—3.30 זענען די פרייזען צו 50 און 30 גר.

מעבעל

שלאָפצימער · שפייז-צימער · קאַבינעטען

מעדבען-צימער · און קוכען-איינריכטונגען · קאַמפלעט און ענצעל-מעבעל

סאָלידע און געשמאַקפולע אויספיהרונג! געגנען באַר און ראַטען-צאַהלונג — עמפּפעהלט

W. Tyrkeltaub, Zawadzka 5 w podwórzu

דאס לאדזער לעבען

לאדז
17 פעברואר 1928

17
פרייטאג
כו
שבט תרפ"ח

פעברואר
זון-אויפגאנג 7.13
זון-אונטערגאנג 4.32
לענג פון טאג 8.19

ליכט-צינדען 4.38

א שמועס מיט יואל מאסטבוים

צו זיין 20-יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט.

אין לאָדז ווײלט איצט דער בעקאַנטער יודישער שריפטשטעלער יואל מאסטבוים, וועמעס יובילעי פון זיין 20-יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט איז מיט בעגייסטערונג געפייערט געוואָרען אין וואַרשא און אין ווילנא, אין א געשפרעך מיט אונזער מיטאַרבייטער האָט מאַסטבוים אַרויסגעזאָגט זיך וועגען קינסטלערישען שאַפען בכלל און וועגען יודיש-ליטעראַרישע אַקטואַליען.

— דאָס לעבען פון קינסטלער, זאָגט מאַסטבוים איז אַ אינטערעסאַנטער זיגזאג-מארש. כ'וועל זאָגען שאַרפער — אַ מין סכנות'דיגער אַעראָפּלאַן-פליה אויפ'ן אַ הויכען שטח, דער פליה איז שווער און סכנות'דיג, אָבער זעהר אינטערעסאַנט. דאָס לעבען צווישען מאַסען, דאָס שרייבען פאַר זיי און טרעפען זיך מיט זיי פנים על פנים האָט מיך געמאַכט פרעהליך און ענטוזיאַסטיש.

איך האַלט, אַז די יודישע ליטעראַטור איז אויסגעוואַקסען מיר זענען בעדייטענד שענער און רייכער געוואָרען. איך וועל אין די נאָהענטסטע טעג פערעפענטליכען איינ־גע עסייען איבער יודישע שרייבער, און וועל בעווייזען אויף ווי ווייט מיר האָבען ווערטפולע שרייבער אָבער אפילו ווערטלאָזע קריטיק, וואָס האָט לעצטענס אייניגע שרייבער פערשוויגען.

איך קוק זעהר אָפּטימיסטיש אויף דער יודישער שפּראַך. די עטליכע הונדערט שטעדט, וועלכע איך בין דורכגעפאָהרען, האָט מיר געגעבען גענוג מוט און זיכערקייט צו טראַכטען, אַז יודיש וועט נישט פריהער פערשוואונדען פון ערד-קוגעל ווי רוסיש, דייטש, פויליש.

— אייערע פּלענער אויף ווייטער?

— איך האָב זיך שוין אויסגעדריקט אויף מיינע יובילײ-אָווענדען אין וואַרשא און ווילנא, איך האָב קיינמאָל נישט ליב געהאַט צו רעדען איבער מיר אין דער עפענטליכקייט און האַלט, אַז יעדער קינסטלער דאַרף עס אויסמיידען. אָבער דערפאַר וועל איך אייך ענטפערען אויף אַ פראַגע אַנ'אָנגעוועהטאַגטע.

דער ליטעראַרישער צענטער—וואַרשא האָט אין די לעצטע יאָהרען אַסך געזינדיגט דערמיט, וואָס מ'האָט נישט אַזוי שטאַרק רעפלעקטירט אויף גוטע ווערק, ווי אויף הייזלעך און קלייזלעך פון ליטעראַרישער צוריסענקייט און צושפּליטערטקייט. קינסטלער זענען געוואָרען עלענד, אָפּגעריסען און פרעמד, איך זאָג נישט, אַז קינסטלער קאָנען און וועלען אַמאָל נאָהענט זיין. קינסטלער זענען סוף כל סוף קאָנטראַסטיגע וועזענס, זייער שאַרפער אָריגינעלער חוש אויפ'ן לעבען מאַכט זיי פּרעמד אין זייער אַרט דענקען און פיהלען. אָבער דער קאַמף פאַר די לעצטע יאָהרען איז געוועזען רעפלעקטירט מעהר אויף אויסערליכע אַמביציעזע צוועקען, וואָס עס האָט אָפּגעשוואַכט דאָס קינסטלער-לעבען. צום גרויסען גליק בעמערקט זיך לעצטענס אַנ'ענדערונג צום גוטען עס הויבט אָן וואַרימער ווערעמער ווערען. איך בעגריס פון גאַנצען האַרצען דאָס ערשיינען פון דער „יודישער וועלט" אין קלעצקין-פערלאַג. זאָל דאָס זיין דער וועג צו פעראייניגונג

מוריצי מינקאָווסקי. אהן אַ מאַמע'ן
צו דער ערעפענונג פון קינסטלערס אויסשטעלונג.

מ. מינקאָווסקי

מאָרגען עפענט זיך זיין אויסשטעלונג.

מאָרגען, שבת, עפענט זיך אינ'ם אַזוי-גערופענעם „גאָלדענעם זאַל" פון „גראַנד-האָטעל" די בילדער-אויסשטעלונג פון דעם בעריהמטען יודישען קונסט-מאָלער מוריצי מינקאָווסקי.

מוריצי מינקאָווסקי איז אַ יודישער קינסטלער, וואָס האָט זיך דערוואָרבען אַ ריזיגע פּאָפּולאַריטעט בכל תפוצות ישראל, און איז אויך בעקאַנט אין דער אויסער-וועלט.

זיינע בילדער זענען געוויזען געוואָרען אויף ביידע זייטען ים, און פיל פון זיי בעציהרען די ווענט פון מלוכה'שע מוזעען און פריוואַטע גוט-רענאָמירטע גאַלעריען.

בעזונדערס פּאָפּולער און בעליבט איז ער ביי אונז יודען צוליב דער אויסגעשפּראָכענער יודישקייט פון זיין טעמע און דער שטילער, אומעטיגער עלעגישקייט פון זיין פּאַליטרע.

מינקאָווסקי'ס „אויגען", וועלכע דערמאָהנען מיט זייער אויסדריקליכקייט די אַלטע מייסטער, זענען אַ שם דבר, און צווינגען דעם צוקוקער פון זיי, זיך צו פערטראַכטען אין דעם טיפען טראַגיזם פון זיין, מינקאָווסקי'ס מוזע.

איבעריגענס, דאַרף מען מינקאָווסקי'ן דעם קינסטלער נישט רעקאָמענדירען דעם ברייטען עולם, וואָרום ער קאָן זיין שטעטעל אַליין בעשטיין, און עס איז אַ זיכערע זאַך, אז אויך זיין איצטיגע אויסשטעלונג וועט האָבען דעם פערדינטען ערפאָלג.

אַ יודישע קינדער-ביבליאָטעק

די היגע אָפּטיילונג פון דער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע האָט אָנגענומען דעם פאָרשלאַג פון דער באָראָכאָוו-פראַקציע איינצואָרדנען אין אונזער שטאָט אַנ'עפענטליכע יודישע קינדער-ביבליאָטעק. אין דער ביבליאָטעק וועלען די קינדער קענען בעקימען אַרויסגעבאָרגט אַהיים און אויפ'ן אָרט צו לייענען יודישע ביכער און צייטשריפטען.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו ווענדען זיך אין נאָמען פון דער שול-אָרגאַניזאַציע צום מאַגיסטראַט וועגען אַ געהעריגע סובסידיע פאַר דער ביבליאָטעק.

פרעסע-רעדוטע.

דער באַל פון דער גאַנצער לאָדזער פרעסע.

גרויסע פרעסע-רעדוטע! פיל וועלען מיינען, אַז דאָס וועט זיין אַנ'אָפּיציעלער, שטייפער, אָנגעבלאָזענער אָווענד. עס הויבט זיך אָבער גאָרנישט אָן! זשורנאַליסטען — דאָס איז דאָך דאָס פרעהליכסטע, לעבעדיגסטע און ריהרעוודיגסטע פאָלק אין דער וועלט! וואו-וואו — אָבער אויפ'ן פרעסע-באַל וועט הערשען פולשטענדיגע גלייכבערעכטיגקייט, בפרט נאָך, אַז דאָס איז דער באַל פון דער גאַנצער לאָדזער פרעסע, אָהן אונטערשיד פון שפּראַך און ריכטונג. באמת דער איינציגער באַל אין זיין מין. אַלץ רייסט זיך אַרום, נאָר די פרעסע האָט געבילדעט איין איינהייטליכען פראָנט — פון פערוויילונג און פרעהליכקייט אין דעם אָווענד פון 20-טען יאַנואַר, דער „גצזעגענונג פון קאַרנאַוואַל", אין פילהאַרמאָניע.

טיכטיגע האַנדוועבער
(נאָך אויסלאַנד)
פאַר טיכער-אַרבייט ווערען געזוכט.
בעפאַרצוגט אונפערהייראַטע. — אָפּערטען אונטער „L. J." אין אַדמיניסטר. פון דער צייטונג. 142

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל
מעבעל
בעפאַר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין
44 מעבעל-געשעפט 44
גדאַנסקא (דלוגא)
טעלעפאָן 62-56
CH. ŁAZNIK
מעבעל
בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען, נײ-מאַשינען, מאַטאָראָען, אַנצינער א. א. וו.

HEMOROIDY
STAN ZAPALNY · KRWAWIENIE
SWĘDZENIE

USUWA
HEMORIN-KLAWE

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און נערווען-קראַנקהייטען.
נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָווענד

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מאָגען-, דאַרם-לעבער- און אינערליכע קראַנקהייטען
Gdańska 44 (דלוגאַ)
טעלעפאָן 24-44
נעהמט אָן פון 10 ביז 12 מיטאָג און פון ביז 8.30 אָווענד; זונטאָג פון 10—1 מיטאָג.

Dr. med. D. HELMAN
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און קעהל-קאָפּ-קראַנקהייטען
Piotrkowska 68, tel. 12-20
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.

Dr med. J BETTE
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 6, טעל. 44-95
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 4—6.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע און מענער-שוואַכע - קראַנקהייטען היילונגס-קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל).
נעהמט אָן פון 3—10 און פון 5—8 אָוענד

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-31.
שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5—7
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2 3.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערען קר.	10—11 2—5 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 5—6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	5-4 זונ. 1—9
ד"ר ווייזבערג	אינג. העַרץ לונגען-קר.	11-1 5½—7
ד"ר סטופּעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	9—2

צאָהן-טונדהאַנדלונג, בעליכטונגען, קאָראָנען, טאָמטען א. א. וו.
בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט
האַנדלונג פון הויט־קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַטלער.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּראָף. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָווענד

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
צוריקגעקעהרט.

אויף ראַטעס! אויף ראַטעס!

דאס ניי-ערעפענטע

151

טאַפּעציר = געשעפט

24 № קאָנסטאַנטינער - גאַס № 24

(פּראַנט = געוועלבּ) — עמפּפעהלט דער געעהרטער קונדשאַפט אַ רייכען אויסוואַהל פון

געבּעטעטע שטיהל, קאַזעטקעס, אָטאָמאַנען, מאַטראַצען און נאָך אַנדערע פערשידענע טאַפּעציר-געגענשטענדען.

צוגענגליכע פּרייזען! רעעלע בּעהאַנדלונג! קומט איבּערצייגט אייך!

וויכטיג פאַר הויז- און פאַבּריק-בּעזיצער!

איך, לאַנגיעהריגער בּוי-אונטערנעהמער

לעדער, פּיראַמאָוויטשא 12

איבּערנעהמט פון די גרעסטע בּיז די קלענסטע בּויען זעמטליכע אויף אייגענע רעכנונג, ווי אויך אויף רעכנונג כּון בּעזיצער מיט די ריעלסטע אויספיהרונג און לייכטע בּעדינגונגען, ווי אויך זעמטליכע רעמאָנטען פון גרויס בּיז קליין, ווי אויך פּראַנט-פּוצען מיט אייגענע מאַטעריאַלען. סאָלידע אויספיהרונג און שנעל!

שמיצען און קאָסטען-אָנשלעגע גראַטיס.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעצ. אוי דענטיסטעי-קאַבּינעט.

פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

אינגערל. קראַנקהייטען	ד"ר בּ. ראַבּינזאָהן „ מ. וואלפסאָן „ א. טענענבּוים	פון 3½—2½ און 7—8 „ 12—2 „ 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרייבּער „ א. פּאַמשאַנסקי	פון 2½—4 און 7—8 „ 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנק-הייטען און געבּורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאַן „ מ. פעלדמאַן פרוי ד"ר ח. זקרדאַוויטש-קלאַמשקא „ „ גוסטאַווא זאַנד טענענבּוים	פון 11—1 „ 5½—7½ שבת, זונט. דינסט. דאָנ. 3-5 זונט. מאָנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאַג „ ל. פאַמיליער	פון 10—11 און 6—7 „ 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנק.	ד"ר מ. מאַשלאַנקא	פון 6—7 זונטאָג 1—2½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. סמופאַי „ ס. האלענדערסקא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האלז און אויערן-קראַנק.	ד"ר מ. קלאַמשקא „ בּאַל. כאַן	פון 11—1 און 7—8 „ 3½—5½
הויט- און ווע-נערישע קראַנק.	ד"ר פּ. בּרוין „ י. פאַלאַטיימשיק	פון ½12—½3 „ 6-8
ציין- און מויל-קראַנקהייטען	צאָהן-ארצט ס. שעהעם „ מ. רעזניקאָווא „ בּ. פּשודנאָווסקא „ ג. קאַצענבּאַגען	פון 9—10¾ און 8—9 „ 11—1¾ „ 2¼—5 „ 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה בּיז 9 אין אָווענד.

קוואַרץ-לאַמפּען און גרופּען-בּעשטראַהלונג

עס ווערען געמאַכט אָפּעראַציעס, בּעשטראַהלונגען מיט קוואַרץ-לאַמפּען עלעקטריזאַציע און אַנאַליזען, קינסטליכע ציינער, קראָנעס, גאָלד-בּריקען און פּלאַטין.

וויזיטען אין שטאָדט. נאַכט-דיזשור. געבּורטס-הילף.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָרי און ווענעריש קראַנקהייטען, סעקסועל-שוואַכקייט, רענטגען-באַהאַנדלונג און קוואַרץ-ליכט, עלעקטריזאַציע.

נעמט אָן פון 12—3 נאָכמ. און פון 6—9 אין אָוונט.

לעטשניצע-פּרייזען.

Dr ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27, tel. 51-78.

הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און ליבּעס-קראַנקהייטען. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

Dr. med.

WOLF EYCHNER

פרויען - קראַנקהייטען און אַקושעריע

וויעדזער 11 טעל. 34-72

נעהמט אָן און דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכמ. און דערהיים פון 6—8 אָווענד

צו פערקויפען

אייניגע האַנד-

זאָקען - מאַשינען

156-ער און 200-ער, ווי אויך רענדער-מאַשין מיט 2 צילינדער 156-ער און 120-ער, פּאַסט ניי. נעהם אויך אָן שקאַרפּעטען אַלס צאַהלונגען. 127

פּיעטריקאָווער 79,

פּראַנט, וואוינונג 1.1

Dr. med.

H. Lajchter

קאָנסטאַנטינער 9.

רוג זאַכאַרינג טעל. 49-66

צאָהן-כירורג

ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען פון מויל, צאָהנפלייש, גומען, ציינער, צאָהן-פּלאָמבּעס א.ז.וו. נעמט אָן פון 1½— 5 שבּת און יום-טוב פון 10 12

Dr. med.

NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, הויט-קראַנקהייטען און פרויען-קראַנקה בּעהאַנדל. פון מענער-שוואַכקייט נעמט אָן פון 5—9 אָווענד

היילפּעדאַ- גאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבּעגאַבּטע, שווער-ערציהבּארע קינדער, שפּראַך-שטערונגען (שטאַמלען, הויז-שטאָמען)

Dr. med.

A Szmirgeld

נערווען-אַרצט

עלעקטריזאַציע, ליכטהייל-אָפּעראַציעס

Cegielniana 6, tel. 51-89

נעמט אָן פון 5—7 אָווענד

OSZCZĘDNOŚĆI DLA GOSPODYŃ!

Przez najbardziej nowoczesną racjonalizację przedsiębiorstwa udało się firmie Kołłontay—Katowice osiągnąć znaczne obniżenie wydatków*gospodarstwa domowego. Firma postanowiła zaofiarować te oszczędnoości wiernej rzeszy swych klijentek wprowadzając na rynek ogólnie znaną, markę „Mydło Kołłontay" z pralką obecnie subtelnie perfumowane bez jakiejkolwiek podwyżki ceny. Mydło to jest dlatego daleko wydajniejszem w[illegible]cenie niż inne mydła perfumowane w opakowaniu.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בּזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה בּיז 7 אָווענד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	9½-12 4-5
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לובּימש	הויט- און וענערישע קר.	12—1
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	12½—2
ד"ר גאָלדבּלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12—1
ד"ר עליאַסבּערג	כירורגישע-קראַנקה.	1—3
ד"ר בּערגסאָן	פרויען און געבּורטס-הילף	3—4

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען-שטעכען, קינסטליכע בּערג-זון-בּעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבּאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא און בּלוט.

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ווי אויך אַ דענטיסטישער קאַבּינעט.

ד"ר זילבּערשטיין	צאָהן-ארצט	10—2 נמ.
ד"ר לאַזשינסקי סטאַראָפּאָלסקא	צאָהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציינער, קראָנען, מאָסטען א. אַ. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

נייה = מאַשינען

אַלערליי נייה-מאַשינען מאַך איך אויף די בּעסטע בּעדינגונגען, קומט און איבּערצייגט אייך מיט אַכטונג:

שטשענשליווי, אַלעקסאַנדריסקא 27

(מרדכי גבּאים גאַס).

872

קניפּפּער = ליפעראַנטן

פאַר קאַשמער-טיכער, ווערען געזוכט.

מעלדען זיך

Narutowicza 9, 4 .11 טער שט.-1

ועתה אישים שמעו לי

ועל תסורו מאמרי פי

לדברי הקשיבה לאמרי הט אזניך

און אַז די דאַרפסט ערלעדיגען סאָנדאָווע ספּראָווען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין בּיוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאַדניא 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבּען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי

בּיטעס קלאַוזולעס, זאַבּעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאָנד-ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בּעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבּערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותּפות-אַקטען.

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,

רעכט-קאָנסולענט.

אַכטונג, חזנים ווי אויך זינגער!

זינגען פון נאָטען ערלערן איך גרינדליך אין משך פון אַ קורצע צייט, איך נעהם אויך אָן איינצושטודירען אַ כאָר אויפ'ן אָרט, ווי אויך אויף דער פּראָווינץ. בּיטע זיך צו איבּערצייגען! א. האַרנאַוואָסקי, שענקעוויטשא 64, 2-טער הויף, פּאַרטער ל., וו. 67. 139

מעכאַניש. שלאָסער-ווערקשטעל

W. MACIASZEK, Łódź, ul. Pusta 5

מיר בּויען: שפּול-מאַשינען, שלויך-שפּול-מאַשינען, פּרעב-מאַשינען, קריק-שפּול-מאַשינען, טריקאָט-שפּול-מאַשינען נייע סיסטעמען טרעב-מאַשינען אויף זיידע און שפּול-מאַשינען אויף זיידע אויך זייד מאַשינען צו גלאַנצען גאַרן, טראַנסמיסיעס ווי אויך פערשידענע מאַשין רעפּעראַטורען און שהייפען פון פערשידענע מעטאַלען.

794

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

שבת שירה.
(חסידיש.)

ראובן און שמעון, צוויי פּאָוואָזשנע חסידים זענען געקומען אויף שבת שירה צו רבי'ן. ביידע זענען איינגעלאַדען געוואָרען צו עסען שבת ביים רבי'ס טיש.

די רביצען האָט אַרויפדערלאַנגט פאַר ביידע אַ בעזונדערען לאָקשענעם... קוגעל. ראובן האָט צעשניטען די קוגעל אויף צוויי העלפטען. איינע איז אויסגעקומען אַביסעל גרעסער, די אַנדערע אַביסעל קלענער. די גרעסערע העלפט האָט ער גענומען פאַר זיך, די קלענערע העלפט האָט ער געגעבען פאַר שמעון.

שמעונ'ען האָט דאָס געאַרט.

די וועלט – זאָגט שמעון צו ראובנ'ען – פיהרט זיך, אַז דער וואָס טיילט, גיט יענעם דעם גרעסערען חלק. ווען איך וואָלט די קוגעל צעשניטען, וואָלט איך זיך גענומען דעם קלענערען חלק און דיר געגעבען דעם גרעסערען חלק.

– נו האָסטו דאָך דעם קלענערען חלק – ענטפערט ראובן, – וואָסזשע קאָכסטו זיך אַזוי?..

די מוזיק דע'הרג'עט.

בשעת דער ערשטער אויפפיהרונג פון מייערבערס אָפּערע „הוגענאָטען" – האָט ער איינגעלאַדען צוויי איהם גוט בעקאַנטע ליטווישע יודען.

ווען מייערבער האָט זיי נאָך דער פאָרשטעלונג געפרעגט:

ווי איז אייך עפּיס געפעלען די אָפּערע. האָבען זיי געענטפערט:

די אָפּערע איז אַ כפתור ופרח, נאָר די מוזיק דער'הרג'עט זי.."

צווישען לומדים.

– זאָגט מיר, ר' ניסן, אין פ' קדושים שטייט: „לא תגנובו!"–איהר זאָלט נישט גנב'ען, און אין די „עשרת הדברות" שטייט: „לא תגנב"–דו זאָלסט נישט גנב'ענען? טאָ וואָס מיינט דערמיט די תורה?

– איך וועל דיר זאָגען:

דער „לא תגנב" ווערט געזאָגט פּשוט אויף אַ געוועהנליכען גנב, אַ פּראָפעסיאָנעלען–זאָלסט נישט גנב'ענען! „לא תגנבו" –ווערט געזאָגט אויף די קהל'שע כלל-טוער, איהר הערט, גנב'עט נישט פון דער קהל'שער שיסעל.

פאַרוואָס ער וויל הייסען מאַרטין לוטער.

אַ יוד האָט זיך געשמד'ט אויף לוטערס גלויבען, האָט דער גלח איהם געפרעגט, וואָס פאַראַ נייעם נאָמען ער וויל זיך געבען. דער יוד האָט געענטפערט: איך וויל הייסען – מאַרטין לוטער.

דער פּאַסטאָר האָט איהם אָנגעקוקט פאַרחידוש'ט.

– איך הייס – האָט דאָס יודעל געענטפערט – משה לעווין און אויף אַלע מיינע חפצים, אויף מיינע וועש אויך, זענען דאָ די איניציאַלען פון מיין נאָמען: מ. ל., וויל איך נישט, איך זאָל איצט דאַרפען איבעראַנדערשטען די אותיות.

דער אונטערשיד.

זעליג: זאָג מיר, וואָס איז דער אונטערשיד צווישען אַ פּאַפּיר-פאַבריק און אַ וואָהל-קעסטעל?

יאָקעל: אַ חידוש אויף דיר דו זאָלסט נישט וויסען! אין אַ פּאַפּיר-פאַבריק גיט מען אַריין שמאַטעס און עס קומט פון דאָרט אַרויס פּאַפּיר, און אין אַ וואָהל-קעסטעל גיט מען אַריין פּאַפּיר און עס קומען פון דאָרט אַרויס שמאַטעס...

צוויי טעמים.

צוליב צוויי טעמים, האָט געזאָגט אַנ'אַפּיקורס, פּאַסט איך נישט אום צום-גדליה: ערשטענס, ווען מען זאָל גדליה'ן אַפילו נישט געוועהן הרג'ענען, וואָלט ער ביז היינט סיי-ווי נישט געלעבט; צווייטענס, וואָס איז עפּעס צום-גדליה מעהר מיוחס ווי יום-כפור? יום-כפור פאַסט איך דען יאָ?

יום-כפור און פורים.

אַ רב האָט אַמאָל געזאָגט: דערפאַר הייסט יום-כפור – יום-כפורים, ווייל עס איז אַזאַ טאָג ווי פורים. אין ביידע טעג פאַרשטעלט מען זיך, פורים פאַרשטעלען זיך יודען פאַר גוים און יום-כפור – פאַרשטעלען זיך גוים פאַר יודען.

דער באָבעס ווערטער-בוך.

אַ מיידעל: יעדע איינע, וואָס טראָגט נאָך נישט קיין „אַלאַ גאַרסאָן".

ווייבעל: אַזעלכע, וואָס האַלט צוויי קינדער ביי די ברוסט און צוויי שלעפּען זיך נאָך ביי דער ספּודניצע.

אויטאָ: אַ מלאך-המות בלויז מיט צוויי אויגען...

מאַסקען-באַל: ספּעציעלע הילף פאַר מיידלעך, אַזאַ רפואה צו דער מכה...

מ'לערנט „היינט".

1) יודישע סוחרים לערנען–„מכות"...
2) דער ראַבינאַט לערנט–„גיטין".
3) חתנים – „קדושין"...
4) די אַרבייטסלאָזע–„תענית".
5) רוסלאַנד מיט דער אָפּאָזיציע–בלק.
6) בעל-חובות – לך-לך.
7) יודישע געשעפטען–וישב.
8) באַנקראָטניקעס, וועלכע שרייבען איבער זייערע פירמעס–שמות.
9) מיידלעך–נשים דעתן קלות (צו ווערען „כלות").
10) רומענישע סטודענטן: „הכל שוחטין".

149 אויגען.

אַ וואָהל-רעדנער קומט נאָך אַ מיטינג אַהיים און זאָגט צו זיין ווייב:

– ווען איך האָב גערעדט, האָב איך עלעקטריזירט די מאַסען. איך האָב געפיהלט, אַז 149 אויגען שטעכען מיר דורך...

– פונקט אַקוראַט 149! ווי קאָן דאָס גאָר געמאָלט זיין 149 אויגען?–וואונדערט זיך דאָס ווייב.

– פּראָסט פּשוט! – ענטפערט דער וואָהל-רעדנער–עס זענען געווען 75 צוהערער, האָט מען איינעם אויסגעהאַקט אַנ'אויג.

אַ האָטעל מיט בעקוועמ-ליכקייטען.

האָטעל-אייגענטימער (צום גאַסט): די דאָזיגע צימערן קאָסטען צו 2 דאָלאַר, און יענע–צו 4 דאָלאַר.

גאַסט: וואָס איז די נפקא-מינה? זיי זענען דאָך די זעלביגע גרויס?

האָטעל-אייגענטימער: צו די 4 דאָלאַרדיגע צימערן ווערען דערפאַר צוגעגעבען גראַטיס פּאַסקעס פאַר מייז און פּראָשקעס געגען וואַנצען.

דערקענט.

פאָטער (פון אַ מיידעל צו אַ בחור): –איהר האָט מיין טאָכטער געקניפּט אין די באַקען.

בחור:–וואָס רעדט איהר, איך?

פאָטער:–לייקענט נישט. איך זעה דאָך די פאַרב פון מיין טאָכטערס באַקען אויף אייערע פינגער...

אַמאָליגע נסים.

– ווען רבקה האָט דערזעהען פון דערווייטען יצחק'ן האָט זי זיך פאַרדעקט דעם פנים מיט'ן שלייער און דער שדוך איז געשלאָסען געוואָרען.

– היינט, אַז כלות ווילען אַ חתן, דעקען זיי זיך אָפּ און דאָך איז נישטאָ קיין בעלן צו טון מיט זיי אַ שדוך!...

ער ווייסט.

ער:–גלויבט מיר, פריילין, עס זענען פאַראַן פילע מיידלעך, וואָס ווילען נישט חתונה האָבען!

זי:–ווי אַזוי ווייסט איהר?

ער:–איך האָב זיי געפרעגט.

אויף אַ לוסט-רייזע.

ברוך:–פאַרוואָס האָסטו דיין ווייב נישט מיטגענומען קיין פאַריז?

זרח:–איך האָב געמאַכט אַ לוסט-רייזע.

פון אַ ווערטער-בוך.

אָקס–דעם קעלבעלס טאַטע, און כאָטש עס ווילט זיך נישט בעליידיגען דאָס קעלבעל, מוזען מיר זאָגען, אַז זיין טאַטע איז במחילה–אַ בהמה.

אַ מאָדנער יוד.

בחור (צו אַ מיידעל):–דיין טאַטע איז אַ מאָדנער יוד, דעם נדן וויל ער מיר אויסצאָהלען צו ביסלעך און דיך זאָל איך נעהמען מיט איינמאָל.

בלויז דער ענטפער.

מאַן (צום אַדוואָקאַט):–איך בין אייך געקומען עפּעס פרעגען. פאַר אַ פראַגע רעכענט איהר דאָך נישט קיין געלד?

אַדוואָקאַט:–ניין. איהר וועט דאַרפען בלויז צאָהלען פאַר'ן ענטפער.

אך, די היינטיגע יונגעלייט!

מאָנאָלאָג פון אַ מיידעל / פון ב. קאָוונער

... ס'איז גאָר נישט אויסגעהאַלטען פון די היינטיגע יונגע לייט – בעקלאָגט זיך אַ שעהן מיידעל, מיינע אַ שטיקעל בעקאַנטע.

אַזעלכע נודניקעס, אַזעלכע פּרעכע, האָט נאָך די וועלט נישט געזעהן.

מיין נאָמען, ווי איהר ווייסט, איז סאַלאַ; אַזוי רופט מען מיך. אָבער דער אמת'ער יודישער נאָמען מיינער איז שיינדעל.

מענשען זאָגען, אַז איך בין נישט קיין מיאוס'ע; איך אַליין דענק אויך אַז איך בין נישט קיין מיאוס'ע. און אַלט בין איך, סך הכל, 19 יאָהר. שעהן געוואַקסען, ווי איהר זעהט; האָב אַ שעהנעם גאַנג, אַ גלייכען, אַ גראַציעזען; בלאָנדע האָר, אַ ביסעל געקרויזט און טונקעל-בלויע אויגען.

איך האָב אויך אַ שעהנעם שמייכעל. ווען איך לאַך הויך, אויפ'ן קול, קלינגט מיין געלעכטער ווי אַ זילבערן גלעקעל. אַזוי זאָגען מענשען, מבינים אויף שעהנע מיידלעך.

עס קען זיין, אַז זיי האָבען רעכט, און עס קען זיין, אַז נישט.

אָבער וואָס קער זיך דאָס אָן מיט די יונגע-לייט? וואָס איז דאָס זייערע געשעפטען?

צוליב זיי קען איך נישט אַרויסגעהן אין גאַס. געהן אין אַ טעאַטער אָדער צו אַ קאָנצערט, איז שוין אָפּגערעדט.

זיי בעפאַלען מיך ווי פליגען אַ שטיקעל צוקער. זיי לאָזען מיך נישט אָפּ. זיי טשעפּען זיך צו מיר און זיי רעדען אַזוי מאָדנע פּרעך, – וואולגאַר, ציניש.

זיי פערמאָגען אין זיך אַזעלכע איינפאַלען, וואָס איהר ריכט זיך גאָר נישט אויף זיי.

אָט געה איך אין גאַס, אויסגעפּוצט, דער געדאַנק מיינער איז צו געהן צו מיין עלטערע שוועסטער, זעהן וואָס זי מאַכט, וואָס איהרע קינדער מאַכען. אויפ'ן וועג פאַלט מיר איין אַריינגעהן אין אַ קאָנדיטאָריי צו קויפען פאַר מיין שוועסטער'ס קינדער קאָנפעקטען. איך קום אַריין שטעהט אַ יונגערמאַן און טרינקט זאָדע-וואַסער. וועמען אַרט עס? אַז איך קוק גאָר נישט אויף איהם... אַהאַ! ער האָט שוין אַנ'אויג אויף מיר; ער שטעלט שוין אַוועק דאָס גלאָז און פאַרטשעפּעט זיך:

– אָה! זעה נאָר זעה, ווי דו קוקסט אויס! אַ פּרינצעסין! אַך, ווי שעהן דו ביזט געוואָרען! וואָס מאַכט דיין טאַטע? דיין מאַמע? דיין שוועסטער עטעל? און ער טראַכט נישט קיין סך, נעהמט אָן מיין האַנד אין זיינער און ער דריקט זי און ער קוועטשט זי מיט ליבשאַפט, מיט בעגייסטערונג, און ער הערט נישט אויף צו רעדען און מיר מאַכען קאָמפּלימענטען.

איך שטעה אַ צוטומעלטע, אַ דערשראָקענע, ווייס נישט וואָס צו טון. איך פיהל זיך פאַרלוירען... ענדליך קום איך צו זיך:

– מיין הער, זאָג איך, איהר האָט אַ טעות; איך בין נישט די, וואָס איהר מיינט... און איך האָב נישט קיין טאַטען און נישט קיין מאַמען און דרעה נישט קיין קאָפּ. לאָזט מיך אָפּ!

– יאָ, יאָ, ענטפערט דער בחור, איך האָב טאַקי געהאַט אַ טעות אין נאָמען, אָבער נישט אין אייך אַליין... איהר זענט מיר זעהר שטאַרק בעקאַנט. איך האָב אייך איין מאָל געטראָפען אויף אַ מאַסקעראַדען-באַל אין בעטהאָווען זאַל. איך בין זיכער אין דעם; איהר האָט פאַרגעסען, אָבער איך – נישט. איך האָב אייך זייט יענע נאַכט נישט אַרויסגעלאָזען פון מיין זכרון. פאַרשטעהט איהר מיך, איך האָב דעמאָלט פון אייך געכאַפּט אַ מיאוסען אָפּשניט... איך געדענק עס גאַנץ גוט. איך האָב אייך דעמאָלט אָפּגעפיהרט אַהיים אין אַ טעקסי, און אין דער טעקסי האָב איך זיך נישט געקענט קאָנטראָלירען און אייך געכאַפּט קושען. האָט איהר מיר דערלאַנגט אַ פּאַטש. אָבער איך האָב זיך מיר געטון מיינס: איך האָב אייך נישט אויפגעהערט צו קושען... איהר געדענקט עס נישט? אַ וואונדער!.. זייט יענער נאַכט געה איך אַרום אַ צוטראָגענער, איך טראַכט נאָר וועגען אייך; נאָר וועגען אייך... אייער שעהן פנים שוועבט פאַר מיינע אויגען; אייערע בלויע אויגען און אייער שטימע און אייער גאַנג, און אייער זיסער שמייכעל – אַך, גאָט, איך פיהל, אַז איך וועל ווערען פון מ'ן זינען! איהר האָט מיך דעמאָלט בעליידינט, אַז איך בין אַ שאַרלאַטאַן, אַז איך פיהר זיך נישט אויף ווי אַ פיינער מענש. גיב איך צו אַז איהר האָט געהאַט רעכט. אָבער זייט דאַן בין איך אינגאַנצען געוואָרען אַנ'אַנדערער; טאַקע אייערע ווערטער, פון אייערע זיסע ליפּען, וואָס איך האָב דעמאָלט אַזוי וואַרעם געקושט, האָבען מיך געענדערט. וואו איך געה און שטעה זעה איך נאָר אייער געשטאַלט... איך געה עסען, זעה איך אייך; איך געה פון עסען, זעה איך אייך; לייען איך אַ צייטונג, צי זיץ איך אין דעם טראַמוואַי, אָדער אין אַ טעאַטער, אומעטום זעה איך אייך. נאָר אייך; איך לייג זיך שלאָפען מיט אייך און שטעה אויף מיט אייך!

און ער הערט נישט אויף צו דריקען די האַנד און מיך בעהאָגלען מיט קאָמפּלימענטען.

און איך זעה און איך ווייס, אַז דאָס איז אַ בלאָף; אַז נישט ער האָט מיך געזעהן, נישט איך האָב איהם געזעהן. אַז די גאַנצע מעשה איז פּשוט אויסגעטראַכט, אַ ליגען.

זאָג איך צו איהם ווידער אַמאָל דאָס אייגענע וואָס פריהער:

– איהר האָט אַ טעות! איך בין קיינמאָל נישט געזען אין בעטהאָווען-זאַל אויף אַ מאַסקען-באַל, איך בין קיינמאָל מיט אייך נישט געפאָהרען אין אַ טעקסי, און איהר האָט מיך קיינמאָל נישט געקושט, און נישט איך האָב אייך געגעבען אַ פּאַטש. איך האָב אייך קיינמאָל נישט געזעהן.

טראַכט דער יונגערמאַן און ענטפער:

– עס קאָן זיין, אַז איך זאָל האָבען אַ טעות... איך האָב אַזוי פיל מיידלעך, אַז איך ווער צופּלאָנטערט... צוטומעלט... אָבער עס מאַכט נישט, יעדער מענש קען האָבען אַ טעות... אָבער איהר געפעלט מיר סיי-ווי-סיי... אויב איך האָב דעמאָלט נישט געקושט, קען איך דאָס איצט טון... אַזאַ שעהן מיידעל, מיט אַזעלכע בלויע אויגען... מיט אַזאַ שמייכעל...

איך בין קוים מיט צרות אַרויס פון זיינע הענט.

אַנ'אַנדערס מאָל בעגעגנט מיך אַ יונגערמאַן, אויך אַנ'אונבעקאַנטער, שטעלט מיך אָפּ:

– אָ, פּרל. שאַפּיראָ! איהר זייט עס? וואָס מאַכט איהר? אָ, ווי שעהן! שוין אַ כלה? וואָס מאַכט אייער ברודער? ער אַרבייט נאָך אַלץ ביי קאָנפעקציע?

נאַדיד אַזאַ אָנשיקעניש! ער רופט מיך גאָר שאַפּיראָ.

– כ'הייס נישט מיס שאַפּיראָ. מיין פאַמיליען-נאָמען איז גאָר פיינזילבער.

– ריכטיג! – כאַפּט ער זיך פלוצים אויף, – איך האָב געוואָלט זאָגען פיינזילבער, האָט זיך אַרויסגעכאַפּט שאַפּיראָ... ערשט נעכטען אָוונד אַהיים געפיהרט אַ מיידעל מיט'ן נאָמען שאַפּיראָ פון יודישען טעאַטער, געזעסען מיט איהר אין איהר צימער ביז דריי אַ זייגער פאַרטאָג... ליגט זי מיר גוט אין זינען... אָבער איך קען אייך...

איהר האָט אַ טעות, זאָג איך, איך זעה אייך היינט דאָס ערשטע מאָל.

– ס'קען זיין... אָבער דאָס דאַרף נישט זיין קיין אָפּהאַלט... מיר קענען זיך אָנהויבען צו זעהן פון היינט אָן... איהר געפעלט מיר... אַזאַ מיידעל לאָזט זיך ליבען... איהר מעגט לאַכען, חוזק מאַכען פון מיר, אָבער אייך ליבען וועל איך סיי ווי סיי... פאַרוואָס זאָלט איהר טאַקע מיט מיר נישט פאַרברענגען אַמאָל אַנ'אָוונד?... וואָס קענט איהר פאַרלירען?.. לאָמיר געהן היינט אָוונד אין קינאָ. איך וועל קומען נאָך אייך און אייך אָפּפיהרען... זאָגט מיר נישט אָפּ. איך בעט אייך. איך ליב אַזעלכע געזיכטער.. איך וואָלט געווען גליקליך... גליקליך איז קיין וואָרט נישט... דער גליקליכסטער...

אָט אַזוי ווי איהר הערט: איינער רופט מיך חנה, אַ צווייטער מירל, אַ דריטער מערי, און אַ פערטער גיטעל, און אַלע ווילען מאַכען דעם איינדרוק, אַז זיי קענען מיך, אַז זיי האָבען געטאַנצט מיט מיר; זיך געקושט מיט מיר; געפאָהרען מיט מיר און זיך געליבט אין מיר.

און די אַלע געשיכטעס זענען בלאָף און בלאָף און ווידער בלאָף!

דאָס איז זייער טריק אַריינצונאַרען מיידלעך אין זייער נעץ. נאַרישע מיידלעך לאָזען זיך פאַנגען; קלוגע ווילען זיי נישט קענען, וויכען פון זיי אַנטלויפען פון זיי...

דער דיבוק

פון די לאָדזער מעשיות

צווישען טאָרג-ווייבער אויף דער אַלט-שטאָט קאָכט און ברויזט, ווי אין אַ זידיגען דאַמף-קעסעל:

אויף דער באַזאַרנע אָדער וועסאָלע זאָל האָבען אריין אין אַ יודענע אַ דבוק.

אין אמת'ן געזאָגט האָט זיך טאַקע לעצטענס עפּעס אַ רודער געטון אין דבוקים-וועלטעל. אָט איז מיט אַ קורצע צייט צוריק אַזאַ חברה-מאַן פערבלאָנדזשעט געוואָרען אַזש קיין וואַרשאָ און דוקא אין די מאַגיסטראַצקע - באַראַקען.

איצט זאָל זיך נאָר אַ צווייטען „קאָלעגא" פון דער זעלבער דבוקים-חברותא האָבען פערגלוסט אָפּצושטאַטען אַ וויזיט אין לאָדז און זיך איינקוואַרטירען אין שכנות מיט די משוגעים פון אַלטען בית-החיים.

דער לאָדזער דבוק, הגם אַ יוד, איז געווען, ווי מען דערצעהלט נישט אַזאַ פערביסענער עקשן, ווי דער וואַרשאָווער. איהם צו פעריאָגען האָט מען נישט בעדאַרפען ברענגען רביים מיט קולות און חרמות, נאָר ער האָט זיך אַליין זעהענדיג, אַז ר'שטייט שמאָל, אויפגעכאַפּט און געמאַכט פליטה.

דערפאַר איז ער אָבער שוין נישט געווען אַזאַ פרייער, ווי דער וואַרשאָווער (פאָרט אַ גוי) און ער איז אַוועק נישט גאָלע נאָר מיטנעהמענדיג אַ שיין קעסטעל ציהרונג, מלבושים, ווערט-זאַכען און אַ נישט קשה'דיגע סומע געלד.

מיר ווילען די גאַנצע מעשה איבערגעבען אַזוי ווי מיר האָבען זי אויפגענומען פון רבקה די בורקעס-הענדלערין פון יונה פילצער'ס פלאַץ.

איהר קאָנט דאָך מסתמא בריך טאָמאַשאָווערס זוהן — הייבט רבקה אָן דערצעהלען די געשיכטע — ער איז געווען אַנ'אָרענטליכער, קליגער, שיינער און פערמעגליכער יונגערמאַן, געפיהרט גרויסע געשעפטען, בעזונדער און צוזאַמען מיט'ן פאָטער, האָט מען איהם טאַקע ממש בעוואָרפען מיט שדוכים. די שענסטע משפחות האָבען זיך געוואָלט מיט איהם משדך זיין נאָר משה לייב האָט פון זייער אַלע גליקען נישט געוואָלט אַפילו הערען.

— וואָס טויג מיר די ענטליגענציע, די שווינסקאָקראַציע, די אויפגעצויגענע בעז מיט די בייזע העלזער, די לאַלקעס מיט די געשמינקעוועטע ליפען און אינטערגעהאַקטע שליפעס, מיט די פּרזשיאַטשעלעס, זאַקאָפּאַנעס, פייפען, דאַנציגגען באַנעס, פּאַקאַיובקעס און אַנדערע שלעק. כ'וועל מיר בעסער נעהמען אַנ'אָרים און בעשיידען מיידעל, וואָס זאָל נישט האָבען קיין פולען בויך מיט פערחוצפה'דיגע איינרעדענישען, דעמאָלט וועל איך מיר לעבען גליקלעך און צופרידען—אַזוי האָט משה לייב געטרוימט און געטענה'ט.

וויסענדיג פון משה לייב'ס חלמות און פערלאַנגען, האָט זיינס עפּעס אַ ווייטע קרובה געבראַכט אַזאַ מיידעל פון זדונסקע וואָלע און געוואָלט משה לייב'ן מיט איהר בעקענען, זייענדיג איבערצייגט, אַז דאָס פּאָרל וועט זיך בעשטימט געפעלען. דאָס מיידעל איז פערפאָהרען צו אַ משפחה אויף מרדכי גבאי'ס גאַס, וואוהין ס'איז אויך איינגעלאַדען געוואָרען משה לייב.

אין דער זעלבער וואוינונג, וואו משה לייב האָט זיך געדאַרפט טרעפען מיט'ן וואָלער מיידעל, האָט געאַרבייט אַנ'אַנדער מיידעל, אַ שניידערין, דעם בעל הבית פון דער דירה אַ שוועסטער.

דאָס לאָדזער מיידעל איז אפילו געווען נישט אַזוי שיין, ווי דאָס וואָלער און אויך פיל אָרימער און דאָך האָט משה לייב'ן גאָר בעסער געפאַלען די שניידערין, ווי די פּראָווינצערין, וועלכע די קרובה האָט איהם געשדכנט.

מילא, אַז ס'שמעקט נישט, עסט מען נישט, די וואָלערין האָט נעבעך באין ברירה געמוזט פּאַקען די וואַליזקע און משה לייב איז אַ חתן געוואָרען מיט דער לאָדזער שניידערין רחל'טשע.

די דאָזיגע חרל'טשע האָט קיין עלטערן נישט געהאַט. ביידע זענען געווען לונגענליידענד און האָבען זיך יונגערהייט איבערגעפּעקעלט אין יענע מקומות פערגעסענדיג זייער ליבע רחל'ע איבערצולאָזען כאָטש אַ טויזענט דאָלאַר'דיגען נדן. פון ברודער, וועלכער האָט נאָך זיינע פערשטאָרבענע עלטערן געירשנט אַ גאַנץ לייטישע אַסטמע און אַליין זיך דעראָביעט אַ יודישע חולאת און אַ האַלב טייך יאַטלעך האָט רחל'ע אויך נישט געקאָנט קיין סך האָפען. איז טאַקע דאָס גאַנצע פעקל צרות געלעגען אויף די שוואַכע פלייצעס פון משה לייב'ן.

דער בחור האָט זי אויסגעסטרויעט אין סאַמעט און זייד, געלאָזט אויספערטיגען פאַר זייער ממתקים אַנ'ערשטקלאַסיגע וויפּראַווע, געדונגען אַ בעקוועמע דירה און אַריינגעשטעלט סאַלאָנאָווע מעבעל.

נאָך דעם אַלעמען האָט מען געפּראַוועט שוין איינמאָל אַ חתונה. די גאַנצע אומגעגענד איז געגאַנגען אויף שרויפען פון דעם זעלטענעם נס, וואָס אַנ'אָרימע פערלאָזטע און עלענדע יתומה איז פּלוצלינג אַזוי אויפגעבראַכט געוואָרען.

אומעטום אויף אַלע טערגער, אין אַלע יאַטקעס, ביים שוויגער און ביים בעקער, אין געוועלבער און אין דער קראַנקען-קאַסע האָבען די ווייבער דערצעהלט פערשידענע מעשיות וועגען דעם שידוך פון משה לייב'ן מיט רחל'ען אַלע האָבען זיך געפרייט מיט דער דאָזיגער געשעהעניש, בפרט האָבען זיך געטרייסט יענע עלטערען, וועלכע האָבען פערזעסענע בוגרות'ן און לעבער אין די קעשענעס און צרות אין קאָפּ.

— נישט געזאָרגט — האָבען זיי זיך געטראַכט — גאָט איז אַ פאָטער, אַז מען האָט נישט די קנאַקערס, פערלאָזט ער אויך נישט. אמצופרידענסטען איז אָבער געווען משה לייב גופא. זיין אידעאַל איז ענדליך פערווירקליכט געוואָרען. גליקליך האָט דאָס פּאָרל פערבראַכט דעם האָניג-חודש און זיך געפיהלט אַזוי בעגייסטערט, פונקט ווי די גאַנצע וועלט וואָלט געווען זייער.

די צייט שטייט אָבער נישט אויף קיין אָרט און מיט פּאָעזיע און ליבען קען מען אויך דעם מאָגען נישט זאַט מאַכען. עס האָט זיך אָנגעהויבען דערנעהנטערען דער אויבסט-סעזאָן און משה לייב האָט געמוזט פערלאָזען זיין יונג ווייבעלע און גאַנצע וואָכען אַרומוואַלגערען זיך איבער דערפער און שטעט אין פערשידענע געשעפטליכע אַנגעלעגענהייטען.

פערביטערט איז נעבעך געווען משה לייבל נישט אַזוי ווייט דערפון, וואָס ער מוז זיך אַפּרייסען פון זיין געליבטע רחלע, נאָר נאָכמעהר דערפון, וואָס זיין ליב ווייבעל טוט זיך אַזוי שטאַרק לאַנגווייליגען אין דער היים אין איינזאַמקייט און בענקשאַפט נאָך איהר טייערען משה לייב'ן. משה לייב האָט דעריבער בעשלאָסען, אַ סוף צו מאַכען מיט'ן פיין און ליידען פון זיין יונג ווייבעל.

לויט דער עצה פון אַ רבין, צו וועלכען ער איז ספעציעל וועגען דעם ענין געפאָהרען, האָט ער געדונגען אַ געוועלב אויף וועסאָלאַ גאַס, אַריינגעשטעלט אַ שיינע איינריכטונג און עס פערזעהן מיט גרויסע זאַפּאַסען פערשידענע סחורות.

מיט דער בעל-בתישקייט האָט זיך רחל'ע נישט געדאַרפט פערנעהמען, דערמיט האָט זיך בעשעפטיגט אַ געטרייע געדונגענע דינסט אונטער דער אויפזיכט פון דער שוויגער, וועלכע איז דאָרט גאַנצע טעג געזעסען און זיך געזאָרגט, אַז דער איינציגער שנור זאָל זיך חלילה נישט לאַנגווייליגען און עס זאָל איהר אויך גאָרנישט פעהלען.

האָט זיך ממילא רחל'ע נאָר פערנומען בלויז מיט'ן געוועלב, אַלס בעשיידען, גוטהערציג און סימפּאַטיש ווייבעלע האָט זי באַלד צו זיך צוגעצויגען קונים פון די שכנות'דיגע הייזער און אַפילו גאַסען. ביי רחל'ען אין געוועלב איז תמיד געווען פיל קונים, ווייל רחל'ע האָט זיך נישט געבייזערט, יעדען העפליך און מיט אַ שמייכעל אויפגענומען, געגעבען אַנ'ערליכע וואָג און מאָס שטענדיג פערקויפט פרישע סחורות און זיך נישט געשטעלט קיין הויכע רוחים.

האָט וועדער צופעליג נישט געהאַט באַלד צו בעצאָהלען פאַר'ן ספּראַוואונעק, האָט זי נישט געכאַפּט, ווי אַנדערע קרעמערקעס פון דער האַנד, נאָר גערן געבאָרגט און דערנאָך נישט באַלד געמאָהנט און נישט פערביטערט יענע די טעג און יאָהרען, נאָר געוואַרט געדולדיג ביז דער קונה וועט זיך דערמאָנען און וועט האָבען אַליין אָפּצוגעבען.

צוליב דעם טאַקע האָט זיך דאָס געוועלב שנעל ענטוויקעלט, אַזוי, אַז רחל'ע האָט זיך אַליין שוין נישט געקענט קיין עצה געבען און געמוזט צונעהמען אַ סקלעפּאָווע.

ווען משה לייב איז אַהיימגעקומען פון זיינע נסיעות און דערזעהן ווי זיין ווייבעל פיהרט אַזעלכע מסחרים, איז ער ענטציקט געוואָרען פון איהר בריהשקייט.

איבעריגענס האָט ער אַליין אויך נישט געמאַכט קיין שלעכטע געשעפטען, בעזונדערס האָט איהם אָנגעהויבען צו גליקען נאָך דער חתונה. נישט אומזיסט האָט מען דאָס פּאָרפאָלק געהאַלטען פאַר פערמעגליכע און גליקליכע מענשען און זיי דערפאַר פשוט מקנא געווען.

פאַר דער קרוין פון גליק, וואָס האָט געטראָפען דער דאָזיגער אויסנאַהם-צופרידענער משפחה, קען מען דרייסט בעטראַכטען דעם בן זכר, וועלכער איז געבוירען געוואָרען פונקט צום יאָהר נאָך דער חתונה. די פרייד פון די יונגע עלטערען, משפחה און סתם גוטע פריינד איז גאָר נישט געווען צו בעשרייבען. מען האָט פאַר דעם קינד אַנגאַזשירט די בעסטע באָנע און עס אַרומגערינגעלט מיט דער גרעסטער צערטליכקייט און זאָרגפעלטיגקייט

די יונגע מוטער, הגם זי האָט זיך נאָך נישט אַזוי גוט געפיהלט נאָך דער איבערגעקומענער קימפּעט, האָבען פונדעסטוועגען די געשעפטען איהר געטריבען אין געוועלב אַריין.

2

אין דער זעלבער צייט האָט אָנגעהויבען אַריינצוקומען אין רחל'עס געוועלב אַ געוויסער שמואל, וועלכען מ'רופט אין יענע געגענד „דבוק".

דער דערמאָנטער שמואל דבוק איז אָפּיציעל אַ שוסטער נאָר צייט ער לעבט האָט ער נאָך אין האַנד נישט גענומען קיין קאָפּיטע און דראַטווע. איבעריגענס, נאָך וואָס האָט ער דאָס נויטיג, ווענ-ניג ווייבער און מחותנים זענען פערהאַן אויף דער וועלט, וואָס קאָנען אַרבייטען און אָנזאַמלען נדנים פאַר שמואל'ן?

שמואל'ס פּראָפעסיע איז טאַקע נאָר בעשטאַנען אין חתונה האָבען און נעמען נדנים, איז נישט פון לאָדז, איז פון דער פּראָווינץ, מאַכט זיך נישט קיין בתולה, איז אַנ'אַלמנה אויך גוט, אַבי דער האַנדעל געהט... פרייערס און פרייערקעס פּרוכבערען זיך און מעהרען זיך, ווי שוואָמען נאָך אַ רעגען, האָט טאַקי שמואל'ן נישט אויסגעפעלט קיינמאָל דער גראָשען, געווען שטענדיג אָנגעטון, ווי הראַביע זאַמאָיסקי און וועניגער געזאָרגט פון מיר מיט אייך און דעריבער בעסער אויסגעזעהן פון אונז ביידע.

אין טאַקע קיין וואונדער נישט, וואָס דער דאָזיגער פערשוין האָט געהאַט פּאָוואָדזעניע. האָט אַ מיידעל אָדער אַ ווייבעל איהם דערזעהן, האָט זי זיך צו איהם שוין צוגעלעפּט, ווי צו אַ מאַגנעט און איהם אונטערגעטאָקט דאָס ביסעל אָנגעהאָרעוועטען נדן. אַזוי האָט שמואל געפיהרט זיין חתונה· און גט-טעטיגקייט יאָהרענלאַנג.

ארגוס.

(סוף זונטאָג)

Dr.med.A.URYSON
ספּעציאַל-אַרצט
פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85.
נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג. 887

אין די ציין פון טיגער

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

פון מאָריס לעבלאַן

(72

— א, גאָט מיינער! — האָט פערענאַ אויסגעשריגען — הלואי זאָל נאָר נישט זיין שפּעט!

ער האָט אַ ציטער געטון אונטער'ן קלאַפּ פון איינדרוקען און געדאַנקען, וואָס זענען איהם בעפאַלען.

אין זיין מוח האָבען געקעמפט פערשידענע סתירה'דיגע געדאַנקען און געפיהלען: זיכערקייט, פרייד, שרעק, פערצווייפלונג, שגעון...

ער האָט זיך, ווי געוואָרפען אין די קלעמען פון אַ בייזען חלום, זעהענדיג שוין אין געדאַנק די שווערע פויסט פון אַ פּאָליציאַנט אויף פלאָרענציאַ'ס האַנד.

— לאָמיר אַוועק פון דאַנען! שנעלער לאָמיר אַוועק! — האָט ער דערשראָקען אויסגערופען — ס'וואָלט געווען אַ משוגעת דאָ לענגער צו פערבלייבען!

— דאָס הויז איז דאָך אַרומגערינגעלט פון פּאָליציי! — האָט סיוועער בעמערקט!

— נו, טאָ איז וואָס? איהר מיינט, אַז איך וואָלט געקאָנט צולאָזען דעם געדאַנק... ניין! מיר מוזען צוזאַמען קעמפען... מיר מוזען ראַטעווען די פרוי פאַוויל!.. מיר וועלען פערביי די אַגענטען דורכגעהן!

— און דער קאָמיסאַר וועבער?

— ער איז נאָך נישט געקומען. און כל זמן ער איז נאָך נישט געקומען, נעהם איך זיך אַלץ אונטער. אַלזאָ, קומט. איהר וועט נאָכגעהן נאָך מיר, אָבער פינדערווייטענס. ווען איך וועל אייך געבען אַ צייכען... און ערשט דאַן...

ער האָט אָפּגערוקט דעם ריגעל פון דער טיר און אָנגענומען די קליאַמקע.

אין דעמזעלבען מאָמענט האָט עמיצער אָנגעקלאַפּט אין דער טיר.

— וואָס איז? — האָט פערענאַ אַ פרעג געטון — איך האָב דאָך אָנגעזאָגט, מ'זאָל מיר נישט שטערען.

— דער פּאָליציי-קאָמיסאַר, וועבער איז נאָר וואָס געקומען.

דאָן לואי איז פונדעסטוועגען געווען צוגעגרייט אויף דעם פאַל. ער האָט זיך אָבער געמאַכט איבערראַשט און איבערגעחזר'ט עטליכע מאָל:

— אַך, וועבער איז געקומען... קאָמיסאַר וועבער...

זיין גאַנצער אימפעט האָט זיך געשלאָגען אין דער דאָזיגער מניעה.

ס'איז אָנגעקומען וועבער, דער ראש פון די שונאים, וועלכער וועט אָרגאַניזירען די אַטאַקע אויף אַזאַ אופן, אַז עס וועט נישט אויסענבלייבען קיין שום אופן צו ראַטעווען זיך.

אין דער שפּיץ פון זיינע אַגענטען, איז וועבער געווען אַנ'ערנסטע קראַפט, מיט וועלכער מ'האָט זיך געדאַרפט רעכענען.

עס האָט אויך נישט געקאָנט גענומען ווערען אין בעטראַכט אַ געדאַנק, וועגען גיין שלאָגען זיך מיט זיי...

— האָסט איהם געעפענט? — האָט ער אַ פרעג געטון.

— ס'איז נישט געווען קיין בעפעהל נישט צו עפענען...

— ער איז געקומען אַליין?

— מיט'ן קאָמיסער זענען אָנגעקומען זעקס אַגענטען, וועלכע זענען אויסענגעבליבען אין הויף.

— און וואו געפינט זיך דער קאָמיסאַר?

— דער קאָמיסאַר האָט בעפוילען, איך זאָל איהם אַריינפיהרען אין קאַבינעט. ער האָט געמיינט, אַז ער וועט אייך דאָרט טרעפען.

פערענאַ האָט זיך אַ ווייל'ע גע'ישוב'ט און דערנאָך געזאָגט:

— זאָג איהם, אַז דו האָסט מיך דאָ נישט געטראָפען, און אַז איך געפין זיך אין דער וואוינונג פון פריילין לויוואַסער. ווען ער זאָל אַהין קומען; וועט זיין גאַנץ גוט.

דערנאָך האָט ער צוגעמאַכט די טיר.

דער שטורעם, וואָס האָט איהם אויפגעטרייסעלט, האָט נישט איבערגעלאָזט קיין שפּורען אויף זיין פּנים.

איצט, ווען מ'האָט זיך געדאַרפט נעהמען צום טאַט, און ווען אַלץ האָט זיך אויסגעוויזען פאַר פערלוירען, האָט זיך צו איהם צוריקגעקעהרט זיין פרעכטיגע קאַלטבלוטיגקייט און אייזערנעם ווילען, וואָס האָט איהם קיינמאָל נישט פערלאָזט אין די וויכטיגע שעה'ן פון זיין לעבען.

ער האָט זיך דערנעהנטערט צו פלאָרענציאַן.

זי איז געווען בלאַס און שטיל געוויינט.

— איהר דאַרפט זיך נישט שרעקען! — האָט ער זיך אָפּגערופען צו איהר — ווען איהר וועט זיך מיר בלינד פערלאָזען, וועט אייך נישט געשעהן קיין שום בייז.

זי האָט איהם גאָרנישט געענטפערט.

דאָן לואי האָט פערשטאַנען, אַז זי געטרויט איהם נאָך נישט, און כמעט גלייכצייטיג מיט פרייד אַ טראַכט געטון, אַז ער וועט זי סוף כל סוף צווינגען צו צוטרוי.

— איך וואָלט נאָך געוואָלט אויפקלעהרען איינינע פּרטים! — האָט ער אַ זאָג געטון צו סוועערן.

דאַן האָט פערענאַ רוהיג אַ פרעג געטון:

— אינ'ם טאָג, פריהמאָרגענס, ווען דאָס פערברעכען איז געשעהן, ווען דער „פערשוין מיט'ן העבאַן-שטעקען", וואָס איז עהנליך צו אייך מיט'ן אויסזעהן, איז אַריין אין דער קאַוויאַרניע „פּאַנט-נעץ" — וואו זענט איהר געווען?

— אין דערהיים.

— איהר זענט זיכער אין דעם?

— פולשטענדיג זיכער און, אַגב, בין איך דאָך קיינמאָל נישט געווען אין דער קאַוויאַרניע פּאָנט-נעץ. כ'האָב אַפילו נישט געוואוסט, אַז עס געפינט זיך אַזאַ.

— גוט! און איצט זאָגט מיר פאַרוואָס, ווען איהר האָט געוואוסט וועגען דעם גאַנצען ענין, האָט איהר זיך נישט געווענדט דירעקט צום פּאָליציי-פּרעפעקט אָדער צום אויספאָרשונגס-ריכטער? צו וואָלט דען נישט בעסער געווען, ווען איהר וואָלט זיי דערצעהלען בעצייטענס דעם גאַנצען אמת. איידער אָנצוהויבען אַזאַ אומגעלומפּערטען קאַמף?

— איך האָב טאַקי אַזוי געוואָלט טון, אָבער איך האָב זיך איבערגעלייגט און געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז די פערשווערונג געגען מיר איז אַזוי געשיקט צוזאַמענגעשטעלט, אַז דער פּשוט'ער אמת וואָלט נישט געסטייעט פאַר דער איבערצייגונג פון דער געריכטליכער מאַכט.

(פאָרטזעצונג קומט)

גיגאַנטישער פּוילישער אַעראָפּלאַן

זאָל פליהען פון אייראָפּא קיין אמעריקא.

פּאַריז, 16. (ספּ. טעל.) פון פּאַריז קומט אָן די סענסאַציאָנעלע ידיעה, אַז אויפ'ן פליהפעלד אין ווילאַקאָנבלע איז אין דער גרעסטער געהיימניש צוגעגרייט געוואָרען אַ גראַנדיעזער פּוילישער אַעראָפּלאַן צו אַ רייזע איבער'ן אַטלאַנטיק.

דער קאָנסטרוקטאָר פון אַפּאַראַט וואָס הייסט „ווייסער אָדלער" — איז ה' אַמראַט. ווי מ'זאָגט, איז דער דאָזיגער אַעראָפּלאַן אַמייסטען געאייגנעט אַדורכצופיהרען אַ רייזע פּאַריז—ניו-יאָרק. ער וועט טראָגען 6000 ליטער בענזין. דער מאָטאָר האָט 650 פערד-קראַפט.

דער אַעראָפּלאַן איז פערזעהען מיט שירם-שוצען פון נייעסטען סיסטעם. צו פריהלינג פון הייַנטיגען יאָהר וועט דער פּוילישער פליהער זדזשיקאָווסקי מאַכען זיין רייזע איבער'ן אָקעאַן.

פאַשיסטישע ענדערונגען

פון דער ליטווישער קאָנסטיטוציע.

בערלין, 16. (ספּ. טעל.) לויט ידיעות פון קאָוונאָ וועט זיך הייַנט בעוויזען אַ דעקרעט פון ליטווישען פּרעמיער, וועלכער וועט איינפיהרען פּרינציפּיעלע ענדערונגען אין דער קאָנסטיטוציע.

לויט'ן דאָזיגען דעקרעט ווערט דער פּרעזידענט פון דער רעפּובליק אויסגעוועהלט אויפ'ן גאַנצען לעבען, דער סיים וועט נישט זיין קיין געזעצגעבערישע אינסטיטוציע, גאָר אַ בעראַטונגס-אָרגאַן און זיינע בעשלוסען וועלען נישט זיין פערפליכטענד פאַר דער רעגירונג, ס'וועט אויך אָפּגעשאַפט ווערען די פעראַנטוואָרטליכקייט פון דער רעגירונג פאַר'ן פּאַרלאַמענט. די צאָהל דעפּוטאַטען וועט בעטרעפען 40. פּאַסיוו און אויך אַקטיוו וואַהל-רעכט וועלען נאָר האָבען בירגער פון ליטווישער נאַציאָנאַליטעט, אַזוי אַז די מינדערהייטען וועלען אינגאַנצען נישט זיין רעפּרעזענטירט. דער סיים וועט זיך צונויפקומען נאָר 1 מאָל אין יאָהר און וועט אָפּהאַלטען זיינע זיצונגען אין פערלויף פון 4 חדשים.

נאָך דער שליסונג פון די בודאַפּעשטער הויכשולען.

בודאַפּעשט, 16 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) נאָך דער פעראָרדנונג פון בילדונגס-מיניסטער צו שליסען די בודאַפּעשטער הויך-שולען אויף דער צייט, ווען אין פּאַרלאַמענט וועט געפיהרט ווערען די דעבאַטע וועגען „נומערוס קלאַוזוס" איז די רוה מעהר נישט געשטערט געוואָרען. די נאַציאָנאַליסטישע סטודענטען-אָרגאַניזאַציעס האָבען אַרויסגעלאָזט אויפרופען מיט דער פאָדערונג, אַז דער „נומערוס קלאַוזוס" זאָל נישט געענדערט ווערען.

אין די פּאָליטישע קרייזען בעטראַכט מען די שליסונג פון די הויך-שולען פאַר אַ סימן פון שוואַכקייט פון בילדונגס-מיניסטער. דאַגעגען דער מיניסטער האָט ערקלערט, אַז צוליב דער קליינער פרעקווענץ לוינט נישט די שולען צו האַלטען אָפען. דעם סעמעסטער וועלען די סטודענטען נישט פערלירען.

———

פּוילען וועט בלייבען קאַטויליש

אונטער דער רעגירונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

דאָס איז די איבערצייגונג פון פּויבסט.

טשענסטאָכאָוו, 16 (טעלעפאָניש) אויף אַנ'אַקאַדעמיע לכבוד דעם פּויבסט, וואָס איז פאָרגעקומען אין טשענסטאָכאָוו, האָט דער ביסקופּ הובינא געזאָגט:

„דער פּויבסט פּיוס דער 11-טער האָט ליב געהאַט פּוילען נאָך אין דער צייט, ווען ער איז אַלס נונציוס געווען ביי אונז. ער אינטערעסירט זיך מיט'ן אינערליכען לעבען פון פּוילען און האָט צו אונז צוטרוי. ער קען אויך גוט דעם מאַרשאַל פּילסודסקי און אין נאָמען פון אמת מוז מען פעסטשטעלען, אַז דער פּויבסט האָט דעם גרעסטען צוטרוי צו פּילסודסקי'ן, דער פּויבסט איז איבערצייגט, אַז פּוילען וועט אונטער דער ממשלה פון מאַרשאַל פּילסודסקי שטענדיג בלייבען קאַטויליש. פּילסודסקי האָט שוין דאָס בעוויזען מיט מעשים".

געגרינדעט אַ פּראָ-פּאַלעסטינא-קאָמיטעט אין עסטרייך

ווין, 16 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דאָ איז פאָרגעקומען אַ פייערליכע גרינדונג פון עסטרייכישען פּראָ-פּאַלעסטינא-קאָמיטעט, אין דער אָנוועזענהייט פון נחום סאָקאָלאָוו'ן. נאָך דער רעדע פון פּאָרזיצער פון דער עסטרייכישער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ד"ר גאָלדהאַמער האָבען געהאַלטען בעגריסונגס-רעדעס: געזאַנדטער בענסדאָרף, פאָרשטעהער פון די ענגלישע, פראַנצויזישע און איטאַליענישע באָטשאַפטען, פאָרשטעהער פון אויסערן-מיניסטעריום פּראָפ. בעסער. מיט אַ גרויסער רעדע איז אַרויסגעטרעטען נחום סאָקאָלאָוו.

דאַן איז בעשטעטיגט געוואָרען דער סטאַטוט פון קאָמיטעט און ס'איז געוועהלט געוואָרען אַנ'עקזעקוטיוו און אַנ'עהרען-קאָמיטעט.

צוזאַמענפאָהר פון יודישער קאָנסערוואַטיווער פעראייניגונג

פראַנקפורט. (י.ט.א.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון דער יורישער קאָנסערוואַטיווער פעראייניגונג פון ד יפּראָווינצען פון ריין און מיין, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט 120 רעלעגאַטען.

דער צוזאַמענפאָהר איז צונויפגערופען געוואָרען אונטער'ן לאָזונג צו אָרגאַניזירען אַלע רייטשע יודען, וואָס זענען געבליבען טריי דעם טראַדיציאָנעלען יודענטום. אויפ'ן צוזאַמענפאָהר זענען געלעזען געוואָרען רעפעראַטען וועגען דער לאַגע פון ד ייודישע קהלות, וועגען די יודישע בעפעלקערונגס - פּראָבלעמען א. א. וו.

נאָך דעם פראַנקפורטער צוזאַמענפאָהר וועט אינגיכען צוזאַמענגערופען ווערען אַ צוזאַמענפאָהר פון דער יודישער קאָנסערוואַטיווער פעראייניגונג אין גאַנץ רייטשלאַנד.

דזשומא אין בראַזיליען.

ריאָ-דע-זשאַניירא, 16 (ספּ. טעל.) די סאַניטאַרע מאַכט האָט אָנגענומען די שטרענגסטע פערהיטונגס-מיטלען, כדי נישט צו דערלאָזען, אַז די דזשומא-קראַנקהייט זאָל זיך פערשפּרייטען. ביז איצט זענען נאָטירט געוואָרען עטליכע פאַל פון דזשומא.

טויט אין די שניי-בערג.

גענף, 16 (ספּ. טעל.) דער פּאָרזיצענדער פון גענפער שטאָט-ראַט איז אומגעקומען אין די בערג. ער איז פערשיט געוואָרען דורך אַ שניי-באַרג.

דער באַנקראָט פון ספּירט-מאָנאָפּאָל אין טערקיי.

וואַרשאָ, 16. (טעלעפאָניש). די צאָל-מאַכט האָט פערעפענטליכט דעם אורטייל וועגען דעם באַנקראָט פון דער פּוילישער געזעלשאַפט, וועלכע האָט געפּאַכטעט דעם ספּירט - מאָנאָפּאָל אין טערקיי.

די טערקישע באַנק איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ פאָדערונג געגען „באַנקזשעמסקי", וועלכע האָט גאַראַנטירט פאַר דער ספּירט-געזעלשאַפט. דאָס געריכט האָט צוגע'פסק'נט פון „באַנקזשעמסקי" 200 טערקישע פונט, וואָס מאַכט אויס 1 מיליאָן זלאָטיס.

די „באַנק קאָמערציאַל", וועלכע האָט אויך גאַראַנטירט פאַר דער פּוילישער געזעלשאַפט האָט שוין 1/2 מיליאָן זלאָטיס בעצאָהלט.

טויט-אורטייל

געגען מערדער פון איטאַליענישען וויצע-קאָנסול.

מאָסקווא, 16 (ספּ. טעל.) פון אָדעס דעפּעשירט מען, אַז נעכטען איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען דער אורטייל אין פּראָצעס וועגען דער ערמאָרדונג פון איטאַליענישען וויצע-קאָנסול קאַציאָ. דער מערדער דאָבראָוואָלסקי איז פערמשפּט געוואָרען צום טויט דורך דערשיסען, גוקאָוויטש אויף 3 יאָהר טורמע, קאָנפיסקירען זיין פערמעגען און אַרויסשיקען פון אוקראַינא אויף 5 יאָהר.

פּאָגראָם - פּראָצעס אין ליטע.

קאָוונאָ, 16 (ספּ. טעל.) אין חודש מערץ וועט זיך אין קאָוונאָ אָנהויבען דער פּראָצעס געגען 40 בעשולדיגטע אין אויספיהרען אַ פּאָגראָם אויף פּאָליאַקען אין יולי 1926.

Dr. Med. I. WEINBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02.

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען אין קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמ.

Dr. PRYBULSKI

זאַוואַדזקאַ 1, טעל. 25-38.

אינערלישע און האַר-הויט-קראַנקהייטען. מאָגען, דערמען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּ (אולטראַ-פיאָלעט), רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוונט. דאַמען פון 4—5 נאָכמ.

ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

דאָס כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבּאָראַטאָריום פון Dr. M. Silberstrom

Wschodnia 65 (Piotrk. 46)

נעהמט ווייטער אָן אַנאַליזען טעגליך פון 9 ביז 7 אָוונט, זונטאָג — פון 9 ביז 1 מיטאָג.

991

שווערע בלאַנדזשעניש פון יונגע נשמות

דער סענסואַלער מאָרד-פּראָצעס פון די בערלינער שילער.

(קאָרעספּאָנדענץ פון בערלין).

ד יפראַגע, וועלכע דאָס בערלינער געריכט דאַרף ענטשיידען, צו דער 18-יאָהריגער שילער קראַנץ האָט ערמאָרדעט גינטער שעלער'ן און האַנס סטעפּאַנען אויס אייפערזוכט איז שוין אין דער ערשטער שעה פון פּראָצעס אָפּגעטראָטען אויפ'ן צווייטען פּלאַן. אַנ'אַנדער פּראָבלעם האָט זיך אַרויסגערוקט און פערנומען דאָס אויבען אָן: וואו דאַרף מען זוכען די סיבּות פונ'ם בלוטיגען עפּילאָג אין דער ווילע הינטער בערלין?

הילדע שעלער בעהאַלט אין דער פּאַטאַלער נאַכט אין איהר פרייליין-צימער האַנס סטעפּאַנען. זי טוט עס אין געהיים פאַר קראַנצען, וועלכען זי האָט נאָך נעכטען געשאָנקען איהר ליבע. די אויספאָרשונג וועט קיינמאָל נישט קענען פעסטשטעלען, צי עס איז געפּלאַנט געווען אַ קאָלעקטיווער זעלבסטמאָרד, וואָס איז נישט דערפיהרט געוואָרען ביז צום סוף, צי קראַנץ האָט געהאַנדעלט אויס אייפערזוכט.

דער פּראָצעס שטויסט אָפּ מיט'ן ציניזם, פּערדאָרבענקייט, וואָס האָבען געהערשט אַזוי ווייט, אַז זיי האָבען פּולשטענדיג אָפּגעטעמפּט די געפיהלען פון יונגלעך און מערלעך, און דער אַרט פון פיהרען פונ'ם פּראָצעס רופט אַרויס אַ פערוואונדערונג: ס'איז פּשוט צו בעוואונדערען די פּראַגען, וועלכע דער פּאָרזיצער שטעלט דעם בעשולדיגטען און די עדות און מיט וועלכע דאָס געריכט גריבעלט זיך אין די אינטימסטע זייטען פון זייער געשלעכטליכען לעבען.

דער פּראָצעס פיהרט זיך אין אַנ'אומגעזונטער אַטמאָספערע פון נייגעריגקייט צו די בלוטיגע געשעהענישען צווישען די יונגלעך און דער יונגער מערעל, אַנ'עניין, וואָס האָט אייגענטליך געדאַרפט ווערען אויסגעפאָרשט דורך דאָקטוירים, ערציהער און פּסיכאָלאָגען און נישט דורכ'ן טרוקענעם געריכט, וואָס ווייסט נישט קיין סובטעלקייט און ריהרט אָן די אָנגעקרענקטע ווערטאָגדיגע נשמה־וואונדען.

קראַנץ, אַנ'18 יאָהריגער גימנאַזיסט האַלט זיך גאַנץ רוהיג ער גיט זיך אָפּ אַ דין וחשבון פון דער בעשולדיגונג וואָס ליגט אויף איהם. ער איז עמפּינדליך נישט לויט זיינע יאָהרען דער בחור איז פערליבט, ווי ס'פּאַסירט מיט יונגע לייט אין עלטער, און זיינע געפיהלען טרעפען אָן אויפ'ן ציניזם פון א מערעל וואָס קען שוין גוט די נסיונות און תאוות פון דער גרויסער שטאָט בערלין.

קראַנץ שרייבט פּאָעזיע, און דאָס זענען נאַטירליך ווערק, וואָס בעהאַנדלען איהם אַ פראַגע וועגען די מאָטיוען, וואָס ווען דער האַרבער פּאָרזיצער שטעלט איהם אַ פראַגע וועגען די מאָטיוען, וואָס האָבען איהם בעוואויגען צו שרייבען זיין ליד „מאָרד", ענטפערט ער אויפריכטיג און נאַאיוו: „כ'האָב דאָס ליד געשריבען לאַנג פאַר דער פּאַטאַלער נאַכט. די אירעע פון מאָרד, פון צוואַנגס־טויט לעבט אין אונז, אין דעם נאָכמלחמה־דיגען דור".

אַזוי איז עס. קראַנץ פיהלט, אַז דאָס לעבען, וואָס רינגעלט איהם אַרום איז שלעכט, און פערדאָרבען און וויל אַנטלויפען קיין... אַמעריקא. קראַנץ פערטיידיגט זיך און חלשט אַמאָל נאָך אַמאָל זיין פערטיידיגער דר. פרעי דונערט און שטורעמט געגען הילדע שעלער, וועלכע האָט זיך איהם אָנגעוואָרפען מיט איהר ריין־פיזישער ליבע און באַלר איהם פערביטען אויף אַ צווייטען יונגעל, אויף דעם דערשאָסענעם האַנס סטעפּאַן.

די עדות, די גימנאַזיאַל־לעהרער, די חברים פון די געמשפּטע האָבען געעפענט אַ פּאָר בלעטלעך פון דער טרויעריגער ווירקליכקייט, פון דער טראַגעדיע, אויף וועלכער עס האָבען זיך אָנגעשטויסען אויפ'ן שוועל פון זייער לעבען די עטליכע יונגע לייט.

ד יאָנוועזענהייט אויפ'ן פּראָצעס פון אַזעלכע שריפטשטעלער, ווי וואַסערמאַן, רעבלין, פון דער ספּעציעלער רעגישער מיסיע פאַר פּסיכישע און פּעדאַגאָגישע פאָרשונגען, איז אַ בולטער בעווייז פון דער פּראַאינטערעסירונג, וועלכע ס'האָט אַרויסגערופען דער דאָזיגער שרעקליכער פּראָצעס.

דער פּראָצעס געהט אין די וועגען פון די נאָרמאַלע, שאַבלאָנע פּראָצעסען ס'ווערען פערהערט די עדות, ס'אַמפּערט זיך די פערטיידיגונג מיט דער פּראָקוראַטור, אָבער דער אונטערערדישער תוכן פונ'ם פּראָצעס איז דער תהום פון דער גרויסער שטאָט, וואָס וועט נאָך פיל יאָהרען פאָרערן און איינשלינגען קרבנות.

פּ. ב.

„אררט"

אַרטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער

אונטער דער לייטונג פון מ. בראַדערזאָן.

ווייסער זאַל פון „מאַנטײפעל" זאַכאַדניאַ 43.

הייַנט און טעגליך

הייַנט, פרייטאָג—2 פאָרשטעלונגען: פּינקטליך 8 און 10 אָוונד

פון 4-טען סענסאַציאָנעלען פּראָגראַם א. ג.

סאַלאָם אַלייקום

I.	5) סאַלאָם אַלייקום	9) צרות פון ספּאָרט (מאָנ.)
1) פּראָלאָג	II.	10) בעזערלעך
2) קו-קו-רי-קו	6) נעגער-סקעטש	11) „מוהמע גמינקע"
3) קויהלען-גרובען	7) האַנדעל	(באָמבאַסטישע רעווי!)
4) עקסצענטריק (טאַנץ)	8) וש'אקים (כ'בעשולדיג)	פון י. אָבערושאַנעק.

מוזיק. לייטונג: קאָמפּאָז. ה. קאָן. באַלעט-מייסטער: פּראָפ. מאַיעווסקי. רעזשי: פולאַווער. דעקאָר. קאָסט.: ד. מאַטוס, ש. בלום. קאָנצ.: ש. בייגעלמאַן.

מאָרגען, שבת, ווערט נישט געשפּילט.

בילעטען צו בעקומען ביי דער טעאַטער-קאַסע פון 5 נאָכמ.

סכנה פון אוייסעל פערפליצונג

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש). די לאַגע אין די הויכע ערטער פון די ווייסעל, ווערט וואָס ווייטער, אַלץ דראָהענדער.

אין דער זייט פון קאָרטשעוו איז דאָס וואַסער אַרויס פון די ברעגעס און פערגאָסען אייניגע ערטער אין דאָרף נאַדבזשעזשע. דאָס וואַסער האָט דאָרט דערגרייכט די הויך פון די הייזער-פענסטער.

אין אייניגע כאַטעס, פון וואַנען מען האָט עוואַקואירט, איז געקומען צו זעהר פיינליכע סצענעס: די איינוואוינער האָבען נישט געוואָלט אַרויסגעהען. די פּאָליציי, וועלכע האָט בעפוילען צו עוואַקואירען, האָט אָנגעטראָפען אויף אַ סיטואַציע, וואָס האָט זיי געבראַכט צום שטוינען. די אָרטיגע איינוואוינער פון די כאַטעס, וואָס זענען שוין געשטאַנען האַלב אין וואַסער, האָבען נישט געוואָלט אַרויסגעהען, נאָר זיי האָבען פון אינעווייניג פערשטעלט די טירען און פענסטער מיט מעבעל און ערקלערט, אַז זיי וועלען זיך פריהער נישט ריהרען פון אָרט, ביז דאָס וואַסער וועט פאַלען.

דאָס רוב איינוואוינער האָט מען פונדעסטוועגען עוואַקואירט קיין אַלט אָטוואָצק.

איצט ווערט געאַרבייט ביים פערפעסטיגען די וואַלען, וואָס זענען אויף מאַנכע ערטער אונטערגעשווענקט און צושעדיגט געוואָרען.

געפּאַטשט דעם אַדוו. נח פּרילוצקי

וואַרשא, 16 (טעלעפאָניש) פון ראָוונע איז מען מודיע, אַז דאָרט איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס צווישען ד״ר ראַטפעלד, קאַנדידאַט פון דער ליסטע 18 און דעם פאָלקיסט ביילין.

אַלס בייליגס פערטיידיגער איז אַרויסגעטרעטען אַדוו. נח פרילוצקי, וועלכער האָט אין זיין רעדע שאַרף אָנגעגריפען דעם ד״ר ר.

בעת דער הפסקה איז צום אַדוו. פרילוצקי צוגעגאַנגען ראָטפעלדס פרוי און איהם דערלאַנגט אַ פּאַטש.

וועגען דעם געשעהעניש איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָליציייאישער פּראָטאָקאָל.

—o—

דירעקטע אונטערהאַנדלונגען צווישען פּוילען און דאַנציג.

גענף, 16. (ספּ. טעל.) דער גענעראַל-סעקרעטאַריאַט פון דער פעלקער-ליגע האָט בעקומען אַ בריף פון הויך-קאָמיסאַר אין דאַנציג, אַז די דאַנציג פּוילישע אונטערהאַנדלונגען וועלען זיך אָנהויבען אונטער זיין פאָרזיץ.

עס וועלען בעהאַנדעלט ווערען די פראַגען וועגען דאָס רעכט פון פּוילען צו בענוצען וועסטער - פּלאַטע און וועגען פריי בענוצען דעם דאַנציגער פאָרט דורך די פּוילישע קריגס-שיפען.

פונאַנדערלאָזען דעם דייטשען רייכסטאָג.

בערלין, 16 (ספּ. טעל.) נאָך דער זיצונג פון דייטשען קאַבינעט איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ קאָמוניקאַט מיט דער מעלדונג, אַז דעם 31. מערץ ווערט פונאַנדערגעלאָזען דער דייטשער פּאַרלאַמענט און די וואַהלען צום נייעם פּאַרלאַמענט וועלען, וואַהרשיינליך פּאָרקומען דעם 13. מאַי.

אין די קרייזען פון דער פּרייסישער רעגירונג איז פערהאַן אַ טענדענץ, אויך אין זעלבען טערמין צו בעשטימען די וואַהלען צום פּרייסישען סיים.

אַ קוואַרטעל, אָדער אַ חודש.

א וויכטיגער אורטייל אין העכסטען געריכט וועגען דירה-געלד

וואַרשא, 16 (טעלעפאָניש) בעטראַכטענדיג אַ ענין וועגען עקסמיסיע האָט דאָס וואַרשעווער קרייז-געריכט אַרויסגעזאָגט די מיינונג, אַז, אויב עמיצער האָט פריהער געצאָהלט דאָס דירה-געלד „קוואַרטאַלנא" און שפּעטער איבערגעגאַנגען אויף מאָנאַטליכע איינצאָהלונגען קאָן די עקסמיסיע פּאָרקומען נאָר דעמאָלס ווען דער לאָקאַטאָר איז שולדיג פאַר 2 קוואַרטאַלען און נישט חודש׳ליכע ראַטעס.

דער ענין איז געקומען אין העכסטען געריכט, וועלכער האָט געפּסק׳נט, אַז הגם דער אַרט. 6 פון לאָקאַטאָרען-שוץ גיט דעם לאָקאַטאָר דאָס רעכט איינזייטיג צו ענדערען די בעדינגונגען פון צאָהלען דירה-געלד, איז אָבער אין פאַל אויב אַ לאָקאַטאָר איז איבערגעגאַנגען פון קוואַרטאַל אויף חודש׳דיגע אָבצאָהלונגען, דאַרף ער גלייך מיט דעם בעל-הבית טראָגען אַלע בעקוועמליכקייטען און אַלע פאָלגען פון דעם נייעם סיסטעם. דעריבער מוז ער אויך אויף זיך נעהמען דעם חוב פּינקטליך צו צאָהלען יעדען חודש און נישט בלייבען הינטערשטעליג מיט 2 ראַטעס און 2 חדשים. דעריבער בעטראַכט דאָס העכסטע געריכט, אַז אין אַזעלכע פאַלען קאָן דער לאָקאַטאָר יאָ עקסמיטירט ווערען.

דער דאָזיגער פּסק-דין האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר אַ סך לאָקאַטאָרען אין פּוילען וועלכע האָבען צוליב די שלעכטע צייט און צוליב׳ן נישט וועלען זאַמלען קיין גרויסע סומעס בעשלאָסען צו צאָהלען דעם בעל הבית נישט קוואַרטאַלנע נאָר מאָנאַטליכע ראַטעס.

עס איז אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פּסק דין וויכטיג, אַז די לאָקאַטאָרען, וועלכע צאָהלען קוואַרטאַלנע זאָלען בעסער אָבלעגען יעדען חודש דאָס געלד און זאָלען נישט איבערגעהען מיט דעם בעל הבית אויף נייע בעדינגונגען צו צאָהלען יעדען מאָנאַט. צאָהלענדיג קוואַרטאַלנע, קאָנען זיי שולדיג זיין פאַר 6 חדשים און צאָהלענדיג מאָנאַטליך מוזען זיי צאָהלען רעגולער, האָבענדיג בלויז די מעגליכקייט צו בלייבען שולדיג פאַר 2 ראַטעס.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער פעראיין פון לאָקאַטאָרען און סובלאָקאַטאָרען אונטערגענומען שריט, אַז די בעלי הבתים זאָלען נישט קאָנען אויסנוצען קיין צופאַלען און עקסמיסירען זייערע איינוואוינער.

דער פעראיין ווענדעט זיך דעריבער צו אַלע לאָקאַטאָרען און סובלאָקאַטאָרען זיי זאָלען אונטערשרייבען א געהעריגען מעמאָריאַל, וואָס דער פעראיין האָט אויסגעאַרבייט און וועלכער וועט איבערגעגעבען ווערען די מאַסגעבענדע ספערען.

איינע פון די פאָדערונגען וואָס ווערט אַרויסגערוקט אין מעמאָריאַל, איז אַז אויב דער לאָקאַטאָר בעצאָהלט אין געריכט דעם פערלעגענעם חוב זאָל דער ווירט נישט קענען קריגען אויף איהם אַנ׳עקסמיסיע.

—o—

די עליה פון פּוילען קיין א״י.

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש). אויף דער זיצונג פון ציוניסטישען צ. ק. אין פּוילען איז אויסגעהערט געוואָרען דער בעריכט פונ׳ם אָנפיהרער פון צענטראַלען פּאַלעסטינאַ-אַמט ה׳ רפאל שאפאר, וועגען דעם מצב פון דער עליה פון פּוילען קיין ארץ-ישראל פאַר׳ן לעצטען יאָהר; ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די נאָרמאַלע עליה קיין ארץ-ישראל, וועלכע איז בעשטאַנען אין יאָהר 1927 פון 1179 פערזאָן איז אַנ׳ערפרעהענדע ערשיינונג, מחמת דאָס רוב עולים זענען געפאָהרען צו זייערע קרובים, וועלכע זענען גוט איינגעאָרדענט אין ארץ-ישראל.

ס׳איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען מיט בעדויערען, אַז די ענגלישע מאַכט אין ארץ-ישראל מאַכט פערשידענע שוועריגקייטען ביים אַרויסגעבען אַריינפאָהרערלויבענישען אין לאַנד נישט נאָר לויט סערטיפיקאַטען, נאָר אויך פאַר קאַפּיטאַליסטען.

קאָנפיסקירט דעם „היינט"

וואַרשא, 16 (טעלעפאניש) דער פרייטאָג נומער „היינט" איז נעכטען אין אָוונד קאָנפיסקירט געוואָרען צוליב׳ן אויפרוף פון מינדערהייטען בלאָק.

אויך די וואַרשאַוויאַנקא איז נעכטען קאָנפיסקירט געוואָרען.

שוואַנגערע פרויען און יונגע מוטערס

העלפט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער פון „פראַנץ יאָזעף" צו אַ רעגולערער מאָגען- און קישקע-טעטיגקייט.

די הויפט - פערטרעטער פון דער נייצייטליכער פרויען-הייל-וויסענשאַפט האָבען פעסטגעשטעלט, אַז דאָס ביטער-וואַסער

Franciszka Józefa

ווערט אין אַ זעהר גרויסער צאָהל פון פאַלען אַלס אַ שנעל, זיכערעס און שמערצלאָז מיטעל עמפּפעהלט.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעטשנעס.

אַכטונג פּראָווינץ!!!

שבת און זונטאָג קומען ביי אייך פאָר פאָלגענדע מיטינגען און קאָנפערענצען:

בושעזשין - שבת-צו-נאַכט 7 אָוועגד אַ גרויסער מיטינג פון אדוו. וויצמאַן, דר. הערש-פינקעל, ראַדאָשיצקי און באַרי.

אַלעקסאַנדער-זונטאָג מיט׳ן אנטייל פון ה׳ קאָזלאָווסקי, קירשבוים. | פּאַביאַניץ-זונטאָג מיט׳ן אַנטייל פון ד״ר הערש-פינקעל, ה. הערץ און ה. זילבערשטיין.

צו וועלכער עס דאַרפען קומען פאָרשטעהער פון אַלע אַרומיגע שטעדט און שטעדטלעך, כדי צו שאַפען אַ וואַהל-ביוראָ פאַר׳ן גאַנצען וואַהל-קרייז.

צו דער קאָנפערענץ קומען פון לאָדז:

סען. מענדעלסאָן, אדוו. וויצמאַן, מאַג. שערמאַן און מינסקי

33

אלגעמיינער יודיש-נאַציאָנאַלער וואַהל-בלאָק

צום סיים און סענאַט

לאָדז, מאַניושקי 5, טעל. 7088

קאָנסטאַנטין-זונטאָג אַ מיטינג מיט׳ן אַנטייל פון די ה״ה שטשעקאַץ און פּראַנקענטאַל.

זדונסקאַ וואָליאַ זונטאָג, 3 אַ זייגער ביי טאָג קומט פאָר

אַ קאָנפערענץ

33

Dr.med. A. MAZUR

אויערען און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע-און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א. אַז. וו.)

האָט זיך איבערציגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף וושכאָדנא 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11³⁰–12³⁰ און פון 3–5 נאָכמ. 770

לייה-ביבליאָטעק

אויפ׳ן נאָמען פון

א. אייזענשלאס

11 פּאָלודניאָווא 11

איז אָפען מאָנטאָג און מיטוואָך פון 5–9 אָוועגד. שבת – פון 10–1 מיטאָג און פון 4–9 אין אָוועגד.

גאַנץ לאָדז

האָט זיך שוין איבערצייגט, אַז די ביליגסטע קוועלע פון

עלעקטרישע לאַמפען

זשאַרובקעס

„Philips" i „Osram"

און פון זעמטליכע עלעקטר. מאַטעריאַלען צו פאַבריקס-פרייזען איז נור ביי

מ. זענדעל — פּראַק — 9 ואַלטשאַסקי

בעמ.: כ׳נעהם אָן אַלערליי עלעקטרישע אינסטאַלאַציעס און רעפּאַראַטורען.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבע טאָכטער, אונזער ליבע שוועסטער

פרל. רחל קערש מיט ה׳ סעם קאהן

וועלכע איז פאָרגעקומען אין נעוו-יאָרק (אַמעריקאַ) גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט

מוטער און ברודער יצחק קערש, שוואָגער און שוועסטער זילבערבערג.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבען זוהן

ה׳ יצחק קערש

מיט פרל. קאַראָלי לעדערמאַן

ווינשען מיר אַ האַרציגען מזל-טוב און עוויגעס גליק

מוטער, שוואָגער מענדעל און יטע זילבערבערג. 203

צו דער חתונה פון אונזער ליבער קרובה

חייקע ראַבינאָוויטש (בריטשאַן-בעסאַראַביען)

מיט ה׳ מאיר גרויסמאַן (סעקוראַן-בעסאַראַביען)

ווינשען אַ הערצליכען מזל-טוב די עלטערען און דעם יונגען פּאָר 205

פאַמיליע ברייטמאַן און פוקס, לאָדז.

Z intencji zaręczyn p.
EDZI ROZENTALÓWNY (Łódź)
z p. LEONEM ADLEREM (Pabjanice)
serdecznie życzenia składają
Wujostwo Praszkier.
Zamiast kwiatów ofiarujemy 5 Zł. na rzecz
stow. „Nojsen Łechem". 204

איך מאַך העפליך בעקאַנט מיין געעהרטע קונדשאַפט, אַז אין מיין אַנשטאַלט איז טעטיג אַ דיפּלאָמירטער פאַכמאַן, אַ ספּעציאַליסט פון שערען, ערשט פון אויסלאַנד געקומען, ה׳ ANASTAZY

די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט לויט די ערשטקלאַסיגע פּאַריזער מאָדעלען.

F. KANTOROWA

PIOTRKOWSKA 39.

אויפ׳ן אָרט אַנ׳ערשטקלאַסיגע פּראַצאָווניע פון פּערוקען **á la garconki** מיט פּראַנצויזישע שרינדען. ס׳ווערט גאַראַנטירט פאַר עכט פּראַנצויזיש. 217

האַנטווערקער-פעראיין אין דער פּוילישער רעפּובליק זאַכאָדניע 66

אַכטונג מאַלער

– מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!

שבת, ד. 18 פעברואַר 2 נאָכמ. קומט פאָר אין פעראיינס לאָקאַל, זאַכאָדניע 66

א גרויסע מאַלער פערזאַמלונג

מיט דער טאָג-אָרדנונג:

1) דאַכ צעכען-געזעץ און דאָס מאַלער-פאַך (רעפערענט ראַטמאַן ש, מילמאַן),
2) עפענען אַ קאָאָפּעראַטיוו פון מאַלער-מאַטעריאַלן (רעפערענטן ח״ה: ווייגבערג און ג. דייך)
3) אונזער שטעלונג צו די סיים-וואַלן (רעפערענט ח. ג. זיבערט וואַרשאָווער ראַטמאַן).

חברים מאַלער, קומט מאַסענוויי!

216

בעקאַנטמאַכונג.

מיטוואָך, 10 אָוועגד איז פאָרגעקומען ביי אונז אין „גמילת חסדים" גרינער מאַרק 7 **א פערוואַלטונגס-זיצונג** ביי דער בעטייליגונג פון אַלע פערוו. מיטגלידער אויף וועלכער עס איז נאָך אַ לענגערער ערנסטער דיסקוסיע בעשלאָסען געוואָרען מיט אַלע שטימען נעגען איינע זיך אנצושליסען אָן דעם אַלגעמיינעם יודיש נאַציאָנאַלען וואַהל-בלאָק פון דער ליסטע 33.

די פערוואַלטונג פון „גמילת חסדים". גרינער מאַרק ראַיאָן.

170

מען רייזט נשקשה'דיג
אויף אונזערע טראמוואיען.

(מ) אין לאדז האט זיך בעדייטענד פערבעסערט די פרעקווענץ אין די שטעטישע טראמוואיען.

אין 1927 האט מען אויסגעקויפט איינצעלנע בילעטען 56,640,550 (א חוץ חודש־קווארטעל־ און יעהרליכע בילעטען). די צאהל פאסאזשירען איז א רעקארד־צאהל. אין 1926 האט מען פערקויפט 46,259,583 בילעטען און אין יאהר פאר דער מלחמה נאר 30,590,763.

די שטעטישע טראמוואיען פיהרען טעגליך דורכשניטליך איבער 160 טויזענט פאסאזשירען.

האנדעלס־געריכט דערקלערט 2 פירמעס אלס באנקראט.

(§) נעכטען האט דאס קרייז־האנדעלס־געריכט אונטער'ן פארזיץ פון האנדעלס־ריכטער הערצבערג. ביי דער אסיסטענץ פון די האנדעלס־ריכטער יאראשינסקי און אייזענבראון, בעהאנדעלט דעם פארשלאג פון אדוואקאט פרירע וועגען ערקלערען באנקראט דער פירמע פאלאטיצקי (פיעטריקאווער 31). דאס געריכט האט בעשלאסען פונ'ם 16 פעברואר 1928 צו ערקלערען דער פירמע באנקראט. אלס קאמיסאר איז בעשטימט דער האנדעלס־ריכטער זיגמונד ראפאפארט; קוראטאר אפל. ריטשארד באנאש.

אויף דערזעלבער זיצונג איז ערקלערט געווארען באנקראט דער פירמע מאיר יחיאל זאקליקאווסקי. אלס קאמיסאר איבער דעם באנקראט איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס־ריכטער פראנטשישעק גלונלע, אלס קוראטאר אדוו. זיגמונד מענקעס. דער באנקראט ווערט ערקלערט פונ'ם 28 דעצעמבער 1927.

איבערגעפאהרען דורך אנ'אויטאמאביל.

(§) אויף דער דורכגעהענדער איבער דער פיעטריקאווער גאס, 64 יאהריגער יוזעפא זגלינסקא, איז אנגעפאהרען אנ' אויטא און זי שווער פערוואונדעט. אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל שוו. יוזעף.

דער שאפער מיט זיין אויטא איז אנטלאפען, די פאליציי האט אונטערגענומען אנ'ענערגישע אויספארשונג, כדי צו ענטדעקען דעם פערברעכערישען שאפער.

פון יוגענד־סעקציע ביי פא"י.

מוצש"ק פ' משפטים ארדענט איין די יוגענד־סעקציע ביי פא"י, דאס דריטע פון דער ציקל פארלעזונג, געהאלטען דורכ'ן ח' פ. לאנדענבערג א. ד. ט. „נאטור וויסענשאפט און אמונה". די פארלעזונג האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס און ביי די רעליגיעזער ארבייטער קרייזען.

קאנטאר סיראטא
דאווענט היינט און מארגען.

(—) נעכטען איז געקומען קיין לאדז דער געוועזענער ווארשאווער אבער־קאנטאר, דער בעריהמטער זינגער גרשון סיראטא.

ביי דער באהן האט איהם אבגעווארט א רעלעגאציע פון „הזמיר" און א גרויסע צאהל פערעהרער.

דער כאר, וועלכער וועט בעגלייטען דעם חזן סיראטא ביים דאווענען שבת ענדיגט די פראבען, אונטער דער אנפיהרונג פון דיריגענט י. רובין. סיראטא'ס אפשידס - אויפטריט, פאר זיין אפפאהרען קיין לאנדאן, האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס ביי אלע לאדזער מנגנים.

קאנטאר סיראטא דאווענט פרייטאג אין שבת און ענגלישען זאל.

קאמעראל־קאנצערט מארגען אין „הזמיר".

(—) שבת אין אווענד קומט פאר אין „הזמיר" א גרויסער קאמעראל־קאנצערט. דער רייכער פראגראם בעשטעהט צוו. אנד. פון וועררי'ס „רעקוויעם", פראגמענטען פון היידען'ס אראטאריום „בריאת העולם", העגדעלים פאגאלא א.א.

דאס פראגראם וועלען אויספיהרען דער כאר פון „הזמיר" אונטער דער אנפיהרונג פון דיר. פיזשיטים, פרוי ראזענבלאט (געזאנג), פרל. ראטשטאט (פידעל), דר. ל. פריבולסקי (געזאנג) און ש. לעוויטין (געזאנג).

אפעלאציע־געריכט ווארפט אפ
א ווענדונג פון א גרופע ארעסטירטע פלייש־הורטאווניקעס.

(§) מיט א צייט צוריק זענען ארעסטירט געווארען א גרופע פלייש־הורט־סוחרים, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין דעם, אז זיי האבען ארויסגערופען א קינסטליכע יקרות אויף פלייש. אויף דער זיצונג פון דער ווירטשאפטליכער אפטיילונג פון קרייז־געריכט איז בעשלאסען געווארען זיי נישט צו בעפרייען אויף קויציע און האלטען זיי ארעסטירט ביז צום פראצעס. די פאמיליעס פון די ארעסטירטע האבען זיך געווענדעט צום אפעלאציע־געריכט אין ווארשא, אבער אויך דאס אפעלאציע - געריכט האט דעם פארשלאג פון בעפרייען די ארעסטירטע אויף קויציע פון 30,000 זל. אפגעווארפען.

ש

אברהם פראשקער ז"ל.

נעכטען איז געשטארבען אין עלטער פון 73 יאהר דער אנגעזעהענער לאדזער בירגער, און אלטער סוחר ר' אברהם פראשקער ז"ל. דער נפטר האט געשטאמט פון אמיוחס'דיגער משפחה, וועלכע האט גע'שמ'ט מיט תורה און יראת שמים.

זייענדיג א הייסער יוד און א גרויסער בן־תורה, האט ער געשטרעבט צו ערציהען זיינע קינדער אין גייסט פון תורה און ליבע צום יודישען פאלק.

מיט בערך 45 יאהר צוריק בעת'ן אנהויב פון דער תקופה פון חבת־ציון האט ער וואוינענדיג נאך דעמאלס אין קאלא, ענטוויקעלט אויפ'ן ארט א ברייטע טעטיגקייט לטובת דעם דאזיגען געדאנק.

אלס אונערשראקענער עסקן האט ער ארויסגעוויזען אנ'אונגעוועהנליכע מסירת־הנפש בעת דער כאלערא־מגפה פאר 35 יאהר אין קאלא, וואו ער איז געשטאנען אין דער שפיץ פון רעטונגס־קאמיטעט צו קעמפען מיט דער דאזיגער עפידעמיע.

אלס א רעליגיעזער ציוניסט האט ער א געוויסער צייט מיטגעארבייט מיט דער היגער ארגאניזאציע מזרחי.

פאר בערך 20 יאהר האט ער זיך געקויפט א נחלה אין ארץ ישראל, און ער האט ערנסט געשטרעבט זיך דארט צו בעזעצען. די מלחמה־יאהרען און די פיזישע שוואכקייט צוליב זיין עלטער האבען איהם געשטערט צו פערווירקליכען זיין חלום.

זאל איהם די ערד זיין גרינג.

ת.נ.צ.ב.ה. !

קאנצערטען
אין „פילהארמאניע".

זונטאג פארמיטאג קומט פאר אין „פילהארמאניע" א סימפאנישער קאנצערט אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיריגענט, געגעראל - מוזיק־דירעקטאר ראבערט מאנצער פון טשעכיען.

דעם קומענדיגען דינסטאג וועט אין „פילהארמאניע" אויפטרעטען צום ערשטען מאל אין לאדז דער וועלט־בעריהמטער פידלער ווילי בורמעסטער.

פון „גאנג".

דער לעצטער פראגראם „ליבענקע נעהם אראפ די מאסקע" געהט די גאנצע צייט מיט גרויס ערפאלג. יעדער נומער ווערט שטורמיש אפלאדירט און פיל מאל ביסירט.

אנהויב פון פראגראם 7,45 און 10 אין אווענד.

רעדאקציאנס־קאלעגיום:
מ. בראדערזאהן, ל. בראנם, ח. י. בושוסטאווסקי, ב. זינגער
פעראנטווארטל. רעד.: ח. קויפמאן
ארויסגעבער: פערלאג „נייער פאלקסבלאט", פראדוציר־קאאפעראטיוו מיט פאי־האפטונג.

מעלדונג.

רעליג. ארבייטער פארטיי „פועלי־אמוני־ישראל" יוגענד־סעקציע לאדז ווסכאדניא 66 פראנט 1. שטאק.

מוצש"ק פ' משפטים דעם 18־טען פעברואר פינקטליך 8 30 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל דאס דריטע פון ציקל־פארלעזונג, געהאלטען דורך ח' פ. לאנדענבערג. א. ד. ט. „נאטור וויסענשאפט און אמונה". בילעטען שוין צו בעקומען צו 20 גר. פאר חברים 10 גר.

בעמערקונג! די געקויפטע בילעטען פון 11־טען פעברואר זענען גילטיג אויף די יעצטיגע פארלעזונג. 0207

קאנצערט־דיר. אלפרעד שמוריק טעל. 13 84
„זאל פילהארמאניע"
דינסטאג, דעם 21 פעברואר 1928 8.30 אווענד
13־טער אבאנאמענט מייסטער־קאנצערט (I־טער פון III ציקל)
Willy BURMESTER
וועלט־בעריהמטער פידעל־שפילער
מיט'ן אנטייל פון **META HAGEDORN**
פראגראם:
JOH. BRAHMS: Sonate A—dur
G. Fr. HAENDEL: Sonate D—dur
Fr. BACH: Koncert organowy D-moll
HAENDEL: Arioso
RAMEAU: Gavotte
HAYDN: Menuet
HUMMEL: Walc
DUSSEK: אלטע ענגלישער טאנץ
CZAJKOWSKI: ליד פון א קאמארינסקי
CZAJKOWSKI: לעגענדע וועגן געשפענסט
BRAHMS-JOACHIM: אונגארישער טאנץ
בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון „פילהארמאניע" טעגליך פון 10.30 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אווענד.

Lekarz-Dent.
ZOFJA
Bielakowska
Kilińskiego 113
(Nawrot 41, tel. 48-27)
פון 10—1½ און פון 4—7 אוו.
רעפעקציעס, רעפלאנטאציעס, היילונג פון דזיאנסעס, ציינער א. אז. וו.
די ווינדע איז טעטיג.

Dr Med.
J. PIK
Wólczańska 57, tel. 23-77
parter
נערווען־קראנקהייטען
אום בישע היילונג פון זעקסוועלע און נערווען־ליידען. (פסיכא־אנאליזע). . . רענטגען־שטראהלען פאר אונפרוכטבארקייט.

Dr. med.
L. Pikielny
ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאזען און הארן־קראנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפפאנגט פון 4—7 אין אווענד

א לעהרער
מיט רעגירונגס־רעכט, וועלכער פערבייט שול־צוואנג ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פרייזען פאר שילער מיט שוואכען פארטשריט פון פאלקס־שולען און גימנאזיעס, אויך לעקציעס פאר דערוואקסענע: פויליש, דייטש, פראנצויזיש, מאטעמאטיק און בוכהאלטעריע. שיף, שוו. יאקובע 12. אין דער אפיצינע 1. שטאק. 189

קריטע נייהערינס
אויף אהיימצונעהמען ארבייט ווערען געזוכט פון זאפארט. אפערטען אונטער „קריטע נייהערינס" אין אדמינ.

8־ונג, אנגעשטעלטע פון דער טריקא־וועש־בראנזשע!
היינט, פרייטאג, דעם 17 ה. ח. פינקטליך 7 א זייגער אין אווענד ווערט אין פראפעס. פעראיין פון האנדעלס־ און ביורא־אנגעשטעלטע אין לאדז (אליא קאשטשושקי 21) פארקומען די
אלגעמיינע פערזאמלונג
פון די אנגעשטעלטע פון דער איבעריגער בראנזשע
מיט פאלגענדער טאג־ארדנונג: 1) ארגאניזירונג פון דער סעקציע, 2) די סאציאלע געזעצגעבונג און דער 8־שעה'דיגער ארבייטס־טאג, 3) פרייע פארשלאגען. 194
די פערוואלטונג.

לעטשניצע „זדראוויע"
פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
אויף נאוואמיעסקא 3 (ווסכאדניא 13) טעלעפאן 37-76.

אויגען קראנקהייטען	ד"ר קראוש	4—3, זונטאג 11.30—10.30
נערווען קראנקהייטען	ד"ר בראניסל. פרענקעל • קלאזענבערג	1.30—12.30, חוץ פרייטאג; מיטוואך, שבת, זונטאג 12—11
מאגען און קישקע קראנק.	ד"ר אלכסנד. מארגאליס	3 - 2 אחוץ זונטאג, דינסט.
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר גיביאנסקי • קאץ • לעווי • האי העניריך	11½—9½ זונטאג 11—9½; 2—12 זונטאג 12—1; 4½—3 זונט. 2—1; 11 — 12 זונטאג 12—11
קינדער קראנקהייטען	ד"ר סאלאוויעטשיק ארק • מאשלאנקא • פרעבנער	12,30—11, 3—5, ו. 12—2; 2,30—1.30, זונט. 12—10.30; 6.30—5, זונטאג 10.30—9
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר גאלדמאן • פערלים	טעגליך 2—3; 1.30-12, 7.30-6, זונט 1-11
פרויען קראנקהייטען	ד"ר אראנסאן • איינגעראווא	1—12, זונטאג 1—12; 11.30-10.30, דינסט. 2.30-1.30
נאז, האלז און אויערען קראנקהייטען	ד"ר ראבינאוויטש	12—2, זונטאג 12—1.30
הויט און ווענערישע קראנקהייטען	ד"ר פאלק • זאנענבערג	3.30—4.30, זונטאג 9—10; 11—12, זונטאג 11—12
רענטגענאלאג	ד"ר ביילפא?	3—7
ערצטליכע אנאליזען	ד"ר מ. קאצען	

וויזיטען אין שטאט. :—: פאקען־שטעלען. :—: רענטגענאגראפיע. :—: זעמטליכע דורכשטראהלונגען (קווארץ־לאמפען). :—: אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונגען
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אווענד.
זונטאג פון 8.30 ביז 2 א זייגער נאכמיטאג.

קימפעטארין — כירורגישע
קליניק
פון די דאקטוירים שארלאטא־אייגעראווא רייטלער־קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר און י. בוים.
לאדז, אגראדאווא 10, טעל. 13-57
1־טע און 2־טע קלאס.
אמבולאטאריום.
פרויען־קראנקהייטען פון 1½—11½.

קוואליפיצירטע
שניידער־געזעלן
ווערען פון זאפארט געזוכט צו ווענדען זיך ר. מעדמאן קילינסקא 156. דער זעלבער צושניידער וואס איז געווען פאר צוויי וואכען קען זיך מעלדען

מאלער־געזעלען
ווערען נעזוכט
פון זאפארט ווי אויך א לערן־יונגעל צו מעלדען זיך פאלודנאווא 18, אין פארבען - געשעפט מייס.

א טרייבעריך
צו זייד ווערט געזוכט צו ערפאהרען קאמיענגא 18 ביי קיהן 197

שפארט געלד!
נאר פאר 250 ווערט איבערגעמאכט און איבער געפאסאנירט דאמען און מענער היטען ווי אויך קינדער היטען פון גאר אלט ווערט געמאכט גענצליך ניי, לויט די נייע מאדעלין און פאסאנען פינקטליכע אויספיהרונג און רייעלע בעהאנדלונג. גלייכצייטיג קאנט איהר בעקומען אין א גרויסען אויסוואהל אלע ארט דאמען און מענער היטען צו ביליגע פרייזען. געדענקט די אדרעס ליאטאמירסקא 2 (האטעל גאס) אדער זגערסקא 20

אנ'ארט
צו שלאפען
קאנען בעקומען אנשטענדיגע יונגעלייט ביי אנ'אנשטענדיגע פאמיליע צו ערפארקאנסטאנטינער 24וו. 5

שטאפערינס
ווערען געזוכט ביי
זאיאנץ
ליפאווא 78

יור. י. אינפעלד
.42 נוסכאדניא .42

מאגיסטראַט רופט

אַ צוזאַמענפאָהר פון דאקטוירים און שפּיטאָל-פערוואַלטער

(מ) לויט דער איניציאַטיוו פון דער געזונדהייטס - אָפּטיילונג האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסען צוזאַמענצורופען אין דער ערשטער העלפט יוני אַ צוזאַמענפאָהר פון דאָקטוירים און שפּיטאָל-פערוואַלטער. אויפ'ן צוזאַמענפאָהר דאַרפען בעהאַנדעלט ווערען שפּיטאָל-פראַגען, אַדמיניסטראַטיווע, ווירטשאַפטליכע בוי-פראַגען א.ד.ג.

כדי צו אָרגאַניזירען דעם צוזאַמענפאָהר, האָט זיך געבילדעט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וועלכע וועט אויסאַרבייטען די פּרטים ווי-אַזוי צו אָרגאַניזירען דעם צוזאַמענפאָהר. דער אָרגאַניזאַציאָנס-קאָמיטעט וועט אַרבייטען אין אַ ענגען קאָנטאַקט מיט דעם פעראיין פון פּוילישע שטעט.

אונטערשטיצונגען

פון דער אָפּטיילונג פאַר עפענטליכער פערזיכערונג.

(מ) אין משך פון יאַנואַר האָט די אָפּטיילונג פאַר עפענטליכער פערזיכערונג ביים מאַגיסטראַט אַרויסגעגעבען אונטערשטיצונג 835 פערזאָן (407 דערוואַקסענע און 428 קינדער); אויף מיטאָגען האָבען בעקומען 80 פערזאָן; אויף דירה-געלד — 17 פערזאָן; אויף בילעטען צו פאָהרען זוכען אַרבייט — 51 פערזאָן; קליידונג — 1 פערזאָן; אויף מעדיצינישע הילף — 1 פערזאָן; אויף דעם אַלעם איז אויסגעגעבען 13,298 זל.

אַ חוץ דעם האָבען בעקומען מעדיצינישע הילף 261 פערזאָן (202 קריסטען און 59 יודען); אַמבולאַטאָרישע הילף — 1128 פערזאָן (676 קריסטען 452 יודען).

באַהן-הנחה

פאַר פאָהרער אויפ'ן לייפּציגער יריד.

(אב) ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די לאָדזער באַהן-דירעקציע נעכטען בעקומען אַ צירקולאַר פון קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום, לויט וועלכען אַלע סוחרים און אינדוסטריעלער, וואָס פאָהרען אויפ'ן לייפּציגער יריד וועלען בעקומען אַ הנחה אויף דער באַהן אין דער הויך פון 33 פּראָצענט.

הויז-וועכטער

ווילען ווערען מאַגיסטראַט-בעאַמטע.

(אב) אויף אַ פערזאַמלונג פון הויז-וועכטער איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צום מאַגיסטראַט מיט אַ פאָדערונג, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל בעצאָהלען די הויז-וועכטער פאַר ריין-האַלטען די גאַסען.

אַנ'אַדמיניסטראַציע-געריכט, במקום אַפּעלאַציע-קאָמיסיעס

א(ב) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט אין די נאָהענטסטע טעג געשאַפען ווערען ביים פינאַנץ-אַמט אַ ספּעציעלע אַדמיניסטראַציע-געריכט, וועלכעס וועט פערטרעטען די אַפּעלאַציע - קאָמיסיעס וואָס עקזיסטירען ביז איצט. אין דער קאָמפּעטענץ פון דעם אומאָפּהענגיגען אַדמיניסטראַציע - געריכט וועט ליגען דאָס בעטראַכטען די אַפּעלאַציעס פון שטייער - אָפּשאַצונג. אויך וועט דאָס געריכט קענען אָפּשאַפען אָדער אָפּשטעלען אין דער טעטיגקייט די שאַצונגס-קאָמיסיעס.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(?) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: וואָיטשיצקי, נאַפּיורקאָווסקאַ 27; וו. דאַניעלעצקי, פּיעטריקאָווער 127; אילניצקי, וואָלטשאַנסקאַ 37; ליינוועבער, פרייהייטס-פּלאַץ 2; י. האַרטמאַן, מלינאַרסקאַ 1; י. קאַהאַנע, אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80.

הכנות צו די סיים-וואַהלען.

די וואַהל-אַגיטאַציע

(—) איז שוין אין פולען ברען. היינטיגע וואָך זענען בעשטעטיגט געוואָרען די קרייז-ליסטעס, און די וואַהל-קאָמיטעטען שטרענגען שוין אָן זייערע גרעסטע כּוחות און ענטוויקלען זייער אַגיטאַציע אַמשטאַרקסטען אין די לעצטע 2 וואָכען. די מויערען און ווענט זענען אויסגעקלעפּט מיט פּלאַקאַטען און אויפרופען פון די פערשידענע יודישע, פּוילישע און דייטשע וואַהל-קאָמיטעטען. פון די יודישע וואַהל-קאָמיטעטען פיהרען ווייטער אַמשטאַרקסטען זייער טעטיגקייט די פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען „בונד" און „פּועלי ציון". זייער מינדליכע און שריפטליכע אַגיטאַציע, זייערע מיטינגען איבערשטייגען ווייט אַלץ, וואָס ס'טוען די בירגערליכע.

(ב) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט זענען אויף דער זיצונג פון דער קרייז-וואַהל-קאָמיסיע

בעשטעטיגט געוואָרען אַלע קאַנדידאַטען-ליסטעס

אַ חוץ דער קאָמוניסטישער — נומער 13 און פון די לינקע פּ.פּ.ס., נומער 16.

דער וואַהל-קאָמיסאַר ד"ר סקאַלסקי האָט וועגען די

סיבות פונם פּסל'ען

די דערמאָהנטע ליסטעס געגעבען פאָלגענדע ערקלערונגען: דער פערטרויאונגסמאַן פון דער ליסטע 13 איז אויפגעפאָדערט געוואָרען, אַז ער זאָל צושטעלען נאָטאַריעלע בעשטעטיגונגען פון די אונטערשריפטען, וואָס האָבען פיגורירט אויף דער ליסטע, דער פערטרויאונגסמאַן האָט צוגעשטעלט אַזעלכע בעשייניגונגען בלויז 45, אַזוי-ווי אָבער אַזעלכע אונטערשריפטען האָבען געמוזט זיין ווייניגסטענס 50, האָט די וואַהל-קאָמיסיע, צוליב פאָרמעלע טעמים, גע'פּסל'ט די ליסטע.

דער פערטרויאונגס-מאַן פון די לינקע פּ.פּ.ס. האָט ערקלערט, אַז ער וועט קיין רעיעגטאַלע בעשטעטיגונגען פון די אונטערשריפטען נישט צושטעלען. אַזוי ווי די ריכטיגקייט פון די אונטערשריפטען אויף דער ליסטע איז געווען אַ צווייפעלהאַפטע, האָט די קאָמיסיע אויך די דאָזיגע ליסטע גע'פּסל'ט.

דעם 21 וועלען אַלע בעשטעטיגטע קאַנדידאַטען-ליסטעס אויסגעקלעפּט ווערען אין שטאָדט.

(ב) אַלע מיטגלידער פון די וואַהל-קאָמיסיעס, וואָס קענען בעווייזען, אַז זיי האָבען

געליטען אַ פערלוסט

צוליב זייער טעטיגקייט אין די וואַהל-קאָמיסיעס דאַרפען ביז צום 11-טען מערץ אָנגעבען מאָטיווירטע ביטעס צום פאָרזיצער פון דער קרייז-וואַהל-קאָמיסיע אויפ'ן נאָמען פון די אינסטיטוציעס, וועלכע האָבען זיי בעשטימט אַלס מיטגלידער ד. ה. צום רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט אָדער צום שטאָט-ראַט און זיי וועלען טאַקי די פערגיטיגונגען אויסצאָהלען. די ווענדונגען פון די פאָרזיצערס פון די „אָבוואָדאָווע" קאָמיסיעס דאַרפען זיין בעשטעטיגט דורכ'ן פאָרזיצער פון דער קרייז-וואַהל-קאָמיסיע. די אויסצאָהלונגען וועלען געמאַכט ווערען נאָך אין פערלויף פון מערץ.

מיטינגען פון יודישען וואַהל-קאָמיטעט ביים בלאָק פון די נאַציאָנאַלע-מינדערהייטען.

מאָרגען שבת קומען פאָר 3 גרויסע וואַהל-מיטינגען פון מינדערהייטס-בלאָק: 4 נ. מ. אין לאָקאַל פון „התאחדות" (שענקעוויטשאַ 3/5) 7 אָוועגד אין „בני ציון" (רשגאָווסקאַ 7), 9 אָוועגד אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4).

זונטאָג, ד. 19 ה. ח. 9 אָוועגד ווערט איינגעאָרדענט אַ גרויסער מיטינג אין זאַל „קאָלאָסעאום" (זאַכאָדניאַ 53) אויסערדעם וועט פאָרקומען אַ ספּעציעלע פערזאַמלונג פון דער אַרבייטענדער אינטעליגענץ אין לאָקאַל פון „התאחדות".

אין די פערזאַמלונגען וועלען זיך בעטייליגען לאָדזער און וואַרשעווער רעדנער.

פון „בונד"

היינט און מאָרגען קומט פאָר אין „קאָלאָסעאום" ביז 10 אָריגינעלע וואַהל-מיטינגען פון בונד. פאָרשטעהער פון יודישע בלאָקען דרעהען זיך אויף אַ קארוזעלע און האַלטען זייערע פּראָגראַם-רעדעס ביי דער בעגלייטונג פון קאַרוזעלע-מוזיק.

*

נעכטען איז אונטער דעם פאָרזיץ פון לאָוויניק ד"ר מאַרגאָליס פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון דער יודישער אינטעליגענץ. עס זענען אַנוועזענד געווען ביז 200 לעהרער, אַדוואָקאַטען, דאָקטוירים און דענטיסטען.

נאָך די רעפעראַטען פון די ראַטמענער ליכטענשטיין און זיבערט איז בעשלאָסען געוואָרען צו שטימען פאַר דער בונדישער ליסטע נ. 4.

אין פערלויף פון מאָרגענדיגען טאָג אָרדנען איין

די „פּועלי-ציון"

אין פערשידענע עקען פון שטאָט 8 גרויסע וואַהל-מיטינגען, אַ חוץ פאָרלעזונגען אין געשלאָסענע לאָקאַלען. אויף די מיטינגען טרעטען אויף דער וואַרשעווער ראַטמאַן בוקסבוים, די ראַטמענער האַלענדערסקי ד"ר שיפּמאַן, שאַפּיראָ און די ה"ה וואָלינסקי, חיים בראַנד, סטאָלאַרסקי, די דאָזארעס עדעלמאַן און ציטרינאָווסקי א. אַנד.

13 פערזאָן פעראורטיילט פאַר קאָמוניסטישער טעטיגקייט.

(§) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען פאָלגענדע פערזאָנען, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין געהערען צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי: סטאַניסלאַוו, טשעשלאַק, לייזער שעל, שלמה קאָרנבליט, אהרן ווישליצקי, ישראל קאַץ, לוציאַן באַגוסלאַווסקי, אברהם קלאַפּערזאַק, אננאַ בוטשינסקאַ, אברהם יונה בירענצווייג, יצחק יעקב פּיטאָווסקי, חיים קליימאַן, שמשון פרידע און פעלאַ פּאַצאַנאָווסקאַ.

די אָנגעקלאָגטע האָבען זיך נישט מודה געווען אין זייער שולד.

נאָך אַ לענגערע בעראַטונג האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל, לויט וועלכען טשעשלאַק, שעל און קאָרנבליט זענען פער'משפּט געוואָרען אויף 4 יאָהר טורמע און פערלירען אַלע רעכט. אהרן ווישליצקי, ישראל קאַץ, לוציאַן באַגוסלאַווסקי און אברהם קלאַפּערזאַק אויף 3 יאָהר טורמע און צו פערלירען אַלע רעכט, אברהם בירענצווייג און פּיטאָווסקי אויף צוויי יאָהר טורמע און פערלירען די רעכט. פרידע אנדערהאַלבען יאָהר טורמע, חיים קליימאַן און פעלאַ פּאַצאַנאָווסקאַ אויף 1 יאָהר טורמע אננאַ בוטשינסקאַ איז בעפרייט געוואָרען.

צדקה — אויס הפקר-פּעטרישקע.

כּללים ביים אויסגעבען דערלויבענישען אויף געלד-זאַמלונגען.

(א. ב.) ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט ביים אַרויסגעבען ערלויבענישען אויף זאַמלונגען לטובת פערשידענע פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס, בעשלאָסען איינצופיהרען פאָלגענדע כּללים: אַנ'אינסטיטוציע קען בעקומען אַנ'ערלויבניש אויף אַ זאַמלונג נאָר איינמאָל אין יאָהר, און כּדי צו בעקומען די ערלויבניש דאַרף מען ביים ביילעגען די בקשה אויך ביילעגען אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דער אינסטיטוציע אָדער פעראיין.

בעזונדערע ערלויבענישען אויף צו זאַמלען אויף די וואָקזאַלען אָדער אין עפענטליכע לאָקאַלען, וועט מען נישט אַרויסגעבען.

דער קאָמיסאַריאַט וועט בשום אופן נישט געבען קיין ערלויבענישען צו זאַמלען אויף די גאַסען די געצאָהלטע אונטערנעהמונגען (שאָקאָלאַדען-באָמבעס א.ד.ג.).

נאָך דער זאַמלונג איז די אינסטיטוציע, וועלכע האָט בעקומען אַנ'ערלויבניש צו זאַמלען, מחויב אין משך פון 7 טעג אָפּצוגעבען דעם רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט אַ בעריכט, וויפיל עס איז געווען געזאַמעלט געלד און ווי אַזוי דאָס געלד וועט פערטיילט ווערען.

די ליטעראַרישע אָווענדען אין „הזמיר"

די זונטאָגדיגע קאָלעקטיווע פאָרלעזונג וועגען טעאַטער.

די נייע פערוואַלטונג פון „הזמיר" האָט זיך גענומען ענערגיש אַריינצובלאָזען לעבען אין דער אינסטיטוציע, וואָס האָט אַמאָל געהאַט זעהר שעהנע טראַדיציעס. די ליטעראַרישע אָווענדען, וואָס ווערען דאָרט איצט איינגעאָרדענט יעדע וואָך, ציהען צו וואָס אַמאָל אַ גרעסערען קרייז בעזוכער און געהען אַ דורך מיט גרויס ערפאָלג.

דעם פערגאַנגענעם זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ קאָלעקטיווע פאָרלעזונג וועגען טעאַטער. ס'האָבען זיך בעטייליגט דיכטער מ. בראָדערזאָן, רעדאַקטאָר י. אוגער און ד"ר וו. פאַלעק. דיכטער בראָדערזאָן האָט געגוי' אַרומגערעדט די לאַגע פון יודישען טעאַטער, ד"ר פאַלעק האָט גערעדט וועגען פּיראַנדעלאָ און רעדאַקטאָר אוגער האָט געגעבען אַנ'אַלגעמיינעם איבערזיכט וועגען דער לאַגע פון טעאַטער אין דער גאַנצער וועלט און עס פערבונדען מיט'ן יודישען טעאַטער.

די פאָרלעזונג האָט געמאַכט זעהר אַ גוטען איינדרוק.

אויסהענגען פּרייזען

איז אומבעדינגט נויטיג.

(§) בעת'ן קאָנטראָלירען די געוועלבער, צי זיי האָבען אַרויסגעהאָנגען די פּרייזען אויף יעדען אַרטיקעל, האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָס געוועלב פון סאָלאָווייטשיק, אויף קאָשטשעלנאַ 1., האָט נישט געהאַט אַרויסגעהאָנגען די פּרייזען.

דער רעגירונגס - קאָמיסאַריאַט האָט סאָלאָווייטשיק'ען בעשטראָפט מיט 2500 זלאָטעס שטראָף. סאָלאָווייטשיק האָט אַפּעלירט צו דער לעצטער אינסטאַנץ — צום קרייז-געריכט — אָבער אויך דאָס ס.געריכט האָט בעשטעטיגט די שטראָף.

„וועזנאַניעס"

וועגען הכנסה אין 1927.

(§) עהרנעכטען האָט דער סוחרים-פעראיין, פּעטריקאָווער 73, געשיקט צום פינאַנץ-מיניסטער אַ מעמאָריאַל וועגען פערלענגערן דעם טערמין אויף אָנגעבען „וועזנאַניעס" וועגען הכנסה אויפ'ן יאָהר 1927. ווי בעקאַנט ענדיגט זיך דער טערמין פון אָפּגעבען די דערמאָהנטע „וועזנאַניעס" דעם 1 מערץ 1928.

נשמה-כּאַפּער.

זייער סעזאָן אין לאָדז.

(—) די לעצטע צייטען האָבען די לאָדזער מיסיאָנערען אָנגעהויבען אַ ריהרעוודינע טעטינקייט.. זיי שיקען פונאַנדער אין די שטובען בחנם ביכער אין דער יודישער, פּוילישער און דייטשער שפּראַך, שיקען איינלאַדונגען צו קומען אויף זייערע פאָרלעזונגען א.א.וו. דער ראַבינאַט האָט דעריבער פונאַנדער געשיקט אויפרופען אין אַלע שטיבלעך, בתי-מדרשים און שוהלען, אין וועלכע ע סוועָרט גערופען זיך צו האַלטען פון דערווייטענס פון די מיסיאָנערען.

אויפמערקזאַם!

אַ בריף פון ברוקלין פאַר אַ געוויסע פרוי ספּעקטאָר.

(—) ביי אונז אין רעדאַקציע געפינט זיך אַ בריף פון ברוקלין, אַדרעסירט צו אַ געוויסען ישראל לעווקאָוויטש, ברושעזשינער 1, וו. 40.

דער בריף איז פאַר אַ פרוי ספּעקטאָר און קינד, און איהם געפינען זיך אַרויספאָדערונגס - פאַפּירען פאַר פרוי ספּעקטאָר און איהר קינד, דער אַרויסשיקער איז סאם ספּעקטאָר, ברוקלין-אַמעריקאַ.

וועמען דער בריף געהער דאַרף זיך ווענדען מיט דאָקומענטען אין רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

פּאָליטישער אַרעסט.

(?) עהרנעכטען האָבען פּאָליציי-פונקציאָנאַרען פערהאַלטען אַנ'אומבעקאַנטען מאַנספערשוין מיט אַ שווער פּעקעל אונטער'ן אָרים. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז אינ'ם פּעקעל האָט זיך געפונען 20 קילאָ קאָמוניסטישע ליטעראַטור, דער פערהאַלטענער הייסט שמואל וועב אָהן אַ בעשטימטען וואוינאָרט, וועב איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין טורמע צו דער דיספּאָזיציע פון אויספאָרשונגס-ריכטער.

אין „אררט".

4-טער פּראָגראַם: „סאָלעם אלייקום".

דער פירטער פּראָגראַם פון אונזער אויסגעצייכענט טעאַטערל געהט שוין די 4-טע וואָך מיט אַנ'אונגעהויערען ערפאָלג. דער זאַל איז אַלע טאָג איבערפולט, און עס רוישט אין איהם, ווי אין אַ ביהנשטאָק.

דאָס שיינע בילד, דער לוסטיגער סקעטש, דאָס פאָלקס-ליד געהט אין איין רייה מיט דעם האַרציגען געלעכטער, און דער עולם לעקט די פינגער, אַזוי-צוזאָגען.

היינט, פרייטאָג, ווערט געשפּילט 2 מאָל: 8 און 10 אַ זייגער. מאָרגען שבת, שפּילט מען נישט, אָבער דערפאַר איבעראַכטאָג שבת וועט שוין דער „אררט" שפּילען.

עמפּפעהלט די גרעסטע און רעיעלסטע מעבעל-פירמע אין לאָדז

Markowicz i Nasielski

PIOTRKOWSKA 6 ⁘ Południowa 10 :פאַבריק

מעבעל — דעם גרעסטען מעבעל

און עלעגאַנטעסטען אויסוואַהל פון שלאָף-צימער, עס-צימער, קינדער-צימער א. אַז. וו.

קאָמפּלעטע איינריכטונגען, ווי אויך איינצעלנע שטיק מעבעל

אמביליגסטען און אויף די בעסטע בעדינגונגען

קריסטליכע שרייבערין, וואָס האָט געפיהרט א פרום יודיש לעבען

דער טויט פון נאַהירא רוט לאַצאַרוס

אַז יודען זאָלען זיך טויפען, און זאָלען ווערען בעריהמט אויף דעם קריסטליך־קולטורעלען געביט, איז נישט קיין נאָווינע. די געשיכטע ווייסט ליידער, צו דערצעהלען פון א סך אַזעלכע פערזאָנען. אָבער אַז א קריסטליכע פרוי זאָל זיך מגייר זיין, און זאָל ווערען אַ בעריהמטע יודישע שריפטשטעלערין — איז א היסטאָרישע מערקווירדיגקייט, וואָס פּאַסירט בלויז איין מאָל אין א יאָהר־טויזענט.

אַזאַ היסטאָרישע מערקווירדיגקייט האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט נאַהירא רוט לאַצאַרוס, די אלמנה פונ׳ם יודישען פילאָזאָף, פּראָפ. מאָריץ לאַצאַרוס. און בעדייטענדע יודיש־דייטש שריפטשטעלערין וועלכע איז אין עלטער פון 79 יאָהר, געשטאָרבען אין מעראַן, איטאַליע, איהר לעבענס־געשיכטע לעזט זיך ווי אַ מעשה פון טויזענט און איין נאַכט און פיל פון איהרע ביאָגראַפישע איינצעלהייטען וואָלטען געקלונגען אומגלויבליך ווען נישט דער פאַקט וואָס זי האָט גליקליכערווייזע געלאָזען הינטער זיך אַנ׳אויטאָביאָגראַפיש ווערק אונטער דעם נאָמען „איך זוכע זיך״, אין וועלכען זי גיט אָן פיל איינצעלהייטען וועגען איהר מערקווירדיגען לעבען.

לויט ווי זי דערצעהלט אין איהר אויטאָביאָגראַפיע, איז זי, אינ׳ם יאָהר 1849 געבוירען געוואָרען אין בערלין, ביי א פרומער קריסטליכער פאַמיליע. איהר פאָטער, מוטער, זיידע און עלטער־זיידע זענען געווען ריינע פּרייסען. ווען זי איז אַלט געוואָרען קאַרגע אכט יאָהר, האָט איהר מוטער, וועלכע האָט נישט געלעבט מיט איהר מאַן, איהר אוועקגעגעבען צו א שטרענג קריסטליך־פרומע גרעפין, זיך צו האָרעווען אין איהר פּאַלאַץ, די גרעפין האָט נישט געזשאַלעוועט קיין געלד, און האָט געגעבען דער מיידעלע די בעסטע ערציהונג, אָבער גלייכצייטיג האָט זי איהר פערביטערט דאָס לעבען מיט איהרע אַלט־מוידישע קאַפּריזען. אַם ענדע איין אָוונט, איז זי צוליב א קלייניגקייט בייז געוואָרען אויף דער מיידעלע, און איהר בעפאַלען און בעסטיאַל צעשלאָגען. דאָס אָרימע קינד די שפּעטערע בערייטענדע שריפטשטעלערין, האָט זיך שפּעטער בענוצט מיט דער ערשטער געלעגענהייט און איז אַנטלאָפען פון איהר גרעפליכער פייניגערין.

די ערשטע אַנדייטונג וועגען איהר צוקונפטיגען ברוך מיט׳ן קריסטענטום, איז געקומען, ווען זי איז אַלט געוואָרען דרייצען יאָהר און האָט געדאַרפט „קאָנפאָרמירט״ אָדער „בר־מצוה״ ווערען. זי האָט שוין דאַן געהאַט ספקות וועגען די הויפּט דאָגמען פון קריסטענטום, און האָט זיך נישט געשעמט אָפען צו ערקלערען דעם גלח פון איהר מוטער׳ס קירך, אז זי גלויבט נישט אין דער געטליכקייט פון קריסטוס׳ען, דער סוף איז געווען אז דער גלח האָט זיך ענטזאַגט צו „קאָנפאָרמירען״ איהר, און זי איז געבליבען א „גאָט־לאָזע״ — צו דער גרויסער ערשיטערונג פון איהר מוטער.

אין איהר אויטאָביאָגראַפיע, געשריבען ווען זי איז שוין געווען בעריהמט, גיט זי אָן א צופאַל, וואָס האָט פיל געווירקט איהר אָפּצושטויסען פונ׳ם קריסטענטום און פון די קריסטליכע רעליגיעזע פאָרשטעהער.

איהר מוטער דערהערענדיג, אז זי איז געכאַפּט געוואָרען פון אפיקורסות, האָט איהר געצוואונגען צו געהן אין א רעליגיעזער שולע, וואָ סאיז אָנגעפיהרט געוואָרען פון א געוויסען ענגלישען גלח, מיט׳ן נאָמען דאָגלאַס דער דאָזיגער דאָגלאַס, ווי עס ווייזט אויס, איז געווען איינער פון יענע בעסטיעס, וואָס בעהאַלטען זיך אונטער דעם מאַנטעל פון רעליגיע, איינמאָל, ווען זי איז אַליין געבליבען אין שולע, האָט דער גלח איהר איבערפאַלען און איהר געזוכט צו אַטאַקירען. דערשראָקען ביז טויט, און שאָקירט, איז דאָס מיידעלע ענטלאָפען — און האָט דערצעהלט דעם אינצידענט צו איהר מוטער. דער איינדרוק איז ביי איהר אין זכרון פערבליבען אויף אייביג און האָט פיל געווירקט אָפּצושטויסען איהר פון קריסטענטום.

שפּעטער, נאָכדעם ווי זי האָט אַרומגערייזט מיט איהר מוטער אין איטאַליע, האָט זי זיך אומגעקערט נאָך בערלין, צו זוכען איהר גליק און מאַכען אַ קאַריערע אלס קונסטלערין אָדער שרייבערין. זי האָט זיך דעמאָלט בעקענט מיט דר. מאַקס רעמי, א קרענקליכער מענש, א רעדאַקטאָר פון א טעגליכער צייטונג, און האָט מיט איהם געהייראַט.

זיבען יאָהר האָט זי געלעבט מיט איהם, אָבער אָהן גליק, צוליב זיין שטענדיגען קרענקליכען געזונד־צושטאַנד. נאָך די זיבען יאָהר פון פערהייראַטען לעבען — פערהייראַט פאַקטיש בלויז אין נאָמען, ווי זי דערצעהלט אין איהר אויטאָביאָגראַפיע — **איז ער געשטאָרבען און** איהר איבערגעלאָזט א יונגע אלמנה.

ביז דעם טויט פון איהר ערשטען מאַן, דעם רעדאַקטאָר, דר. רעמי, איז זי נישט געקומען אין קאָנטאַקט מיט יודען: און ס׳וואָלט דאַן כאָטש זי איז געשטאַנען ווייט פון קריסטענטום, קיינמאָל נישט איינגעפאַלען, אַז זי וועט זיך אַמאָל בעהעפטען צום יודענטום. א קאַפּריז פון שיקזאַל האָט אָבער בעשטימט, אַז זייענדיג אין בערלין זאָל זי בעקאַנט ווערען מיט דעם יודישען פילאָזאָף פּראָפ. מאָריץ לאַצאַרוס — און ער האָט אויף איהר אויסגעאיבט אַזאַ שטאַרקען איינפלוס, אַז איהר מגייר זיין איז שוין געקומען אויטאָמאַטיש.

כאָטש זי איז געשטאַנען ווייט פון קריסטענטום, האָט זי אָבער געהאַט א

Dr. H. Wołkowyski
זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19)
טעלעפאָן 37-70
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־ שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קווארץ־שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4—8 אַווענד. פאַר פרויען פון 4—5 אין א ספּעצ. וואַרטע־זאַל

טיף־רעליגיעזע נשמה, האָט געגלויבט אין אַנ׳איינציגען גאָט, און ס׳האָט איהר געצויגען די טעאָלאָגישע שטודיען. ווען זי האָט זיך בעקענט מיט׳ן יודישען פילאָזאָף, איז זי געוואָרען זיין שילערין און האָט פלייסיג שטודירט פערשידענע יודישע לימודים.

צו ציינען אויף ווי ווייט זי איז געוואָרען בעהאַווענט מיט יודישע ענינים קען דינען דער פאַקט, אַז ווען אַ ביכער־אַרויסגעבער האָט געבעטען פּראָפ. לאַצאַרוס׳ען, איהם צו רעקאָמענדירען אַ פרויען, צו שרייבען אַ בוך וועגען בעריהמטע יודישע פרויען, האָט דער פּראָפעסאָר נישט געפונען אין גאַנץ בערלין קיין פּאַסענדערע פרויען, ווי די גיורישע אלמנה רעמי. זי האָט אָנגענומען דעם פערלעגער׳ס אָנבאָט און האָט געשאַפען איהר וועלט־בעריהמט בוך „דאָס יודישע ווייב״, — איצט איבערזעצט אין פיל שפּראַכען.

אין 1895 איז איהר צוגעבונדענקייט און ליבע צום יודענטום געוואָרען אַזוי שטאַרק, אַז זי האָט געפּלאַנט צו פאָהרען נאָך דער שווייץ. זיך דאָרט מגייר צו זיין ביים אָרטיגען לאַנדעס אָבער־ראַבינער, פּראָפ. ווערטהיימער. ווען איהרע פּלענער צו פאָהרען נאָך דער שווייץ זענען פערטיג געוואָרען, האָט זי זיך דערוואוסט, אַז איהר לעהרער און פריינד פּראָפ. לאַצאַרוס, איז קראַנק אין אַנ׳אַנדער שטאָט. און זי איז פריהער געפאָהרען צו איהם, איהם צו העלפען אין זיין קראַנקהייט.

זי האָט אויף איהם אַכטונג געגעבען וואָכען־לאַנג, און ביי׳ם קראַנקען בעט האָט זיך זייער פריינדשאַפט, ווי ס׳פּאַסירט אָפט, פערוואַנדעלט אין ליבע. ווען ער איז געזונד געוואָרען, האָט זי איהם מעהר נישט פערלאָזען, אַנ׳שטאָט צו פאָהרען נאָך דער שווייץ, זענען זיי ביידע געגאַנגען צו אַ רב, וואו זי האָט זיך מגייר געווען, און וואו זיי האָבען באַלד דערנאָך געהייראַט.

עס איז געווען אַ גליקליכער שידוך, אַ פעראייניגונג פון צוויי אינטעלעקטועלע גייסטער, וואָס האָבען זיך געגענזייטיג געליבט און געאַכטעט. ווי איהר ערשטער מאַן, איז אויך פּראָפ. לאַצאַרוס געווען אַ קרענקליכער, אָבער זי האָט געווידמעט איהר לעבען, און איז געשטאַנען ביי זיין זייט ביז 1903, ווען ער איז געשטאָרבען. אפילו נאָך זיין טויט האָט זי איהם פערגעטערט, און האָט מיט גרויס ליבע געזאַמעלט מאַטעריאַל פאַר אַ ביאָגראַפיע, צו בעשרייבען זיין לעבען און שאַפען.

זי איז געוואָרען שטאַרק פּראָדוקטיוו און האָט אָנגעשריבען אַ מאַסע וויכטיגע ווערק און ליטעראַרישע ערצעהלונגען. אַ חוץ דאָס בעקאַנטע ווערק וועגען בעוואוסטע יודישע פרויען, און איהר אייגענע אויטאָביאָגראַפיע, האָט זי אויך פערפאַסט צווישען אַנדערע, „קולטור שטודיען איבער דאָס יודענטום״: „דאָס געבעט אין ביבעל און תלמוד״: „סיציליאַנישע ערצעהלונגען״ און אַ צאָל דראַמעס און אַלגעמיינע ערצעהלונגען.

די רעטעניש פון גלאָזעל

ין דערפעל גלאָזעל ביי ווישי, (פראַנקרייך) זענען געמאַכט געוואָרען אַרכעאָלאָגישע ענטדעקונגען, וואָס האָבען אויפגערודערט די וויסענשאַפטליכע וועלט און אַרויסגערופען געוואַלדיגע מחלוקות צווישען די געלעהרטע.

דער אינהאַלט פון די ענטדעקונגען איז פאָלגענדער.

דער פויער פראַדען, פון גלאָזעל, גראָבענדיג אין פעלד, האָט זיך אָנגעשטויסען אויף פערשידענע פאָר־היסטאָרישע כלים און געוועהר. אַנ׳אַרכעאָלאָג ־ ליבהאָבער, די מאָרלע, פון ווישי האָט געפיהרט מיט איהם די ווייטערדיגע אויסגראָבונגען און אין אַ געוויסער צייט אַרום איז די וועלט געוואויר געוואָרען, אַז פראַדענס פעלד אין גלאָזעל ענטהאַלט אַ גרויסע צאָהל זאַכען פון אומשאַצבאַרען אַרכעאָלאָגישען ווערט.

די אויסגראָבונגען אין גלאָזעל האָבען נעמליך אַרויסגעבראַכט אויף דער ליכטיגער שיין אַ מאַסע שטיינערנע, ביינערנע און ליימענע כלים, געוועהר, האַרפּונגען צו פאַנגען גרויסע פיש, העק און אַנדערע זאַכען, אויף וועלכע עס זענען געווען אויסגעקריצט בילדער פונם צפון ־ הירש און אַנדערע חיות, די גרעסטע אויפמערקזאַמקייט האָבען אַרויסגערופען ליימענע טאָוולען מיט אויפשריפטען אין אַנ׳אומבעקאַנטען כתב.

מחמת צווישען די געפונענע זאַכען, זייער צאָהל דערגרייכט העכער 2000. איז נישט געווען קיין איינציגע זאַך פון בראָנז אָדער אייזען, זענען די אַרכעאָלאָגען, פּאַלעאָנטאָלאָגען און אַנדערע חכמים וואָס האָבען זיי בעטראַכט, געקומען צום בעשלוס, אַז די אַלע זאַכען שטאַמען פונ׳ם שטיינערנעם פּעריאָד, ווען מענשען

די גרויסע וויסענשאַפטליכע מיסטיפיקאַציע אין פראַנקרייך

זענען געשטאַנען אויף אַזאַ קולטורעלער מדרגה, אַז זיי האָבען נישט געוואוסט וועגען געברויך פון בראָנז און אייזען. די אויסגעקריצטע געמעהלען און אייפשריפטען אין אומבעקאַנטען כתב האָבען ווידער געבראַכט די געלערטע צום אויספיהר אַז דער צפון־הירש האָט געלעבט אין אייראָפּאַ פיל שפּעטער, ווי מען האָט ביז־אַהער גערעכענט. און אַז דער כתב און בכלל די מענשליכע קולטור שטאַמט נישט פון אַזיען (מזרח), נור פון מערב־אייראָפּע אָדער ריכטיגער — פון פראַנקרייך. די דאָזיגע ענטדעקונג איז פון אַ געוויסען טייל פּאַטריאָטישע געלעהרטע בעטראַכט געוואָרען אַלס גרויס געווינס; פראַנקרייך האָט נישט נאָר געשאַפען די רעוואָלוציע, די פרייהייט, נאָר אויך די מענשליכע קולטור.

דאָס אַלץ וואָלט געווען ריכטיג, ווען די געפונענע זאַכען וואָלטען געווען... עכטע, אָבער עס האָבען זיך געפונען געלעהרטע, פראַנצויזען און אויסלענדער וועלכע האָבען אַרויסגעזאָגט אַ מיינונג, אַז די אַלע זאַכען שטאַמען אָדער פון אַ פיל שפּעטערער עפּאָכע, אָדער זענען נאָר געפעלשטע און האָבען, נאַטירליך נישט קיין שום ווערט.

אין דער וויסענשאַפטליכער וועלט האָט זיך צופלאַקערט אַ מחלוקה וועגען דער עכטקייט פון די געפונענע זאַכען, אַ טייל געלעהרטע מיט סאַלאָמאָן רייַנאַק אָן דער שפּיץ, זענען אין דער מיינונג, אַז די זאַכען זענען עכטע און שטאַמען פאַר דער היסטאָרישער צייט. אַנדערע געלעהרטע ווידער זאָגען, אַז די זאַכען זענען געפעלשטע.

די ספּעציעלע און אויך די אַלגעמיינע פרעסע איז פול מיט בעריכטען, אינטערוויאוען און פּאָליטישע אַרטיקלען וועגען ענין גלאָזעל, אין דער היץ פון דער מחלוקה האָבען אַ טייל געלעהרטע נישט געשוינט איינע די אַנדערע און אָנגערופען מיט כל ־ ערליי זידעל ־ נעהמען, מיט איין וואָרט די ספּעציעלע אַרכעאָלאָגישע פרעסע איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ שלאַכט־פעלד.

כדי צו מאַכען אַ סוף צו דער דאָזיגער מחלוקה, האָט דער אַרכעאָלאָגישער קאָנגרעס אין אַמסטערדאַם בעשטימט אַנ׳אינטערנאַציאָנאַלע קאָמיסיע, וואָס איז אַראָפּגעפאַלען קיין גלאָזעל און אויסגעפאָרשט די זאַך אויפ׳ן אָרט. די קאָמיסיע איז געקומען צום בעשלוס, אַז דער ענין־גלאָזעל איז מיסטיפיקאַציע. דער געלעהרטער שאַמפּיאָן האָט דערקלערט, אַז אַלע ביינערנע זאַכען זענען געמאַכט געוואָרען פון פרישע ביינער, וואָס זענען אַרויסגענומען פון זופּען, וואָס מען האָט געקאָכט ערשט מיט אַ קורצער צייט צוריק. אויף איינינע ביינער איז נאָך פערהאַן שפּורען פון פעטס. דער רוב זאַכען זענען קאָפּירט פון די לעהר־ביכער פון אַרכעאָלאָגיע, און זעהר שלעכט קאָפּירט.

נאָך די דאָזיגע בעשלוסען און דערקלערונגען, וואָלט, דוכט זיך, געדאַרפט נעמען אַ סוף צום מחלוקת. עס הויבט זיך אָבער נאָרנישט אָן. די אַזוי גערופענע „גלאָזעליאַנער״ און אַנטי גלאָזעליאַנער פיהרען ווייטער מחלוקת מיט דער זעלבער היץ ווי פריהער. מען בעשולדיגט די קאָמיסיע און איינער דעם אַנדערען אין אינטריגעס, בלבולים און דעם גלייכען. דאָס מחלוקת האָט אויך געפונען אַנ׳אָפּקלאַנג אין געריכט.

דער ענין ־ גלאָזעל דערמאָנט, אגב, אָן דער בעריהמטער געשיכטע מיט דער געפעלשטער גאָלדענער טיאַרע (קאַסקע) פון סאַנטאַפערנעס, וואָס דער זעלבער סאַלאָמאָן רייַנאַק האָט אָנערקענט פאַר עכט. די מעשה מיט דער טיאַרע איז אַזוי געווען.

אין יאָהר 1896 האָט דער „לובר״ אין פּאַריז אָפּגעקויפט ביי דעם בעקאַנטען אָדעסער יובעליר רובּימאָווסקי פאַר 200.000 פראַנק אַ טיאַרע פון אַלט־גאָלד, וואָס, לויט דער פערזיכערונג פון יובעלער, האָט מען זי אויסגעגראָבען אויפ׳ן ברעג פון שוואַרצען ים, ביי אָלוויע, וואו אין אָנהויב פון צווייטען יאָהר הונדערט פאַר אונזער צייט־רעכענונג האָט געהערשט דער סקיטישער קעניג סאַנטאַפערנעס. די טיאַרע איז געווען פערצירט מיט פיינע גראַווירונגען, וואָס האָבען פאָרגעשטעלט סצענעס פון דער „איליאַדע״, און אַ גריכישע אויפשריפט אויף איהר האָט דערצעהלט, אַז זי איז געגעבען געוואָרען אַלס געשענק פון אַלוויאָפּאָלים דעם גרויסען און אומבעזיגבאַרען קעניג סאַנטאַפערנעס״. די דאָזיגע טייערע קניה פון „לובר״ האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגען אינטערעס צווישען די געלערנטע און געוועהנליכען פּובּליקום, וואָס איז געקומען מאַסענווייז בעקוקען דעם דאָזיגען זעלטענעם מוסטער פון יובעליר ־ קונסט פון פאַר העכער צוויי טויזענד יאָהר.

אָבער אינגיכען האָט דער רוסישער אַרכעאָלאָג פּראָפ. וואַסילעווסקי אָפּגעדרוקט אין „נאָוואָיע ווּרעמיאַ״, אַז די טיאַרע איז אויסגערעכענט געוואָרען אין אָטשאַקאָוו, אין אַ וואַרשטאַט פון פאַלשע אַנטיקען. באַלד איז מען אויך געוואויר געוואָרען, אַז דער „מאַכער״ פון דער טיאַרע איז דער אָדעסער יובעליר רובּימאָווסקי. אָבער געלערנטע אַרכעאָלאָגען, מיט סאַלאָמאָן רייַנאַק בראָש, האָבען אין משך פון זיבען יאָהר פערטיידיגט די עכטקייט פון דער טיאַרע. צולעצט האָט רובּימאָווסקי אַליין זיך מודה געווען, אַז ער האָט געמאַכט אַט־יאָרע, צום בעווייז האָט ער געמאַכט נאָכאַמאָל אַ טייל פון איהר, וואָס האָט גענוי געשטימט אויף אַ האָר מיט דער דערמאָנטער טיאַרע. אָדעסער דערצעהלען זאָגאַר, אַז מען האָט געפונען אַנ׳אויפשריפט מיט קליינע אותיות׳לעך, וואָס מען זעהט נישט מיט׳ן בלויזען אויג: „יובעליר רובּימאָווסקי, אָדעס, באָלשאַיאַ אַרנאַ ־ אויטסקאַיאַ״.

נישט קוקענדיג אויפ׳ן בעשלוס פון דער קאָמיסיע גלויבט נאָך אַ טייל אַרכעאָלאָגען אין דער עכטקייט פון די גלאָזעלער זאַכען און די פּאָלעמיק ווערט ווייטער געפיהרט מיט דער זעלבער היץ.

פ—ן.

א קונסט=פאָטאָגראַפיע
איז אַ ציהרונג אין יעדען הויז!
אין מיין איבעראַל בעקאַנטען קונסט־פאָטאָגראַפישען אַטעליער ווערען אויסגעפיהרט אַלערליי אויפנאַהמען אויף פאָסטקאַרטען, פּאָרטרעטען, סאַלאָן־בילדער א. ז. וו. לויט דער לעצטער טעכניק פון ליכט און שאָטען. לויט וואונש אַ גרויסער אויסוואַהל פון די נייעסטע אַמעריקאַנער זיידען־קאַרטען. ס׳ווערען אויך געמאַכט אויפנאַמען פאַר גע־זעלשאַפטען (אָרגאַניזאַציעס). אויפ׳ן פערלאַנג אויך אויסער׳ן אַטעליער. צוגענגליכע פּרייזען. גרעסטע אַכערקענונג פון אַ רייהע לאָדזער פער־איינען פאַר די שעהנע און זאָרגפעלטיגע אויספיהרונגען.
מיט אַכטונג קונסט־פאָטאָגראַפישער אַטעליער
„PARISIEN", wł. H. SROKA, Łódź, Brzezińska 69
צופאָהר מיט׳ן טראַמוויי נ׳ 1. צופאָהר מיט׳ן טראַמוויי נ׳ 1

דער גולם פון XX-טען יאָהרהונדערט

די מאַשין, די אינדוסטריע און די היינטיגע ציוויליזאַציע.

פון א. בוקשטיין

די קאָמפּליצירטע מאַשין האָט זיך ענטוויקעלט פון אַ פּשוט'ען װערקצייג און איז אַ קאָמבינאַציע, אַ פאַראייניגונג פון פערשידענע װערקצייג.

די ערשטע װערקצייג האָט אָבער דער מענש קאָפּירט פון זיינע אברים, מיט וועלכע ער האָט געאַרבייט, האָט אין זיי אַריינגעלעגט דעם כח, די אַרבייטס-פעהיגקייט און אפילו מעהר אָדער ווייניגער, די פאָרם פון זיינע אברים, און האָט געגעבען יעדער מאַשין עפּעס אַ פונקציע פון אַן אבר.

דעם שטיינערנעם האַמער, צום ביישפּיל, האָט ער געגעבען די פאָרם און די פונקציע פון קולאַק; דער ערשטער לאָפּעטע — די פונקציע און פאָרם פון דעם „כף הרגל", די פּיאַטע פון פוס, א. אַז. וו.

די מאַשין איז, אויף אַזאַ אופן, אין איהר העכסטער קאָמפּליצירטקייט און ענטוויקלונג געבליבען דאָס װערקצייג פון מענשען, זיין אונטערגעאָרדנעטער קנעכט און דינער!

די מאַשין האָט אָבער מיט דער ענטוויקלונג פון מעכאַנישער קראַפט, מיט'ן פּרינציפּ פון טראַנסמיסיע פון דער קראַפט, זיך ביסלעכווייז גענומען באַפרייען פון מענשען'ס לייטענדער האַנד און פון זיין מוסקול-קראַפט, זיך אַלץ מעהר און מעהר דערווייטערען פון דער לייטענדער קראַפט.

דער פּרינציפּ פון קראַפט-טראַנסמיסיע האָט די דיסטאַנץ צווישען מאַשין און לייטענדען אַרבייטער אַלץ מעהר און מעהר דערווייטערט, אַזוי אַז מען קריגט שוין דעם איינדרוק, די אילוזיע, אַז דער מענש האָט איינגאַנצען אָפּגעטראָטען זיין פּלאַץ דער מעכאַנישער קראַפט, אַז זי, די מאַשין האָט געוואונען אומאָפּהענגיגקייט פון מענשען, איהר שאַפער, און האָט פרייע איניציאַטיווע.

אַ ביישפּיל פון דעם, ווי גרויס ס'איז אויסגעוואַקסען די דיסטאַנץ צווישען דער לייטענדער האַנד און דער מאַשין האָבען מיר געזעהן נישט לאַנג צוריק, ווען דער, נאָך דאַן לעבענדער דזשאָדזש גערי, האָט פון זיין ביוראָ אין ניו-יאָרק מיט איין האַנד-בעוועגונג געלאָזט אין בעוועגונג די עלעקטרישע מאָטאָרען פון אַ שטאָל-פאַבריק ערגעצוואו אין דער געגענט פון פּיטסבורג, אַ פאַבריק, וועלכע מ'האָט עלעקטריפיצירט, דאָס הייסט פערביטען די דאַמף-קראַפט אויף עלעקטרישער קראַפט. אָהן דער האַנד בעוועגונג האָט מען זיך דאָך נישט געקאָנט בעגעהן.

אָט די מענשליכע האַנד-בעוועגונג, דיקטירט פון מענשליכען ווילען, וועט נאָך לאַנג נויטיג זיין ביז מ'וועט נישט געפינען דעם פּרינציפּ פון אייביגער, אונאויפהערליכער בעוועגונג, די בעריהמטע „פּערפּערטואום-מאָבילע" דעם חלום פון יאָהרהונדערטער און וואַהרשיינליך אַ חלום פון דער אייביגקייט.

פון דעם מענשליכען ווילען האָט זיך די מאַשין נאָך נישט בעפרייט און וועט זיך קיינמאָל נישט בעפרייען.

דער ווילען וועט כסדר נויטיג זיין, אום צו לאָזען די מאַשין אין בעוועגונג, זי לאָזען אַרבייטען און זי אָפּשטעלען אין איהר אַרבייט. ווייל דער מענש האָט איהר געגעבען די פונקציעס און כח פון זיינע אברים, פון זיין מוסקול-קראַפט, איז ער נאָך אָבער נישט געווען אימשטאַנד איהר צו געבען די פונקציעס פון זיין ווילען, דעם כח פון זיין נשמה. ביז אַהער איז די העכסט-קאָמפּליצירטע און די אַם גענייאַלסטען פערטראַכטע מאַשין געבליבען אַ נשמה'-לאָזער אויטאָמאַט.

לעצטענס אָבער זענען די אַמביציעס פון מאַשין-שאַפער, פון אינזשינער און טעכנישען דערפינדער געוואָרען אַלץ גרעסער און וואַגענדער.

די מענשליכע אַמביציע צו קאָנקורירען מיט דער שעפערישער יכולת פון גאָט אַליין, וועלכע איז אַזוי וואונדערבאַר אויסגעדריקט אין דער לעגענדע פון מגדל בבל, אין דער פּראָמעטעאוס-לעגענדע, אין דער לעגענדע פון פּראַגער גולם א. ד. גל. — די אַמביציע שיינט צו זיין אייביג ווי דער מענש איז אייביג.

איצט, אין צוואַנציגסטען יאָהר-הונדערט, אַרבייט דער אינזשעניר און דער דערפינדער אויפ'ן זעלבען גורל, וואָס דער מהר"ל פון פּראָג האָט געאַרבייט אין 15-טען יאָהר-הונדערט. דער מהר"ל האָט געאַרבייט מיט'ן שם המפורש, דער אינזשעניר פון 20-טען יאָהרהונדערט — מיט די געזעצען פון מעכאַניק און פיזיק.

אַלץ מעהר און מעהר בעמיהט זיך דער מענש אָפּצווישען דעם אונטערשיד פון איהם ביז'ן נשמה'לאָזען גולם-אויטאָמאַט. אַלץ מעהר בעמיהט זיך דער מענש צו געבען דער מאַשין די פונקציעס פון זיין מוח און זיין נשמה.

דער מאָדערנער מענש האָט שוין ערפונדען רעכנונגס-מאַשינען, וועלכע זענען פון מעכאַנישען שטאַנדפּונקט פיל קאָמפּליצירטער פון זיין אייגענעם מאַרך און וואָס חשבונ'ען פיל פלינקער און אַקוראַטנער פון זיין אייגענעם מאַרך.

דער מאָדערנער מהר"ל האָט שוין ערפונדען מאַשינען, וואָס רעאַגירען אויף די איינדריקען פון קאָליר און אַרבייטען שוין אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע און אפשר שוין אויף אַנדערע געביטען.

דער ערפינדער האָט שוין, אַלזאָ, אויף אַזאַ אופן, איבערגעגעבען דער מאַשין די פּסיכאָלאָגישע אייגענשאַפט פון מענשען צו פיהלען קאָליר און פאַרב-עפעקטען און צו רעאַגירען אויף זיי — איינע פון די פונדאַמענטאַלסטע אייגענשאַפטען פון דער מענשליכער נשמה.

נישט לאַנג צוריק האָט אונז די פּרעסע געבראַכט די גרויסע איבעראַשונג, אַז אין די לאַבאָראַטאָריעס פון „וועסטינגהאוז עלעקטריק" איז אין אַ מזל'דיגער שעה שוין געבוירען געוואָרען דער „טעלעוואָקס", דער עלעקטרישער מענש. און זונטאָג, דעם 23-טען אָקטאָבער, האָט די „ניו-יאָרק טאַימז" געווידמעט דעם ניי-געבוירענעם אַרכ-גולם פון 20 יאָהר-הונדערט אַ גאַנצע זייט, מיט אַ קאָפּ: „די וויסענשאַפט שאַפט דעם עלעקטרישען מענש".

אַ ביסעל אַ קלענערער קאָפּ לאָזט וויסען, אַז:

„דער „טעלעוואָקס" איז דער נאָהנטסטער קרוב צו אַ „ראָבאָט", צום גולם-אידעאַל פון אונזער טעכנישער ציוויליזאַציע; אַז ער איז געהאָרכזאַם צו דעם בעפעל פון דער מענשליכער שטימע: אַז ער קאָן שוין קאָנטראָלירען קראַפט-סטאַנציעס, מאָטאָרען פון אַ צענטראַל-פונקט, וואָס איז הונדערטער מייל ווייט פון איהם, א. ד. גל.

ס'שיינט, אַז די גאַנצע אויטאָמאַט און גולם-אידעע פון אונזער מעכאַנישער ציוויליזאַציע ענטהאַלט אין זיך די עלעמענטען פון דער זעלבער דראַמע, פון אַ גרויסער דראַמע פאַר דער מענשהייט, פון דער גרעסטער אפשר. וואָס די מענשהייט האָט ווען עס איז דורכגעמאַכט איז איהר היסטאָרישען קיום.

די דראַמע בעוועגט זיך צו קאַטאַסטראָפע. די דראַמע ווערט דערצעהלט אין קאַלטע ציפערן. אָט האָט איהר זיי:

אין אַ קורצען שפּאַן פון יאָהרען, פון 1899 ביז 1925 האָט אין אונזער קאַפּיטאַליסטישער מאַשין-ווירטשאַפט פּאַסירט פאָלגענדעס:

פּראָדוקציע איז געוואַקסען אויף 178.4. פּראָצ. די צאָהל פון בעשעפטיגטע אַרבייטער איז אָבער געוואַקסען בלויז אויף 86.9. פּראָצ. דאָס הייסט, מיט ווייניגער ווי 50 פּראָצ.! די אָנווענדונג פון מעכאַנישער קראַפט איז אָבער געוואַקסען אויף גאַנצע 256.1 פּראָצענט!

די פּראָדוקציאָנס-פעהיגקייט פון יעדען אַרבייטער איז געוואַקסען אויף 49 פּראָצ. דאָס זענען די דורכשניטליכע ציפערען גענומען פון אַלע אינדוסטריעס צוזאַמען פון דער מאַשין-ווירטשאַפט אַלס אַ גאַנצעס.

אין איינצעלנע אינדוסטריעס איז די פּראָדוקטיוויטעט פון מאַשין-גולם נאָך גרעסער, שטוינענד-גרעסער.

אויפ'ן סאָציאַל-עקאָנאָמישען געביט איז דער גולם פון 20-טען יאָהרהונדערט, ווי דער לעגענדאַרער פּראָטאָטיפּ זיינער פון 15-טען יאָהרהונדערט, שוין אַרויס פון רשות פון זיין בעשעפער, פון מענשען און איז פון אַ דינער שוין געוואָרען אַ צושטערער און חורבן-מאַכער.

אויף אַלע געביטען, אפילו אויפ'ן געביט פון אַגרי-קולטור, האָט דער גולם גענומען אַרויסוואַרפען דעם מענשען, זיין בעשאַפער. דער פּראָצעס פון אַרויסוואַרפען אַרבייטער און שטעלען אויף זייער פּלאַץ מאַשינען און אַרבייטספּאָרענדע מיטלען גייט לעצטענס אָן מיט אַ געוואַלדיגען אימפּעט. דער אימפּעט וואַקסט אין אַ געאָמעטרישער פּראָגרעסיע, ווייל עס וואַקסט דער אימפּעט פון נייע ערפינדונגען אויפ'ן געביט פון מאַשינעריי.

די ערפינדונגען האָבען שוין כמעט אויפגעהערט צו זיין אַן'אַנגעלעגענהייט פון אינספּיראַציע, פון דערפינדערישער אינטואיציע און ווערען אַלץ מעהר און מעהר אַן'אַנגעלעגענהייט פון בעשטעלונג.

דער פאַבריקאַנט, וואָס האָט אַ געוויסען פּראָבלעם, ווענדעט זיך צום מעכאַנישען אינזשעניר, זאָגט איהם אין וואָס דער פּראָבלעם בעשטייט און זעלטען ווען דער אינזשעניר זאָגט, אַז עס איז אוממעגליך צו לעזען, ווייל ס'איז בלויז אַן'אָנווענדונג אָדער אַ קאָמבינאַציע פון אַלטע טעכנישע פּרינציפּען, אַז די לייזונג פון אַ מאַטעמאַטישען פּראָבלעם.

און אַזוי האָט די פערווירקליכטע גולם-אידייע שוין געשאַפען די איבער-פּראָדוקציע און די אַנאַרכיע פון דער איבערפּראָדוקציע, מיט אַלע איהרע קאָנסעקווענצען.

ווי אַזוי בעלגיע רעפאָרמירט איהרע געפענגענישען

(אַ בריוו פון אַנטווערפען)

פאַר דער מלחמה פלעגען פערברעכענס אין בעלגיען נישט זיין קיין נייעס. נעהמענדיג אין אַכט ס'קליינע לאַנד מיט דער קליינער בעפעלקערונג, פלעגען די פערברעכענס אויסמאַכען גאָר אַ גרויסען פּראָצענט. און האָט מען נאָכגעפאָרשט, בײ וועלכע בעדינגונגען די אַלע פערברעכענס זענען פאָרגעקומען האָט מען דערזעהן, אַז שולדיג אַ סך זענען די שווערע לעבענס - און אַרבייטס - בעדינגונגען, וואָס האָבען געהערשט אין לאַנד. מ'האָט אָפט ליב צו דערמאָהנען דאָס ווערטעל פון קאַרל מאַרקס: „בעלגיען איז דער גן - עדן פון קאַפּיטאַל". און באמת, מ'האָט געאַרבייט שווער און לאַנג (10 - 12 שעה אין טאָג) פאַר קליינע לוינען און די לעבענס - בעדינגונגען שווערע און אָפּגעשטאַנענע, און ועל - כלם — די ספּעציעל בעלגישע קרענק פון טרינקען. כל ערליי שרעקליכע מאָרדען זענען פאָרגעקומען, ס'רוב אוי פ'ן באָדען פון שכרות וואָס איז נאָך ביז איצט אַ שוואַכקייט בײ די בעלגישע פאָלקס - מאַסען, פלעגען פערשידענע נעועלשאַפטליכע טוער זוכען עצות. נעהמען צו הילף בעקאַנטע קרימינאַליסטען, כדי צו זוכען עצות צו לעזען די דאָזיגע סאָציאַלע מכה.

דערפון נעהמען זיך טאַקע די פערשידענע ביכער, פלענער און עקספּערימענטען, וואָס זענען שוין בעשאַפען געוואָרען אין בעלגיען אויף דעם געביט. דער פּאָפּולערסטער עקספּערמענט וואָס איז געמאַכט געוואָרען, איז דאָס בעקאַנטע וואַנדערוועלדע - סיסטעם.

וואַנדערוועלדע איז אַן'אָנגעזעהענע פערזענליכקייט אין בעלגיען. ער איז דער פיהרער פון דער בעלגישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, וועלכע איז זיך נאָך דער מלחמה, זעהר שטאַרק צעוואַקסען. דער פּאָליטישער איינפלוס פון דער דאָזיגער פּאַרטיי ווערט כסדר אַלץ שטאַרקער, זייער קאַמף טאַקע פאַר דער פערבעסערונג פון דער עקאָנאָמישער לאַגע פון די בעלגישע אַרבעטער האָט רעפיהרט רערצו, אַז די פערשידענע מינים פערברעכענס אין לאַנד זענען שטאַרק געפאַלען... וואַנדערוועלדע, דער פיהרער איז געווען יוסטיץ מיניסטער אין 1920. זיין ערשטע אַרבייט איז געווען צו פערבעסערען די לאַגע פון די בעלגישע טורמעס. פון דאַן אָן שטאַמט עס דער סיסטעם וואָס טראָגט זיין נאָמען ער האָט דעמאָלט געזאָגט: „די טורמעס זענען איזאָלירטע גריבער, וואָס פערפינסטערען זייערע איינוואוינער און מיט דעם פערמעהרען זיי נאָך די צאָהל פערברעכער. מ'דאַרף נישט איבערלאָזען די דאָזיגע אומגליקליכע אויף זיך אַליין. מ'דאַרף זיי העלפען. זאָל די טורמע ווערען אַ פערמאַכט, אָבער לעבעדיג הויז, וואָס זאָל נישט זיין איזאָלירט, נאָר אינפאָרמירט וועגען אַלץ פון דרויסען, לעבעדיגען לעבען. די גלחים, וואָס בעזוכען אַמאָל די טורמעס, פערטרייבען די פערברעכער נאָך טיפער אין זייערע גריבער מיט זייערע תשובה-דרשות. ניין, מ'דאַרף זיי איבערגעבען, אויפקלערונגען אין געהעריגען פאָרמען, וועגען אַלץ, וואָס פּאַסירט אויף דער וועלט. אויפוועקען צו דענקען, זיך פונאַנדערצוקלייבען, און אַזוי אַרום אויפהויבען די מענשען און זיי צוגרייטען געזונטע צו דער בעפרייאונג".

און כדי קלערער צו מאַכען, וואָס ער מיינט, האָט זיך וואַנדערוועלדע גענומען אַליין צו דער אַרבייט. זיין עקספּערימענטאַלע אַרבייט האָט ער אָנגעהויבען אין דער בעריהמטער טורמע אין בריסעל, „סען זשיל". דאָ האָט ער איינגעאָרדענט אַ ספּעציעלען גרויסען זאַל מיט ספּעציעלע בענק, וואו די נאָר שווערע פערברעכער זענען געוואָרען צוגעשמידט צו די בענק מיט ספּעציעלע רינגען אַרום די פיס. אַלע פערברעכער פון דער טורמע זענען געוואָרען פערבעטען, דריי מאָל אין וואָך, אין דעם דאָזיגען זאַל. אַהער פלעגען קומען אָפּגעבען פערשידענע רעפעראַטען, קאָנצערטען, פאָרשטעלונגען בעריהמטע געלערטע, קינסטלער און אַרטיסטען. וואַנדערוועלדע אַליין פלעגט קומען (און ביז היינט נאָך) געבען פערשידענע רעפעראַטען. אין אַ לייכטער פאָרם שמועסט ער זיך דורך אויף פערשידענע סאָציאַלע פּראָבלעמען, ענטפערט אויף יעדענס פראַגע. בשעת מעשה מאַכען מאַנכע נאָטיצען אויף ספּעציעלע, צו גערייטע פאַר זיי, העפטען, געוועזען שוין אפילו פאַלען, וואו ד יפערברעכער האָבען פון די געמאַכטע נאָטיצען אַליין צו זאַמענגעשטעלט רעפעראַטען. בײ די ספּעציעל צוגעגרייטע טעאַטער-פאָרשטעלונגען קומען אָפטמאָל פאָררירענדע סצענעס. פיל פון דעם דאָזיגען „פּובליקום" וויינען, שרייען, פאַלען אויף די קניה און נעמען זיך אַליין שלאָגען. און וואָס איז דער רעזולטאַט — נאָך זיבען יאָר — פון דעם דאָזיגען וואַנדערוועלדע-סיסטעם"?

דאָס דערצעהלט אונז אַן'אינטערעסאַנטע סטאַטיסטיק, וואָס איז ערשט נישט לאַנג ערשינען.

קודם כל האָט מען געמוזט פערנרעסערען די ביבליאָטעק פון דער טורמע, ווייל דער עולם האָט זיך גענומען געשמאַק צו לייענען און צו פאָרערען נייע ווערק. מ'האָט זיך גענומען צום לערנען, און נאָר אַ קליינע צאָהל, דערווייל, האָט נאָך דער בעפרייאונג אָנגעהויבען געהן ברדך הישר. געוועזען אפילו פאַלען, וואָס מ'האָט עטליכע, נאָך אַזאַ „היילונג", געכאַפּט בײ אַנדערע רציחות און מ'האָט זיי צוריק אַריינגעזעצט.

אָבער די דאָזיגע טורמע-סטאַטיסטיק" דערצעהלט אונז נאָך אַן'אינטערעסאַנטע זאַך. אין דער דאָזיגער טורמע האָבען זיך געפונען דורך דער צייט פינף פּרעמדע אַרעסטאַנטען, בעשולדיגטע אין „פערשידענע שווינדלערייען. אַלע פינף זענען יודען. געקומען פון פּוילען. די דאָזיגע פינף יודען האָבען בשלימות דורכגעמאַכט דעם גאַנצען „וואַנדערוועלדע-סיסטעם" און דער רעזולטאַט אויף די דאָזיגע פינף פּרעמדע איז גאָר אַ גוטער.

איינער פון זיי, אַ געוויסער בראַנשטיין, האָט זיך מיט ברען גענומען צום לערנען און ער איז פּאַראַאָהרען אַרויס פון טורמע מיט אַן'אינזשעניערען-דיפּלאָם. איצט איז ער אין דייטשלאַנד, וואו ער פערנעמט אַן'אָנגעזעהענעם פּאָסטען. נאָך איינער שטודירט נאָר פילאָלאָגיע און וועט אַרויס נאָר גרויסע פעהיגקייטען ביים לערנען די קלאַסישע שפּראַכען. די איבעריגע דריי געהען אויך אויפ'ן גוטען וועג.

פאַראַן איצט פיל קאָנסערוואַטיווע פּאָליטיקער אין בעלגיען, וואָס בעקעמפען דעם „וואַנדערוועלדע-סיסטעם". זיי ווייזען אָן אויף זיין אומפּרוכטבאַרקייט און אומנוצליכקייט. קומען אָבער די ראַדיקאַלע פערטיידיגער און אַרגומענטירען, ווייזען אויף, אַז פון זינט נאָך דער מלחמה האָט זיך די צאָהל פערברעכענס אין לאַנד פערקלענערט, דאָס שכרות נעפאַלען און די טורמעס זענען געוואָרען ליידיגער. פערטיידינט מען וואַנדערוועלדע'ן און מ'ברענגט די סטאַטיסטיק פון „זיין" טורמע, וואו די פינף פּרעמדע אַרעסטאַנטען פיגורירען אויפ'ן ערשטען אָרט...

ד. לעהרער.

אין הויף פון לעצטען צאר

טאג-בוך פון דער הויפדאמע אננא ווירובאווא.

13) יודיש—ל. בראנט.

איינמאל, ווען מיר זענען געזעסען פאר׳ן קליינעם מודרא-טישעל (טישעל פאר ספיריטיסטישע סעאנסען) האט מודרא געוויזען עפיס שרעקליכעס. דערונטער ווענען די בעציהונגען צווישען מאמא און ארלאוו׳ן, זייערע נעמען האבען זיך די גאנצע צייט צונויפגעפארט און די הענד אויך. מאמא איז געווארען שטארק דערשראקען. בעזונדערס, ווען זי האט דערזעהן דעם שאטען פון פערשטארבע-נעם ארלאוו׳ן. און פאפא האט זיך בעליידיגט און איז אוועקגע-גאנגען. ער האט דערפיהלט אייפערזוכט צו א שאטען. ביים דרע-הען פון טישעל האט זיך קיינער נישט געפונען א חוץ ראבקע׳ן (ראמע׳ן?) און מיר. אגינושקא האט וועגען דעם געהערט און אי-בערגעגעבען פיעטרושא׳ן. פאפא האט זיך דערצו בעצויגען ערנסט. ביינאכט איז ער געוועזען ביי מיר. ער איז אריינגעפאלען אין א מרה שחורה. אינדערפריה האט ער דער׳הרג׳עט ווירע׳ן (מאמא׳ס קליינע הינטעל). ער איז אפט גענאנגען צו דער צארנדיגער.

וועגען וואס זיי האבען דארט גערעדט — ווייס איך נישט.

מאמא האט מיר דערנאך דערצעהלט: ער האט איהר ביי-נאכט אזוי צוגעקוועטשט.... (פילפונקט אין אריגינאל), אז מ׳האט געמוזט לעגען א קאמפרעס. דעם צווייטען טאג איז מאמא געבלי-בען אין בעט. דעם קליינטשיגען האט מען צו איהר נישט גע-בראכט. פאפא איז געווען בעליידיגט, וואס זייערע הענד (מאמא און ארלאוו׳ס) האבען זיך צונויפגעפלאכטען בעת׳ן סעאנס.

20. נאוועמבער.

ס׳איז געקומען צו פאהרען א נייע וואהרזאגערין גריפא. זי איז 30 יאהר אלט. זעהר א שעהנע, זעהר א געשיקטע. זי בריהט אפ, ווי אנ׳אויוועו, פאפא זאגט וועגען איהר:

אין איין נאכט איז זי פעהיג אויפצונעהמען דריי דורות פון דער צארישער פאמיליע, און דערנאך טרינקען איהר שאקא-לאד אין בעט.

אלע הינד קלעפען זיך צו איהר. אלע האבען פאר איהר מורא, בעזונדערס פאר איהרע פאראויסזאגעכצען, זי האט א מאד-נע מאניר פון וואהרזאגען. זי נעהמט מיט איהר... (דורכגעלאזט אין אריגינאל) אויף דער ברוסט טראגט זי א לאנגען, שווארצען, גלאנצענדיגען באנד, איין עק פון באנד גיט זי דעם, וועלכען זי זאגט פארויס. זי הייסט האלטען דעם באנד מיט דער רעכטער האנד. דער צווייטער עק איז צוגעשפיליעט ביי איהר אויף דער ברוסט (מיט א שווארצער סקאראבעאוס-פערעל). זי מאכט צו די אויגען און הייסט דאסזעלבע טון דעם, וועלכען זי זאגט וואהר און דערנאך הויבט זי אן פאמעליך רעדען מיט א שטילען קול, אבער אזוי ריכטיג, אז עס דאכט זיך, נישט זי רעדט, נאר דו אליין רעדסט.

ווען זי האט מיר וואהרגעזאגט, האב איך געהאט אזא גע-פיהל, ווי כ׳וואלט מורא געהאט אליין אווארט ארויסצורעדען. ס׳האט זיך מיר געדאכט, אז איך הער מיין אייגען קול. ס׳איז געווען אין דעם עפעס אנגענעהמעס. דו פיהלסט א ציטער, מאכסט צו די אויגען און פאלסט אריין אין א דרימעל. ס׳איז זעהר אנ׳-אנגענעהם געפיהל. זי זאגט אונגעהויערע זאכען. זי האט פאר קיינעם נישט מורא און מיט דעם נעהמט זי אויס. מיר דאכט זיך, זי מאכט חוזק פון פאפא.

אבער פאר מאמא האט זי מורא.

פאפא זאגט:

קיין שום ערפאהרענע (אויף פראנצעזיש: נישט אומשולדיגע) פרוי, קיין שום גלוסטונג מאכט נישט אזוי ציטערען, ווי איהר שעפטשען...

איהר וואהרזאגען קומט פאר אויג אויף אויג. זי האט מיר אמאל געזאגט וועגען מאמא:

א נעט, דו האסט נישט מורא, אז זי וועט דיך דערשטיקען?

איך האב געענטפערט, אז כ׳האב וועגען דעם נישט גע-טראכט.

— אלזא, גיב א טראכט! און געדענק אויב מ׳וועט מאמא נישט דערשטיקען וועט זי מיט איהרע דינע פינגער דערשטיקען סיי פאפא, סיי דיך... פאפא דערפאר, ווייל ער קאן שטערען, דיך דערפאר, ווייל דו וועסט וויסען... זי איז אזא שלעכטע!.. און אויב מ׳וועט איהר נישט אפרוימען, וועט זי אראפ פון זינען!.. מאמא וועט האבען צער... און דו דארפסט זיך היטען!

א מאדנע זאך, איך גלויב גריפא׳ן, איך ווייס, אז זי האט א ווייטען בליק, אבער איך האב וועגען דעם נישט געטראכט. דאס איז אזוי שרעקליך!

23. סעפטעמבער.

איך האב געזעהן אזא אכזריות לגבי פיעטרושא׳ן, אז איך קאן פשוט נישט שרייבען. א שרעק נעהמט מיך ארום! אבער בע-האלטען זיך פאר מיר אליין קאן איך נישט... דאס איז געווען אזוי מודא׳דיג, אזוי גרויזאם!

ווען אגינושקא האט איהם (פיעטרושא׳ן) דערצעהלט וועגען קליינעם טישעל, האט איהם געטראפען אנ׳אומגליק. און פאסירט האט דאס דערפאר, ווייל ר׳איז זעהר א שעהנער בחור; ער איז נאך קיין 18 יאהר נישט אלט געווען.

גרויספירשט דמיטרי און וואלאדיא האבען ליב געהאט צו שפילען מיט איהם אין קעגעל. גרויספירשט וואלאדימיר זאגט, אז ער איז שעהן, ווי א גריך און כיטרע, ווי דער יורישער גאט. אבער גרויספירשטין מאריא (מאריא פאוולאוונא, א פרוי פון וולא-דימיר אלעקסאנדראוויטש׳ן) האט פעטרושא׳ן אפט גערופען צו זיך ער זאל איהר צורעכט מאכען די מאשין, און אט האט דער אומגליקליכער יונגעל איהר דערצעהלט, וואס עס האט געזאגט דאס קליינע טישעל, און ווי אזוי די הענד פון מאמא און ארלאוו׳ן האבען זיך צונויפגעפלאכטען—אלץ האט ער איהר דערצעהלט.

ווי אזוי און פון וואנען פאפא איז וועגען דעם געוואויר געווארען—ווייס איך נישט. איך מיין—פון ראמע׳ן. ער (פאפא) האט דאך פערקויפט די אויגען און די אויערען—אלצדינג. פאפא האט פערפיהרט אנ׳אויספארשונג דורך איגנאט׳ן[1]) פאפא איז געקומען צו מיר אינאוועכד אזא אויפגערעגטער, אז צום ערשטען מאל האב איך דערפיהלט א שרעק פאר׳ן צארישען צארן.

— דעם שרץ!... דעם שרץ!—האט ער געשריען.

איך האב תיכף פערשטאנען, וועגען וועמען ער רעדט.

— דעם, וואס ווילט די צארישע ק...! (דאס איז געווען זיין בעליבט ווארט).

איך האב פערשטאנען. איך האב געוואוסט, אז אזוי האט ער גערופען פיעטרושע׳ן.

אריינקומענדיג, האט זיך דאס יונגעל געווארפען פאר איהם אויף די קניען און איז בלאס געווארען. ער איז שוין געווען א האלב-טויטער.

פאפא האט געפרעגט:

— דו ביסט געווען ביי דער ק...?

— געווען...

— און דערצעהלט?...

— יא...

— אלץ, וואס דו האסט געהערט פון דער סאווע? (אזוי רופט מען אגינושקא׳ן)

און דא האט דער צאר איהם געגעבען א זעץ איבער׳ן פנים מיט עפעס זעהר א שארפען אייזערנעם געגענשטאנד...

בלוט — און א האלבער קינבאק איז געבליבען אראפגע-האנגען... און ווידער בלוט...

קיין שום ענטפער... קלעפ... בלוט...

איך האב זיך א ווארף געטון צו דער טיר!

– שטעה! קוק און געדענק!

איך האב זיך מצהר נישט געריהרט פון ארט.

דערנאך איז געקומען איגנאט און האט איהם (פיעטרושא׳ן) אוועקגעטראגען אין א זאק.

(פארטזעצונג קומט)

[1]) א פערטרויליכער דינער, וועלכען מ׳פלעגט בענוצען פאר קאנפידענציעלע אויפטראגען.

דאגות פון א פאטער. — מ. מינקאווסקי

צו דער ערעפנונג פון קינסטלערם אויסש-עלונג.

אין באלוטער שטובען.

בילדלעך פון נויט און עלענד

שימעלע.

שימעלע האט דריי זאכען, מיט וועל-כע ער שטאלצירט:

1. א בילע אויף דער לינקער האנד, אזוי גרויס, ווי א היהנער־איי.

2. א גרויסען הארב אויף די פלייצעס און

3. ריווע.

די בילע אויף דער האנד איז נישט קיין געבוירענע; זי האט זיך איהם געמאכט ערשט נישט לאנג, מיט צוויאונדרייסיג יאהר צוריק אין פינפטען טאג חנוכה ארום האלבען טאג, ווען דער אגענט, א יוך מיטא נעלב בערדעל האט איהם אריינגעשטעלט די נייה־מאשין. דעמאלט איז שימעלע צוגעגאנגען צו דער מאשין, ארונטערגעלעגט דעם שווי יאנטקעס הויזען און איז זיך אריינגעפאהרען מיט דער נאדעל אין דער האנד אריין ארורך און ארורך און פון דעמאלט אן וואקסט די בילע, ווי אויף הייוען...

—א כאלראט—זאגט שימעלע—וואס האט געטריי אפגעסלוושעט ביי מיקא־ליישן איז אויך אהיימגעקומען מיט א נאגרארע— מיטא צלאם אויפ׳ן הארצ־ברעט, איך האב מיקאליישן נישט געד־דינט, (אזוי לאנק קרענקט ער!) דערפאר האב איך אבער געטריי געסלוושעט מיין ריוועו (גאט זאל איהר די יאהרען בעד־נייען...) און האב מיר דערדינט א בילע...

וועגען דעם הארב ווידער, ווי אזוי ער איז אויסגעוואקסען און ווי אזוי ער האט זיך ענטוויקעלט, האט שימעלע צו דערצעהלען א גאנץ בעזונדערע מעשה:

— דער הארב— זאגט שימעלע — זענען די יאהרען; א קליין מענשעלע, וואס דרעהט זיך ארום אויף גאט׳ס וועלד־טעל, כעני בפתח—אזוי ווי דער פתח פאר׳ן ארימאנ׳ס טיר שוין צוויאונצוואנציג יאהר —מוז ער דאך דאבען ערגעץ וואו דאס בינטעל יאהרען צו בעשטאטען, נו, וואו האב איך זיי געזאלט אהינטון, די יאה־רען?—אין בוזים אריין?—זיי וואלטען זיך נישט דארט פאמיעשטעט, ווייל גרויס איז ער דער בוזים—קיי און שפיי, דער יודישער גלות זאל נישט זיין גרעסער, האב איך גענומען די יאהרען און זיי מיר געזעצט אויף די פלייצעס ארויף... נו, רייטען זיי דארטען ארום מרכבות פרעה, ווי אויף פרעה׳ן די צעהן מכות און בריקעווען, ווי די פערשייטע פערד... יערען זבענק, יערען טרעמאסק, וואס זיי גיבען אין קארק אריין, מיין איך: שוין עם עקט זיך, אוים שימעלע, נאר, ווי זאגט מען עפעס: הא גברא, והא טראס־קא — טראסקע דיר צוועצטערהייט און מאנספערשוין בלייבט מאנספערשוין...

— דערפאר איז אבער די יורענע שוין אינגאנצען נישט קיין לייט—קאפוט מיט די קאפאטים, קוים דאס ביסעלע גאזע, וואס געפינט זיך נאך אין איהר—אינגאנ־צען מאך...

— אזא רוק האט זי געקרוגען ערשט זייט נאר א קורצער צייט; ס׳וועט זיין געוועזען ערשט א יאהר זעכצען אדער זיבעצען. געהט ארום אין נאס אריין פריש און געזונד און קומט צוריק, ווי זאגט מען עפעס: בא יבא פרנסה—גרין און געל און פאפוליאטע... האט זיך פער־קיהלט דעם ברוסקאסטען און פון דענ־סטענמאל אן ליגט זי אין בעט, ווי א כלה צום בערעקעניש און ס׳איז איהר נישט מעגליך צו דערווארמען, ווי פאר־צייטענס רוד המלך , להבדיל...

אויסער די דריי זאכען: א בילע, א הארב און ריווע, האט שימעלע אויך נאך זיין אייגענעם „קוק" אויפ׳ן לעבען אזוי זאגט למשל שימעל, אז די היינטיגע וועלט איז קיין וועלט נישט און אז די היינטיגע ליבעס זענען נישט ווערט קיין דרייער:

— אז די היינטיגע יונגלייט קענען גארנישט ליב האבען! לאמיר נעהמען א וואורשטענמאכער, עסט ער עפעס א סך וואורשט?—גארנישט! ווייסען זי פארוואס?—ווייל ער זעהט עס אייביג, גראבעלט ארום דרינען, ווערט עס איהם פער׳מיסט און דאס אייגענע מיט די היינ־טיגע לצים: אז וואו מ׳געהט און וואו מ׳שטעהט זעהט מען נאר מיידען און מיידען, האלב נאקעטע, טא, ווי אזוי זאלען זיי נישט פער׳מיסט ווערען?!...

— אמאל איז גאר געווען אנ׳אנדערע וועלט! אמאל, אז א יונג האט ליב גע־האט א מויד, איז ער פאר איהר גע־ווארען די כפרה, א מיתה־משונה איינגע־נומען, קראפירט...—הע, רייזע, צו גע־דענקסט, ווען כ׳האב דיך דורכ׳ן פענס־טער ארויגע׳גנב׳עט און א חופה גע־שטעלט?!!...

ריווע, א הויכע, אנגעבלאזענע יו־דענע מיט ליכטיגע, בלויע אויגען ליגט אין בעט, איינגעפאקט אין ווארימע קאפטאנעס, אין דער פלושענע יופע, און דער וואטענער שובע, איבער־געדעקט מיט צוויי איבערבעטען, ענט־פערט נישט אויף שימעלעם שאלה, נאר גרילצט ארוים מיט עפים א פערשלאפען קול, ווי פון יענער וועלט:

— ס׳איז מיר קאלט!...

לאזט שימעלע אראפ ביידע, קליינע דארע הענדטעלעך און בלייבט שטעהן אומבעהאלפען:

— וואס זאל איך דיר טון, ריווע, אפשר מאכען דיר „א מנוחה ושמחה"?...

און אז ריווע ענטפערט נישט, נעהמט שימעלע די שער, גראבעלט ארום אין אייוועלע, צעבלאזט דאס פייער און שטעלט ארויף דאס טשייניקעל און דערווייל, בראקט ער אויף, אויף א שיסעלע א פאר פערדארטע שטיקלעך ברויט און אז דאס טשייניקעל צעזינגט זיך, גיסט שימעלע אויף דאס וואסער אויף דעם צוברעקעלטען ברויט און דערלאנגט עם דער פערשלאפענער, געפרוירענער רי־ווען:

— נא, ריווע, ריווע, נעהם, א הייסע „מנוחה ושמחה".

קייעט ריווע פערשלאפענערהייט דאס אלטע צעברעקעלטע ברויט אויף דעם הייסען וואסער און שימעלע שטראהלט פאר שמחה:

— אט אזוי, אט אזוי, א שטיקעל אלט ברויט, אביסעל הייס וואסער — האב איך א מנוחה און זי האט א שמחה. נישט אייביג אבער איז דא די „שמחה" — ס׳פעהלט אמאל אוים... יא, יא, צוויי אונצוואנציג יאהר, גילדרענער, איז נישט קיין קינדער־שפיל... מיט ווייסען נארן איז נאך האלבע צרות; דערזעה איך נישט דאם לעבעל, דערזעה איך כאטש דעם פארעם קומט אבער אוים אמאל שווארצען גארן איינצופערים׳ן — איז שוין ס׳לעבען פאר א כפרה, ווייס איך שוין נישט איזה נשך ואיזה תרבות - וועלכעס איז נארעל און וועלכעס ס׳איז פארעם און דער צרה־וואטער הויקער ציהט און שלעפט, אז ס׳געהט זיך א חלשות אן...

ווערט א ווייל שטיל אין שטיבעל, הערט מען בלויז דאס ציטערדיגע קלאפען פונ׳ם לעפעל אנ׳ם טעלער פון דער געפרוירענער ריווען און ביי שימעלען ווערען אנגעלאפען די קליינע אייגעלעך און פיהלען זיך אן מיט טרעהרען און ער פערענטפערט זיך שימעלע און ער בעט זיך:

- פאר מיר וואלט שוין גענוג גע־ווען, כ׳האב שוין אסור נישט קיין כח! ווי זאגט מען עפים: צוויאונצוואנציג יאהר אפגעלעבט — קען מען שוין אוועקוואר־פען דעם לעפעל — גענוג געגעסען און א סוף, עלעהיי, דער הויקער וועט זיך אויסגלייכען, נאר מיט איהר, מיט רי־ווען, וואס וועט זיין?...

פערהילט א וואלקען וואס אמאל מער שימעלעס איינגעדארטע פנים׳ל און די טרעהרען קלעבען זיך איהם צו די ברי־לען:

ווער ווייסט, אפשר האב איך נישט גוט געטון, וואס כ׳האב אויף מיינע ארי־מע פלייצעס ארויפגעלעגט אזא פאק מיט יאהרען, ווער האט זיי דען כח צו דערשלעפען?!...

יוסף זעלקאוויטש.

Dr. RÓŻANER
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע
קראנקהייטען און מענער-שוועכע.
היילונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע
צוריקגעקעהרט.
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98
נעמט-אן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. ST. HEINRICH
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספעציאליסט פאר קינדער- און אינערע קראנקהייטען. בעהאנדלונג מיט קינסט-ליכע בערגזון-בעשטראהלונגען (קווארץ-לאמפן). נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr. med.
H. GUTSZTADT
ספעציאל-ארצט פאר עקשער-
און פרויען - קראנקהייטען.
Zachodnia 62 צעגעלניאנא 23
טעלעפאן 29-52
נעמט אן פון 4—7 אווענט. אין לעטצטע
סאבאטאג צעגעלניאנא 29 פון 6—8 אווענט.

דריי לענדער 3 רעגירונגס-קריזיסען.

גאַנצע דריי מיניסטאָרען קריזיס'ן אין איין וואָך; נאָרוועגיען, יוגאָסלאַוויען און גריכענלאַנד. די נאָרוועגישע ארבייטער-רעגירונג האָט זיך געהאַלטען קוים 11 טאָג: זי איז פער'משפט געוואָרען אויף אונטערגעהען אין דעם זעלבען טאָג ווען זי איז געבוירען געוואָרען. הגם זי האָט געהאַט א גרויסען ערפאָלג ביי די וואַהלען, האָט זיך אָבער נישט קיין מעהרהייט אין פאַרלאַמענט. זי האָט דעריבער געדאַרפט זיין זעהר פאָרזיכטיג. זי איז אָבער באַלד ארויסגעטראָגען מיט אַזאַ פּראָגראַם, וואָס האָט ארויסגערופען א מאַסען-אַפּלויף פון די נאָרוועגישע קאַפּיטאַלען קיין אויסלאַנד. די רעגירונג איז געפאַלען און איצט שטעלט צוזאַמען דעם נייעם קאַבינעט דער לידער פון די ליבעראַלען מאָווינקאַל.

אין גריכענלאַנד איז דער קאַבינעט-קריזיס אויסגעבראָכען צוליב סכסוכים צווישען דעם לאַנדווירטשאַפטס-מיניסטער פאַפאַנאַסטאַסיו מיט די איבריגע מיניסטאָרען וועגען א קאָנצעסיע אויף צו בויען שאָסעע-וועגען. פאַר דער דאָזיגער קאָנצעסיע האָבען געקעמפט צווישען זיך צוויי סינדיקאַטען: אַן ענגלישער די לאָנדאָנער באַנק קאָמבראָ, וואָס שפּילט אַן אָנגעזעהענע ראָל אין פינאַנציעלען לעבען פון גריכענלאַנד, און אַן אַמעריקאַנישער מיט דער ניו-יאָרקער באַנק פון בלער. די אַמעריקאַנער האָבען פאָרגעשלאָגען ביליגערע טאַריפען, אָבער דער קאָמוניקאַציע-מיניסטער האָט פאָרגעשלאָגען אָנצונעהמען די ענגלישע אָפערטע אַלס מעהר רעיעלע. דער לאַנדווירטשאַפטס-מיניסטער דער לינקסטער אין דער רעגירונג האָט געגען דעם פּראָטעסטירט און הגם דאָ איז נישט געווען קיין שום פּאָליטישע פראַגע, איז די קאָאַליציע זיך פונאַנדערגעפאַלען. אין עטליכע טעג אַרום איז דער קאַבינעט ווידער געשאַפען געוואָרען כמעט אין זיין פריהערדיגען צוזאַמענשטעל, נאָר שוין אָהן פאַפאַנאַסטאַסיו.

אַן ערנסטערען כאַראַקטער טראָגט דער קאַבינעט-קריזיס אין יוגאָסלאַוויען. די פאַראַיאָהריגע וואַהלען צו דער סקופּשטשינע האָט געשאַפען א מעהרהייט פון אַלט-סערבישע ראַדיקאַלען, דעמאָקראַטען, מוזולמענער און א קליינער סלאָווינער-גרופּע.

א טייל פון די דעמאָקראַטען מיט'ן אַלטען פיהרער דאַווידאָוויטש זענען געווען אומצופרידען מיט'ן בעטייליגען זיך אין קאַבינעט פון וואוקיטשעוויטש און זיי האָבען אויף זייער לעצטען פאַרטיי-קאָנגרעס דורכגעפיהרט אין דעם זין א בעשלוס. די 5 דעמאָקראַטישע מיניסטאָרען זענען ארויסגעטראָטען פון קאַבינעט און די רעגירונג איז געפאַלען.

וואוקיטשעוויטש האָט דאַן געפּרובט שאַפען א ברייטערע קאָאַליציע, צו וועלכער ער האָט געוואָלט צוציהען זיין הויפּט-געגנער דעם פיהרער פון די כאָרוואַטישע פּויערים—ראַדיטש, נאָר יענער האָט זיך אָפּגעזאָגט. דאַן האָט ראַדיטש בעקומען דעם אויפטראַג צו בילדען א קאַבינעט. אָבער אויך איהם איז עס נישט געלונגען און דער קריזיס דויערט דערווייל.

פאַר די 9 מיט א האַלב יאָהר, זייט יוגאָסלאַוויען עקסיסטירט, האָבען זיך שוין געוועקסעלט איבער 20 קאַבינעטען. דער איצטיגער קריזיס פון דער רעגירונג איז אָבער א פּועל יוצא פון אַן אינערליכען קריזיס, וועלכען ס'לעבען איבער אַלע פאַרטייען. די פערשידענע טיילען פון דער יונגער מלוכה, וואָס זענען צעטיילט עטנאָגראַפיש, רעליגיעז און קולטורעל וואַקסען זיך ביסלעכווייז צוזאַמען און ס'קומט דערביי אויס גאַנץ שווער צוזאַמענצופיהרען די צענטראַליסטישע טענדענצען פון דער אַלטער סערביען מיט די אויטאָנאָמיסטישע פאָדערונגען פון די נייע לענדער, וואָס געהערען צום איצטיגען יוגאָסלאַוויען. און ס'קומט פאַר אַן איבערגרופּירונג פון פאַרטייען און אַן איבערראַשונג פון די אמת'ען אין די פאַרטייען גופא.

דעריבער איז עס צווייפעלהאַפט, צו די לעזונג פון היינטיגען קריזיס וועט זיין אויף לאַנג און צו דער נייער קאַבינעט וועט זיך האַלטען לענגער ווי די ביז איצטיגע.

ט-וו.

כאַראַקטער פון דער וואַהל-קאַמפּאַניע

דער פאַרטייען-קאַמף אויפ'ן אַלגעמיינעם און יוד. וואַהל-פראָנט

צו די סיים-וואַהלען איז געבליבען נאָך 2 וואָכען, אַלע כחות זענען שוין מאָביליזירט געוואָרען און אַריינגעטרעטען אין גרויסען קאַמף. ווי זעהט דער ראָזינער קאַמף אויס? אָנשטאָט איבערצייגונגען און אויפקלערונגען אויף מיטינגען — פויסטען און גומענע שטעקענס, אָנשטאָט וואָרט-אַרגומענטען און פּראָגראַמען — מסירות און אונבעגרענצטע שנאה צווישען איין פאַרטיי צו דער אַנדערער און וואָס נעהנטער ס'קומט צו די וואַהלען, ווערט די וואַהל - חיה מעהר פערווילדעט; און מ'דאַרף זיך געגנוי' פערטראַכטען אויף צו האַמעווען די צו היציגע געמיטער און פויסט - העלדען.

אויף דער פּוילישער גאַס איז דער קאַמף אַ זעהר אויפגערעגטער און פערצווייפעלטער. ס'איז צוגעקומען אַ נייער כוח, וועלכער איז ביי אַלע ביז - איציגע וואַהלען נאָך געווען א ספינקס אַן אונבעקאַנטע קראַפט, וואָס קען מיט איהר וואַהל - רעזולטאַט איבערראַשען לטובת אָדער לרעה פון דער נייער ריכטונג, וואָס רופט זיך „אונפאַרטייאישער בלאָק פאַר מיטאַרבייט פון דער רעגירונג".

אַ חוץ דער דערמאַהנטער ריכטונג שטעלען זיך צו די וואַהלען די זעלבע פאַרטייען, וואָס האָבען צווישען זיך קאָנקורירט ביי די סיים-וואַהלען אין יאָהר 1922 און הגם דעם אָהנפּאַרטייאישען בלאָק וואָלטען אויך פאַרגעקומען קליינע ענדערונגען אינ'ם צוזאַמענשטעל פון נייעם סיים. איז אָבער איצט קלאָר אַז די שטימען, וואָס דער אונפאַרטייאישער בלאָק וועט בעקומען, וועלען אָפּנעמען ווערען פון די ביז איצט עקזיסטירענדע פאַרטייען. ווען מ'קוקט זיך נענוי צו דעם וואַהל - קאַמף, קען מען טאַקע בעמערקען, אַז די הויפּט-פיילען פון די פאַרטייען זענען געצילט אין אונפאַרטייאישען בלאָק.

פאָרמעל עקזיסטירט אינ'צט נישט דאָס אַלטע „אַכטעל" די אַזוי גערופענע כרענאַ - פיאַסט", פאַקטיש עקזיסטירט זי יאָ, ווייל אין די פּראָגראַמען פון נ. ר. כ, ד., „פיאַסט", רעכטע נ. פּ. ר. איז איצט קיין גרויסע אונטערשיד נישטאָ, אַלע איז געווענדעט געגען דער איצטיגער רעגירונג און דאָס איז דער הויפּט-לאָזונג.

דאָס זעלבע קען מען בעמערקען פון לינקס. פּ.פּ.ס. וויזוואָלעניע און פּויערים-ריכטונג מאַכען אָפּאָזיציע אויף לינקס, און די מורא איז אויך נאָר פאַר דעם אונבעקאַנטען כוח — דעם סאַנאַציע-בלאָק.

מ'מוז צוגעבען, אַז דעם אונפאַרטייאישען בלאָק האָט זיך איינגעגעבען צו רייסען אבֿרים מן החי בעזונדערס פון די רעכטע פאַרטייען. מ'טוט דאָס מיט אַלע מיטלען, וואָס מ'האָט צו דיספּאָנירען אין קאַמף, ס'איז בעקאַנט זיציע, כאַראַקטעריסטיש זענען אויך די דער אויפרוף פון די בישאָפען און אַנדערע גייסטליכע נאָך אַ שטיק פאַר די וואַהלען. די גייסטליכע האָבען פאָרגעלעגט צו שליסען אַ בלאָק פון פּאָליאַקען, כדי אָפּצוהיטען די קאַטוילישקייט פון דער מלוכה, דער דאָזיגער אויפרוף איז געווען זעהר אויף דער האַנד פון די רעכטע פאַרטייען און זייער אַגיטאַציע האָט זיך טאַקע אָנגעהויבען אין דער דאָזיגער ריכטונג, דער אונפאַרטייאישער קאָמיטעט האָט זיך דערשראָקען פאַר דעם באמת זעהר שטאַרקען וואַהל-אַרגומענט און געזוכט נאָך אַ שטאַרקערען געגען אַרגומענט אויף דערמוטיגען נעבּים, דאָס האָט זיך גלענצענד איינגעגעבען, די ערקלערונג פון פירשט ראַדזיוויל, אַז דער פּויבסט אַליין האָט מסכים געווען, ער זאָל שטעהן אויף דער רעגירונגס - ליסטע און די ערקלערונג פון קאַרדינאַל פלאַנער נאָך זיין קומען פון רוים וועגען די סימפּאַטיעס פון וואַטיקאַן פאַר דער איצטיגער רעגירונג און וועגען די סימפּאַטיעס פון פּויבסט צום מאַרשאַל - פּילסודסקי האָבען שטאַרק צוטומעלט די רעכטע און דער קאַטוילישער אַרגומענט איז פערביטען געוואָרען מיט דעם קאָמוניסטישען, בעת דער סאַנאַציע - בלאָק טרעט אומעטום אַרויס געגען די קאָמוניסטען - ליסטעס, ווילען די ענדעקעס די קאָמוניסטישע ליסטעס יאָ צולאָזען.

נאַטירליך וועלען אויך די קאָמוניסטען וואו זיי האָבען גע'כשר'טע ליסטעס האָבען אַ געוויסען איינפלוס אויפ'ן רעזולטאַט פון די וואַהלען.

די שפּאַנונג איז אויך נישט קלענער אויף דער יודישער גאַס. אויך דאָ הערשען די אַרגומענטען פון שנאה, האַס און נאָך אַזעלכע שעהנע מידות.

פּרינציפּיעל קעמפען צווישען זיך אויף דער בירגערליכער גאַס, נאָר 2 לאַגערען. און אונבעמערקטערהייט איז דער קאַמף געוואָרען צווישען די בירגערליכע יודען אַזוי פערביטערט, אַזוי מאָרנע און פערשטענדליך, אַז מ'האָט זיך דאָס כלל נישט געקענט פריהער פאָרשטעלען, וואָס קען מען דעריבער רעדען וועגען די אויסזיכטען אויף דער יודישער גאַס? מען קען נישט פאָראויסזאָגען ווי אַזוי דער צוטומעלטער בירגער - יוד וועט אין דער לעצטער מינוט שטימען, ס'האַנדעלט זיך נישטאָ וועגען עקאָנאָמישע פּאָליטישע אָדער רעליגיעזע בעדערפנישען דער צוזאַמענשטעל פון די ליסטעס איז אַזעלכער, אַז וועגען פּראָגראַם - איינהייטליכקייט קען קיין רייד נישט זיין, אויך מצד ליסטע 18 פעהלט די דאָזיגע איינהייטליכקייט, דער קאַמיום פון דער לאַגע בעשטעהט אין דעם, אַז דער רעזולטאַט פון די וואַלען אויף דער יודישער בירגערליכער גאַס איז אָפּהענגיג פון דעם מוט, וואָס דער יודישער בירגער פערמאָגט.

די דאָזיגע לאַגע אויף דער יודיש - בירגערליכער גאַס וואָלטען זעהר גוט געקענט אויסנוצען די יודיש - סאָציאַליסטישע פאַרטייען, איז אָבער די פאַרטיי - אַמביציע געווען שטאַרקער פון יעדער לאָגיק און דער יודיש - סאָציאַליסטישער בלאָק איז נישט צושטאַנד געקומען, עס האָט זיך ווידער שאַרף צושפּילט דער קאַמף צווישען ביידע יודישע סאָציאַליסטישע פאַרטייען, דער ראָזינער קאַמף וואָלט לחלוטין געקענט פאַר שפּאָרט ווערען.

אַזוי געהען מיר איצט צו די וואַהלען אָהן שום פעסטע אויסזיכטען, נידערגע שלאַגען און דערדריקט און דאָס גרויסע פּאָליטישע געשעהעניש אין לאַנד פערלירט אין אונזערע אויגען דעם אַנזעהן וואָס עס וואָלט געדאַרפט האָבען.

דער מצב פון די יודען אין ליטע.

פּאָליטיש איז די לאַגע ערטרעגליך, עקאָנאָמיש - אָהן קיין שום אויסזיכטען.

אינפאָרמאַציעס ספּעציעל פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט".

א יוד, וואָס איז געקומען צו פאָהרען פון ליטע און האָט גענומען אַן אָנטייל אין דאָרטיגען געזעלשאַפטליכען לעבען האָט בעזוכט אונזער רעדאַקציע און האָט אונז דערצעהלט וועגען דאָרטיגען יודישען לעבען.

דאָס יודישע געזעלשאַפטליכע לעבען קאָנצענטרירט זיך איצט אין די פערשידענע פּריוואַטע געזעלשאַפטען. די קהלה וועלכע איז געווען דער אָרגאַן פון דער יודישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, און האָט אַרום זיך אָנגעהויבען צו קאָנצענטרירען די גאַנצע יודישע געזעלשאַפטליכקייט, איז חרוב געוואָרען פון אויסען און פון אינעווייניג. לעצטענס האָבען די קרייזען פון דער אָרטאָדאָקסיע געפּרובט אַריינצוכאַפּען די קהלות אין זייערע הענד. זיי האָבען אויסגעגראָבען אַן אַלטען רוסישען געזעץ, אַז די יודישע רעפּרעזענטאַנץ ווערט געוועהלט דורך די גבאים פון די שוהלען און בתי מדרשים און האָבען אויף אַזאַ אופן געוואָלט שאַפען די יודישע רעפּרעזענטאַנץ פאַר אויסען און אַגב אַזוי אַרום צו ירשנען דאָס גאַנצע פערמעגען פון די קהלות. אין מיטען פון זייער „אַרבייט", וועלכע האָט שטאַרק נושא חן געווען ביי די מושלים, האָבען זיי זיך אָפּגעשטעלט. לויט'ן זעלבען געזעץ, וועלכען זיי האָבען אַרויסגעשלעפּט פון די צאַרישע איבערבלייבענישען, שפּילען א גרויסע ראָל אין דער פערוואַלטונג פון די „קהלות" די „קאַזיאָנע" ראַבינערס, און אויב אַזוי וועלען זיי די תקיפים די השפעה נישט געווינען, נאָר איבערגעבען אין די הענד פון... יעדענפאַלס נישט גאַנץ-זייערע מענשען. האָבען זיי טאַקי דערווייל אויסגעפּועלט, וואו מ'דאַרף און דערווייל זענען די וואַהלען – וואָס זענען שוין אין איינציגע ערטער פאָרגעקומען – אָפּגעשטעלט געוואָרען. איז דערווייל קיין שום אָפיציעלע אָנערקענטע יודישע פאָרשטעהערשאַפט לגבי חוץ – נישטאָ.

לעת עתה עקזיסטירען די אַלטע קהלות. זיי זענען לעגאַל, אָבער נישט אָנערקענט דורך דער מאַכט, זיי זענען פּריוואַט געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס אָהן צוואַנגס-מאַכט און אָהן רעפּרעזענטאַטיווע רעכט. די נאַציאָנאַלע עלעמענטען האָבען זיך קאָנצענטרירט אין דער געזעלשאַפט „עזרה", דאָ זענען זיך צוזאַמענגעקומען ציוניסטען, ראַדיקאַלען, פאָלקיסטען-דעמאָקראַטען פון דובנאָוו'ס שניט (ענליך צו דער שאַבאַד-גרופּע אין ווילנאָ) א. אַנד, די „מזרחי" האָבען זיך זייער א געזעלשאַפט „עדת ישראל", וועלכע איז אין זעהר פיל ערטער געוואָרען די פאַקטישע יורש'טע פונ'ם גאַנצען קהלה-פערמעגען.

דאָס קולטורעלע לעבען פון די יודען איז גאַנץ אינטענסיוו. זעהר פיל ווערט אויפגעטון אויפ'ן שול-געביט. אין די צייטען פון דער אויטאָנאָמיע זענען געשאַפען געוואָרען נייע שולען און עס זענען שטאַרק געשטיצט געוואָרען די אַלטע, אַזוי אַז ס'איז אויסגעוואַקסען א ברייטע נעץ פון אָנפאַנגס- און מיטעל-שולען מיט העברעאישער און יודישער אונטערריכטס-שפּראַך. יוגענד איז שטאַרק העברעאיזירט, אַזוי אַז 80 פּראָצ. שילער רעדען צווישען זיך העברעאיש. די גרויסע נעץ פון די העברעאישע פאָלקס- און מיטעל-שולען, וואָס ווערט אָנגעפיהרט דורך „תרבות" ווירקט צו צום דאָזיגען אומשטאַנד. ס'זענען אויך דאָ שולען מיט יודישער אונטערריכטס-שפּראַך, וואָס ווערען אָנגעפיהרט דורך דער געזעלשאַפט „בילדונג". נאָר אַזעלכע איז פערהאַן פיל ווייניגער. מיטעל-שולען אַזעלכע זענען דאָ אינגאַנצען 2 – אין קאָוונאָ און אין ווילקאָמיר, דאַגעגען זענען כמעט אין אַלע שטעטלעך פערהאַנען העברעאישע גימנאַזיעס.

צוליב א גאַנצע רייה פּאָליטישע סבות ליגט אין די אינטערעסען פון דער רעגירונג, אַז דאָס יודישע שול-וועזען זאָל עקזיסטירען, אַז די יודישע קינדער זאָלען נישט שטאַרקען די אַנדערע קולטורעלע גרופּען. זי בעציהט זיך דעריבער לאָיאַל צום יודישען שול-וועזען און די יודישע שולען האָבען דאָס זעלבע רעכט, וואָס אַלע אַנדערע. פריהער זענען די שולען געווען סובסידירט דורך דער רעגירונג, דורך די קהלות, איצט זענען זיי אָנגעוויזען אויף אייגענע מיטלען און פיהרען טאַקי זעהר א שווערען מאַטעריעלען קאַמף פאַר'ן קיום.

אין קאָוונאָ עקזיסטירען אַ יודישע און א העברעאישע טעאַטער-סטודיע, א יודישע אָפּערע, ס'אָרגאַניזירט זיך אויך א העברעאישע. ספּאָרט פערנעמט אַן אָנגעזעהענעם אָרט אין יודישען לעבען. די געזעלשאַפט האָט פאַר ספּאָרט די פולע אָנערקענונג.

א דירעקטיווע טעטיגקייט פיהרט דאָ „אָרט" און הויפּזעכליך „אזע" („טאָז"), וועלכע האַלט אויס אַן אייגענעם שפּיטאָל מיט לאַבאָראַטאָריעס. די יתומים-פערזאָרגונג פערנעמט אויך נישט דאָס לעצטע אָרט ביים ליטווישען יודענטום און איז ערטערווייז אַוועקגעשטעלט אויף ברייטע, אמת געזעלשאַפטליכע יסודות.

אין קאָוונאָ עקזיסטירט א יודיש ערציהונגס-הויז, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען נאָך בימי אקופּאַציע דורך א יודיש-דייטשען דאָקטאָר. די דאָזיגע אינסטיטוציע איז א מוסטער נישט נאָר פאַר ליטע. קינדער ווערען דאָרט ערצויגען ביז 14 יאָהר, דאָס דאָזיגע הויז האָט א גרופּע אַרויסגעשיקט קיין א"י.

דאָס פּאָליטישע לעבען אין ליטע איז אַזוי, ווי מ'שרייבט וועגען דעם אין אויסלאַנד. די ידיעות וועגען די פּאָגראָמען אין פּאַניעוועזש, יאַנאָוו א. אַז. וו. זענען געווען אויסגעזויגען פון פינגער. דאָס צוזאַמענלעבען איז גאַנץ פרידליך און קיין סתם זאָאָלאָגישער אַנטיסעמיטיזם איז כמעט ווי נישטאָ, דערפאַר פיהלט זיך אָבער דער אַנטיסעמיטיזם פּאָליטיש און עקאָנאָמיש. אייגענטליך דער פּאָליטישער אַנטיסעמיטיזם, אויף וויפיל ער קומט צום אויסדרוק, איז א פּועל יוצא פונ'ם עקאָנאָמישען קאַמף, וואָס ווערט געפיהרט מיט יודען.

די עקאָנאָמישע לאַגע פון די יודען איז שווער און אָהן אויסזיכטען, דאָס איז נישט קיין פראַגע פון א קריזיס, וועלכער איז צייטווייליג און וועט פאַריבער, פאַר די ליטווישע יודען איז עס שוין קלאָר, אַז ס'איז א פּערמאַנענטע שווערע לאַגע, פון וועלכער דערווייל זעהט זיך קיין אויסוועג נישט פאָר. די יודען בעשעפטיגען זיך אין ליטע אין זייער גרויסער מעהרהייט מיט האַנדעל, א טייל מיט האַנדווערק און א נישטיגער טייל כמעט יחידים מיט לאַנדווירטשאַפט, די גוט-בעזיצער לעבען זיך אָדורך, בעשעפטיגען א געוויסע צאָהל יודישע ערד-אַרבייטער, וועלכע פיהרען אויס זייער אַרבייט גאַנץ נאָרמאַל די יודישע לאַנדווירטען זענען פּראַאייניגט אין א פערבאַנד און האָבען לעצטענס געשאַפען אַפילו אַן אייגענע באַנק.

די יודישע האַנדווערקער האָבען זיך לעצטענס אָנגעהויבען אָרגאַניזירען, זייער לאַגע איז נישט קיין גלענצענדע, אָבער זיי לעבען ווי ס'איז.

שווער איז די לאַגע פון די יודישע סוחרים. זייער צאָהל איז צו גרויס און זיי ווערען נאָך איצט אַרויסגעשטויסען דורך די קאָאָפּעראַטיווען, וואָס וואַקסען ווי שוואָמען נאָך א רעגען. די קאָאָפּעראַטיווע בעוועגונג בפרט אין די דערפלעך און שטעטלעך ענטוויקעלט זיך, ווערט שטאַרק געשטיצט פון דער רעגירונג און פון פערשידענע געזעלשאַפטליכע קרייזען און זי שלאָגט אומדירעקט און דירעקט דעם יודישען סוחר.

די זונטאָג-רוה-גזירה איז דירעקט געווענדעט געגען די יודען, הגם פון איהר ליידען אויך אַנדערע קרייזען. אויך ביי די יודען האָט זיך אָנגעהויבען ענטוויקלען די קאָאָפּעראַציע: פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיווען, קאָאָפּעראַטיווע בענק. די לעצטע זענען אויסגעוואַקסען אין א נעץ, וועלכע האָט בעדעקט דאָס גאַנצע לאַנד. ס'איז אויך געשאַפען געוואָרען א צענטראַלע, וועלכע האָט בעקומען הילף פון איינציגע אָנגעזעהענע יודישע און נישט-יודישע פינאַנץ-אינסטיטוציעס און געווען אויך געשטיצט דורכ'ן „דזשאָינט".

דער קריזיס אין יאָהר 1924 האָט כמעט אונטערגעבראָכען אַלע אינסטיטוציעס (איבער 100 קאָאָפּעראַטיווע פאָלקס-בענק) און זיי וואָלטען אַלע אונטערגעגאַנגען, ווען די קרעדיט-אינסטיטוציעס, וועלכע זענען געווען אָנגאַזשירט אין דער צענטראַלער-באַנק, וואָס האָט פינאַנסירט די דאָזיגע אינסטיטוציעס, וואָלט נישט געקומען מיט נייע קרעדיטען. איצט זענען די אינסטיטוציעס צוריק אויפגעבויט געוואָרען און שפּילען זעהר אַן אָנגעזעהענע ראָל אינ'ם יודישען עקאָנאָמישען לעבען.

דאָס אַרויסשטויסען די יודען פון זייערע בעשעפטיגונגען פיהרט זיי צו עמיגראַציע, אָבער ס'איז נישטאָ וואוהין צו עמיגרירען, דערווייל ציהט מען זיך ביסלעכווייז פון דאָרף אין שטעטעל און אין שטאָט. די יוגענד ווערט אינגאַנצען קאָנצענטרירט אין די גרויסע שטעט, בפרט אין קאָוונאָ. אַהער ציהט זיך ספּעציעל די שטודירענדע יוגענד. אין אוניווערזיטעט זענען דאָ ביז 1000 יודישע סטודענטען און סטודענטקעס, און פון די, וואָס ענדיגען, פערלאָזען אויך זעהר ווייניג די הויפּט-שטאָט. ס'וואַקסט אויך אַן איבערפלוס פון יודישער אינטעליגענץ און פון יודען-אינטעליגענטען, וואָס האָבען נישט קיין פערווענדונג פאַר זייערע בעשעפטיגונגען און פאַך-ספּעציאַליטעטען.

אין קאָוונאָ ערשיינט די איינציגע יודישע טאָג-צייטונג די „יודישע שטימע". לויט אַן אָפּמאַך מיט'ן ריגא'ער „פריימאָרגען", ווערט קיין קאָוונאָ געשיקט די ביילאַגע פון „פריהמאָרגען", און די יודישע שטימע גיט צו די אָרטיגע ליטווישע נייעס. ס'ערשיינען א פּאָר יודישע וואָכען-בלעטער, וואָס שפּילען נישט קיין בעדייטענדע ראָל אין יודישען לעבען, א טעגליכע רוסישע צייטונג און 4–5 ליטווישע, איינציגע וואָכען-בלעטער א. אַז. וו.

י. ש.

Bezrobotnym

ludziom godnym pożałowania dopomóc, dać im pracę i chleba, jest moralną powinnością. Dziesiątki tysięcy leżą o głodzie i chłodzie na ulicy i demoralizują się. Zwłaszcza Panie domu powołane są do wspomagania. 65 proc. zakupów idzie przez ręce Pań. Nie kupujcie Panie towarów zagranicznych, skoro produkujemy w kraju taksamo dobre. Słynne mydło „Kołłontay z pralką" jest produktem krajowym, uwieńczonym nagrodą, pod gwarancją lepszym i znacznie tańszym, niż zagraniczne, a pieniądz swój Panie potrzebują przecież na towar, a nie na cła, opakowanie i zyski lichwiarskie! Wybierajcie Szan. Pani ten piękny wyrób krajowy: mydło „Kołłontay", a wówczas oszczędzacie i dajecie pracę bezrob-

Mydło **KOŁŁONTAY** z pralką

№ 79. patent

ZŁOTY MEDAL na WYSTAWIE w KATOWICACH 1927.

Zastępca na Łódź: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

---

3 טעאַטער-פאָרשטעלונגען פון „אונזער האפנונג"

אין שעהנעם גרויסען וואַרשאָווער זאַל (פּאַלודניאַווא 36) ווערען געגעבען
3 טעאַטער-פאָרשטעלונגען מיט'ן אַנטייל פון פרל. גניא, פרוי ריבאָווסקאַ,

פרל. ראָזענשטיין, פרל. אָרענבאַך; מענער: פריינדליך, קוטנער, קויפמאַן, עפּשטיין, געבער, יאַקובאָוויטש, ליבערמאַן א. אַ.

וואַרשאָווער זאַל
פּאַלודניאַווא 36

היינט, פרייטאָג, דעם 17-טען פעברואַר, 8.30 אין אָוונד ווערט געגעבען

די שחיטה

דראַמע אין 4 אַקטען פון י. גאָרדאַן.

שבת, דעם 18 טען פעברואַר, 8.30 אין אָוונד ווערט געגעבען דאָס לעבענס-בילד אין 4 אַקטען פון י. גאָרדאַן

די בּרידער לוריע

מיט'ן אַנטייל פון די ה"ה ווידאָווסקי און ריבאָווסקי.

זונטאג, דעם 19-טען פעברואַר, 8.30 אין אָוונד אויפ'ן פערלאַנג פון געעהרטען פּובליקום

די געבּראָכענע הערצער

דראַמע אין 4 אַקטען פון ז. ליבין. :–: בילעטען פון 1 ביז 2 זל. צו בעקומען אין טאָג פון דער פאָרשטעלונג ביי דער קאַסע פון וואַרשאָווער זאַל (פּאַלודניאַווא 36) פון 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג אָן. :–: פרייקאַרטען – נישט גילטיג. פאַר מיטגלידער פון דראַמאַטישע סעקציעס – אַלע פּלעצער צו 1 זלאָטי.

PRZY PODAGRZE | REUMATYZMIE | ISCHIASIE | GRYPIE | NERWOBÓLACH, BÓLACH GŁOWY, ZAZIĘBIENIACH

OKAZAŁY SIĘ TABLETKI **TOGAL** ŚRODKIEM ZBAWIENNYM.

SPRÓBUJCIE, A PRZEKONACIE SIĘ.

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH APTEKACH

TOGAL ROZPUSZCZA KWAS MOCZOWY

GERHARD F. SCHMIDT
WYTWÓRNIA PREPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH
ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDEŃ, BUDAPESZT, TORONTO (KANADA), GDAŃSK.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, d. 14 do poniedziałku d. 20 lutego włącznie
Dla dorosłych początek seansów o godz. 6, 8 i 10.

Program № 5 Dramat w 10-ciu aktach.

Żona Faraona

W rolach głównych: E. JANNINGS, H. Liedtke, D. Serwnes, L. Salamonowa, A. Basserman i P. Wegner

Dla młodzieży początek seansów o godz. 2 i 4

Niebezpieczny pocałunek

Nad program???

Następny progr: **„ZMARTWYCHWSTANIE"**

Ceny miejsc: dla dorosłych: I—70, II—60, III—30 gr.
dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

W poczekalniach kina codz. do godz. 22 adycje radjofon

א טיכטיגער

ווערקפיהרער

(ריכטען און שניידען) ס'קאָן זיין פון בעשטעלט. ווי אויך טיכטיגע שטיק אַרבייטער ווערען געזוכט פון זאפארט אין דאַמען-קאָנפעקציע-מאַגאַזין ביי

ד. לענגאַ, 6 פיעטריקאַווער 6

אויבער-העמדער

אויף ראַטעס!!!

פון פּאָפּעלין, זעפיר און אַנדערע שטאָפען צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראַצאָווניע פון

J. WOROBIEJCZYK

41. KILIŃSKIEGO 41.

בעמערקונג דאַמען-וועש ווערט אָנגענומען לויט בעשטעלונג

אויף ראַטעס!

190

Dr. med.

BRAUN

פּאַלודניאַווא 38.
טעלעפאָן 46-26

ספּעציעל-ארצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (הער-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוונד.

Dr. HELLER

ספּעציאַליסט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען.

2 נאַווראַט 2

נעמט אָן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4—8 אָוו. פאַר פרויען פון 4—5 נאָכמיטאָג. זאָר אויך ... פּרייזען.

Hallo! Hallo! Dzwoń telefon 63-30

„Pogotowie Krawieckie KIERSZA", 91 Żeromskiego 91.

Odświeżamy

garnitur za zł. 5.
(z odebraniem i odesłaniem)
Pranie chemiczne, farbowanie

Suknie za zł. 2.80
(z odebraniem i odesłaniem)
nicowanie, przeróbki, reperacje i sztuczne cerowanie

Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy. 976

אַטאַמבּאַריר-געזעלען

איז זאפארט נויטיג.

ביי גאָלדקראַנץ, 59 פּיעטריקאַווער 59

וויכטיג פאַר בעל-שמחות

איך גיב אויף אָפּנויץ
געפעסער, גאָפּעל, לעפעל, מעסער, ווינער שטיהל א. אַז. וו. צו ביליגע פּרייזען! עכט כשר!

מיט אַכטונג **פרידוואַלד,**
פּאַלודניאַווא 10.

בעמ.: דער זאַל ווערט אויך אָבגעגעבען אויף חתונות.

Dr. SOŁOWIEJCZYK

ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגערישע-קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען

אויף פיעטריקאַווער 99 טעלעפאָן 44-92
נעמט אָן פון 11 ביז 4 און פון 8 ביז 9 אָוונד. 387
דאַמען פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

היינט די לאַנג ערוואַרטעטע פּרעמיערע!

צום 1. מאָל אין לאָדז! ערזאַטישע סענסאַציע אין 10 גרויסע אַקטען צום 1. מאָל אין לאָדז!

שקלאַפין פון ריאַדעזשאַנירא

אין די מלינות פון שאַנדע און אויסגעלאַסענהייט :–: פילם פאַר מוטערס, טעכטער און פרייליינס! :–:

הענדלער מיט לעבעדיגע סחורה

ERNST DEUTSCH דער יודישער —טראַגיק—

ALBERT STEINRUK אין דער הויפּטראָלע דער עקראַן = זשעני

אָנהויב 3.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאג 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פלעצער צו 75 גראָשען.

CZARY

די פּערל פון די פּוילישע פילמען! די פּערל פון די פּוילישע פילמען!

אַ גאַנץ נייע אויפלאַגע אין. אַ נייער ליטעראַרישער בעאַרבייטונג

„דאָס געהיימניש פון דער טראַמוואַי-סטאַציע"

אין די הויפּטראָלען: די קעניגען פון פּוילישען עקראַן

Jadwiga SMOSARSKA, Kazimierz-Junosza STĘPOWSKI, Józef WĘGRZYN

פערגרעסערטער אָרקעסטער! דער זאַל איז גוט בעהייצט! 155 פערגרעסערטער אָרקעסטער!

קינא „ERA"
„פּלאַזאַ" זאַווישאַ 22 (באַלוט)
פרי-הער

-- היינט -- פּרעמיערע!

פּיאָטר דער גרויסער

(PIOTR WIELKI)

גרויסע היסטאָרישע דראַמע, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער הערשאַפט פונ'ם צאַר אין רוסלאַנד, אין 10 גרויסע אַקטען. אין די הויפּט-ראָלען: **EMIL JANINGS i BERNARD GOETZKE**. די שלאַכט הינטער פּאָלטאַווע. קאַמף פון דער פינסטערניש מיט דער ליכט. תּפיסה פון דעם מאָסקווער פעסטונג. זוהן – און אויסוואורף. אַטענטאַט. נייע קייזערין. געוויסענסביסע און טויט פון פּיאָטר דעם גרויסען.

דאָס בילד ווערט אילוסטרירט דורך דעם קינסטלערישען כאָר „HARMONIA"

APOLLO

CASINO

היינט פײערליכע פרעמיערע!

שאמפאנער, מעלאדישער סופערפילם פון ליבע און פריהלינג א. נ.:

דער לעצטער וואלץ

לויט דער װעלטבאַרימטער בעריהמטער אָפּערעטע פון אסקאר שטרויס. רעזשיסירט פון Dr. Artur Robison, אין די הויפט-ראָלען:

WILLY FRITSCH אַלס פּולקאָווניק דימיטר סאַראַסאָוו **LIANA HAID** אַלס פירסטין — העלענע —

„דער לעצטער וואלץ" איז אַ געשיכטע פון טראַגיש-פאַלגנער'ס לעצטער ליבע.
„דער לעצטער וואלץ" דאָס איז די פערל פון די גרעסטע וועלט-אָפּערעטקעס.
„דער לעצטער וואלץ" דאָס איז אַן אוצר פון די וואונדערבאַרסטע מעלאָדיעס.
„דער לעצטער וואלץ" דאָס איז אַן עפּאָפּעע פון דער זון, גליק און פראַכט.

בעמערקונג: צו דער אילוסטראַציע פון דעם בילד איז געבראַכט געוואָרען פון וויען אַ פולע פּאַרטיטור פון אָסקאַר שטרויס'ס בעריהמטע אָפּערעטע א. נ.:

„דער לעצטער וואלץ"

פערגרעסערטער סימפאָנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאנטאר.

אנהויב פון די פארשטעלונגען 4.30 נאכמיטאג.

Grand-Kino

היינט שעהנע פרעמיערע! מיטרייסענדע דראַמע, וואָס אילוסטרירט דאָס לעבען פון גרויספירשט נאָך דער רוסישער רעוואָלוציע א. נ.:

גיהנם פון ליבע

אין דעם דאָזיגען גרויסען פילם נעהמען אָנטייל די בעדייטענדסטע עקראַן-קינסטלער **Iwan Petrowicz, Bruno Kastner i Vivian Gibson**

שענסטע פרוי פון דער וועלט — ליבלינג פון פרויען — שענסטער אַמאַנט פון איצטיגער צייט

דער וואונדערשעהנער פילם האָט אַרויסגערופען די אַלגעמיינע אָנערקענונג אין דער גאַנצער וועלט. :—: אַ ספּעציעל אנגאַזשירטער בעוואוסטער רוסישער כאָר וועט אויספיהרען רוסישע לידער.

מוזיקאַלישע אילוסטראַציע פון ספּעציעל צוגעפּאַסטע צום בילד רוסישע שאַפונגען פון די בעסטע רוסישע קאָמפּאָזיטאָרען אונטער דער לייטונג פון ה' ר. קאנטאר.

צוליב'ן גרויסען געדראַנג ווערט דאָס ג' פובליקום געבעטען צו קומען אויף די פריהערע סעאַנסען. אנהויב פון די סעאַנסען: 4, 5.30, 7, 8.30 און 10 אין אָוונד. שבת און זונטאָג פון 1 נאָכמיטאָג.

SPLENDID

היינט פרעמיערע!!! שאמפאנער קאָמעדיע

די וואהנזיניגע ראַא

לויט דער וועלט-בעריהמטער אָפּערעטע פון Gustaw Kadelburg

דאס סאלידע פרײליין צום האבען און גליקצייטיג אַ פײערדיגע שפּאַנישע טענצערין... און דאס אינטערעסאנטעסטע איז די רייצענדע געליבטע פון אייגענעם חתן. — אַ ליבעס-קארנאוואל... — א מיליאן אומגעריכטע און פיקאַנטע סיטואַציעס...

— אין די הויפּט-ראָלען: — **Liljana Harvey, Hans Junkerman, Juljan Szöreghy** — אין די הויפּט-ראָלען: —

סימפּאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' א. טשודנאָווסקי. אָנהויב פון די פאַרשטעלונגען: 4.30 נאָכמיטאָג.

שבת און זונטאָג ביז 3 אַ זייגער נאָכמ. זענען די פרייזען פון אלע פלעצער 50 גראשען און 1 זלאָטי.

ODEON
צום 1. מאל אין לאדז

CORSO
צום 1. מאל אין לאדז

דער יובילעאום-פילם פון **HARRY PEEL** אונגעוועהנל. פּאַסירונגען
לעצטע פראָדוקציע פון 1927 און איבערלעבונגען אין 10 אַקטען

טויזענד געפאהרען!

היינט פייערליכע פרעמיערע! נור ביז מאנטאג דעם 20-טען פעברואר! היינט פייערליכע פרעמיערע!

די נייעסטע פראָדוקציע פון „Metro Galdwyn Picture Corporation" וואָס האָט אַרויסגעגעבען דעם פרעכטיגען פילם „בן-הור" א. נ.

דאס מיידעל פון צפון
אדער
די באריערע פון טויט

גרויסע שפּאַנענדע דראַמע אין די הויפּט-ראָלען די גרעסטע שטערנס פון עקראַן **NORMAN KERRY** און דער גרויסער טראַגיקער **JOHN BARRYMORE**

אויסערן פראָגראַם: א הערליכע אמעריקאנער קאמעדיע אין 2 אַקטען. ∴ אכטונג! מאָנטאָג צו רעדוצירטע פרייזען פון 60 גר. און 30 גר.

קירצליך: „דער צירק-טייוועל" מיט'ן גרויסען Lon Chaney אין דער הויפּטראָלע — — — און „Parada Smierci"

פערגרעסערטער אָרקעסטער. פּאַספּאַרטוס און הנחה-בילעטען גילטיג נור מאָנטאָג.

****

קינא „סירענא"

KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

Kino „SŁOŃCE", Napiórkowskiego 28
dawniej St. Zarzewska

דעמאָנסטרירט די פרעכטיגע קאָמעדיע אין 8 אַקטען א. נ.

„די וואהנזיניגע פּיפּי"

אין דער הויפּטראָלע **Anna Ondra**

אויסערן פּראָגראַם „שדים-נאַכט" קאָמעדיע אין 2 אַקטען

פּרייזען פון פּלעצער: I 80 גר. II 60 גר. III 40 גר.

צופאָהר מיט טראַמוואַיען 4 און 17 91

א שותף

ווערט געזוכט צו אַ געוועלב אין אַ גוטען צענטרום אויף אייער מיט פּוטער, עס קען זיין ווע־ניג געלד נאָר אַ פאַכמאַן צו ערפאַהרען נאָווא-צעגעל־ניאַנא 24 ווייללאנד אין געוועלב 157

בעקאנטמאכונג!

—אויף ראַטעס!— —אויף ראַטעס!—

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אז איך האָב ערעפענט

אַן ערשטקלאַסיגען שיך-מאַגאַזין, וועלכער איז פערזעהען מיט אַ רייכען אויסוואהל פון מענער, דאמען און קינדער

שיך

אַ ד בעזין אַ ספּעציעל קאָנפעקציע-אָפּטיילונג פאַר הערען. ס'איז אויך צו בעקומען פערשידענע וועש אויסאַר־בעטונגען א.ז.וו. גינסטיגע בעדינגונגען. צוגענגליכע פרייזען.

ו. פּיאטרקאָווסקי, 27 וואָסכ-רניא פראָנט II שט. 27

וויכטיג פאר דאמען!

אויך אויסצאָהלונג: ווי מענטעל, קאָסטיומען נאָר אויף בעשטעלונג. אייגענע אַטעליע לויט דער לעצטער מאָדע. רעעלע בעהאַנדלונג. פּינקטליכע אויספערטיגונג. ביליגע פרייזען.

A. BERGER, Południowa 6.

שטאפּערינס

ווערען געזוכט צו ערפאַהרען ביי ראַבינאָוויטש צעגעל־ניאַגא 16 187

Lekarz-Dentysta
JAKÓB KARMAZYN
ul. Południowa 2

פאַר פערזיכערטע אין קראַנקען-קאַסע ספּעציעלע הנחות ביים בעשטעלען קינסטליכע ציין, ווערען אומזיסט געהיילט די ציין און בעזייטיגט קראַנקע וואָרצלען אָהן שמערצען

258 בעראַטונג אומזיסט

Komfortowe 4 pokojowe mieszkanie
w Warszawie z wszelkiemi wygodami łazienka, telefon, służbowy, świeżo odnowione,
zamienię
na takowe w Łodzi, ew. na 3 pokojowe z ew. dopłatę. oferty sub „Adel" w adm. nin. pisma. 607

דאמען-שניידער

געזוכט בעשטעלט

ווי אויך רעק-נייהערינס און האַנד-נייהערס ווערען געזוכט ביי

מ. רובין, 64 פּיעטריקאָווער 64

בעמערקונג: ס'קען זיך אויך מעלדען אַ לערן-יונגעל 700

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman